

GS CPA, INC.
ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ
Gurpreet Singh, CPA, MBA
Certified Public Accountant
 5450 Lafayette Road, Suite#3,
 Indianapolis, IN 46254
Ph: 317-248-4802
 Fax: 317-800-7947
 e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
AMANTEL.COM
\$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)
 ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
24/7 Customer Service ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
 ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
 1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

PJ Insurance, Inc.
 5450 Lafayette Road, Suite # 3, Indianapolis, IN 46254
For All Your Insurance Needs.
 Life, Health & Disability insurance
 Home, Auto, Commercial, Worker Comp, Business
 General Liability & other
**"Ask us for new
 Obamacare health
 insurance quote"**
 Contact: **Satvir K. Singh**
 Office Manager
Ph: 317-248-4802
 Email: info@pjinsuranceinc.com

USPS - PP 1 **Fifteenth Year of Publication** ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
 ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ **www.punjabtimesusa.com**
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
 Punjab Times, Vol 15, Issue 22, May 31, 2014 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਮੋਦੀ ਦੇ ਕੂਹਣੀ ਮੋੜ ਨਾਲ ਸਭ ਵਿਰੋਧੀ ਚਿਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸੁਖਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਝ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਦਮ ਨਰਮ ਹੋਈ ਨੀਤੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਵਰਤਣ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਰੁਕੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਤਰਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਖ਼ਿਲਾਫ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਉਨਾ ਚਿਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਰਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਐਮ.ਬੀ. ਸਾਹ ਹੋਣਗੇ ਜਦਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਅਰਿਜੀਤ ਪਸਾਇਤ ਉਪ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦਾ ਮਾਲ ਸਕੱਤਰ,

ਫੋਹਲੇ ਕਦਮ ਦਿਖਾਏ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ 45 ਮੈਂਬਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 23 ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ, 12 ਨੂੰ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਤੇ 10 ਨੂੰ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ (ਸੁਤੰਤਰ

ਚਾਰਜ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ 36 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਹਲਫ਼ ਲਿਆ ਜਦਕਿ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ 10 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ। ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਫੋਹਲੇ ਕਦਮੀਂ ਕੰਮ ਵੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ, ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ, ਐਮ.

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੰਗਾਰ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ ਬਦਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚਾਲੇ ਤਰੇੜਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਾਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰ ਜਿੱਤ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤੇਵਰ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਸਿਰ ਭੰਨਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਅਕਸ ਨੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਤਿੱਖੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਭਰ ਕੇ ਆਏ ਸਮੀਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਦਬਾਅ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਬਵੀਂ ਸੁਰ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ੇ, ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ, ਟੈਕਸ, ਰੇਤਾ ਬਜਰੀ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਸੀ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਦੋ ਤੇ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਰ ਗਏ। ਉਝ, ਇਸ ਵਾਰ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਸੀਟ ਵੱਧ ਮਿਲੀ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਮੋਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਹਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਕਾਫੀ ਖਫਾ ਹਨ। ਇਹ ਆਗੂ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰਨਾ ਸੀ...

ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਦਲ ਭਾਵੇਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਮੌਕਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੇ ਕਦੀ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਠਿੱਬੀ ਲੱਗੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਨਜ਼ਿਠ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਨਾੜੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ।

ਦੁਬਵੀਂ ਸੁਰ ਵਿਚ ਬੋਲਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Dhade & Associates, PC **Immigration Lawyers**
WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!
ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ
 *ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
 *ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
 *ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਵਿਊਜ਼ੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
 *ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
Ph: 248-254-3441
 Fax: (248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: info@eagle.pro
 Herman Singh Dhade
 Immigration Lawyer
 7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

World Wide Travel
 www.fly2world.com
Bombay \$960*
Amritsar \$1075*
Delhi \$975*
DETROIT 734 838 9998
CHICAGO 312 224 8800
 *ਰੇਟ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਰਾਊਂਡ ਟ੍ਰਿਪ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ ਹਨ।
 *ਰੇਟ ਬਿਨਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿਤੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਹਰਾਂ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਗੋਲੀ ਕਾਰਨ ਹਲਾਕ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਕੇ.-47 ਨਾਲ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਫਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਗੋਲੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੁਖ਼ ਬਦਲ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜਨ ਕਾਰਨ ਗੋਲੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਗੈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ, ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਤੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਹਥਿਆਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਸੀ ਉਹ ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਭੀੜ ਵੱਲੋਂ ਮਰਹੂਮ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 29 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਧਾਰਾ 370 ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਲਈ ਤਿਆਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਦੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਜਤੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 370 ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਜਚਾਉਣੇ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 370 ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰੁਖ ਵਿੱਚ ਆਈ ਨਰਮੀ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਜਤੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕਿੱਥ ਸਕਾਂਗੇ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਕਿੱਥ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ

ਹਰ ਧਿਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਐਤਕੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤਕਤੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇਗੀ। ਐਤਕੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਪੀ.ਡੀ.ਪੀ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਖਾਤਾ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ।

ਉਧਰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 370 ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 370 ਰਾਜ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕੋ-ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪੁਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੀਪਲਜ਼ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਗੂ ਮਹਿਬੂਬਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ: ਕਿਰਨ ਬੇਦੀ

ਜੰਮੂ: ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਰਨ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਆਰੀਅਨਜ਼ ਗਰੁੱਪ ਆਫ ਕਾਲਜ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਇਥੇ ਪੁੱਜੀ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪੁਨਰਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸਵੈਮਾਣ ਯੁੱਗ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੱਟਤੀ ਤੋਂ ਉਤਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨਗੇ ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗਵਾਚਾ ਹੋਇਆ ਮਾਣ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਉਂਗੇ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਦ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਾ ਇਤਜ਼ਾਰ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ (ਕੇਜਰੀਵਾਲ) ਸਮਝਦਾਰ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਝਦਾਰੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Personalized Service-Committed To Quality

Purchase and Refinance Your Home Loans.

Pre approval in one day, no cost, no obligation.

Conventional, ARM, Jumbo, FHA, VA,
USDA & HARP Loan Programs

ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਘਰ ਉਪਰ ਲੋਨ
ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

AMRIK P. SINGH
Mortgage Loan Originator
NMLS # 232904

7788 N. Milwaukee Ave.
Niles, IL 60714
Ph: 847-966-6700
Fax: 847-966-6723

Illinois Residential
Mortgage Licensee.

Cell 312-608-0006

Email: asingh@candrmortgage.com
Website: www.candrmortgage.com

Sikh National Center, Inc.

7500 N Sam Houston Pkwy W, Houston TX 77064

www.sikhnationalcenter.org

281-894-8484

31 ਮਈ ਤੋਂ 10 ਜੂਨ 2014

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ:

ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ
ਭਾਈ ਗੁਰਨਿਮਿਤ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ ਵਲੋਂ ਕੀਰਤਨ

2 ਜੂਨ ਅਤੇ 8 ਜੂਨ, 2014

ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ
ਭਾਈ ਗੁਰਨਿਮਿਤ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ ਵਲੋਂ ਕੀਰਤਨ:

ਫੋਨ: 281-894-8484

KBR INVESTMENTS
along with Walia Entertainment of Chicago
Presents

**SHARRY
MANN**

**GIPPY
GREWAL**

LIVE IN CONCERT WITH BAND

DESI ROCKSTAR

Food will be
Catered by
BIG SUCHAR

SATURDAY, JUNE 7TH 2014 @ 7:30 PM

COPERNICUS CENTER

5216 W Lawrence Ave, Chicago, IL 60630

TICKETS : VVIP • VIP • \$60 • (\$40 Kids Under 5 are FREE)

More Info & Sponsorship:

Savi S. Attal
847.630.4916

Parminder Walia
847.477.1613

TICKETS AVAILABLE AT

SINGH GROCERS
847-241-5189

AL-MANSOOR VIDEO
773-764-7576

SPICE N RICE
630-717-9103

PUNJAB SWEETS
773-381-3333

DESI BAZAAR
630-893-8049

STAR FOOD
847-985-7000

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਮੁਹਰੇ ਲਾਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਚੰਗੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨੁੱਕਰੇ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਵਿਖਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤਕਰੀਬਨ ਪੌਣੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਗਠਜੋੜ ਦਰਮਿਆਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅਧੀਨ ਆਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਜਸੀ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੌਰਾਨ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ (ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ) ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਭਾਈਵਾਲ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ

ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਤੇ ਰੋੜ ਬਜਰੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਬਲਰਾਮਜੀ ਦਾਸ

ਟੰਡਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ 'ਹਲਕਾ' ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਹੁਣ ਦੱਬੂ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ

ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਕ ਦਮ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨੁਕਰੇ ਲੱਗੀ ਭਾਜਪਾ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੁਣ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣੇਗੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਗਠਜੋੜ 1997 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਜਸੀ ਗਠਜੋੜ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੰਜ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਲੜੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਜਸੀ ਗਠਜੋੜ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1997 ਤੇ 2007 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ 2012 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ 23 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 19 ਵਿਧਾਇਕ ਜਿੱਤ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਲ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਜਿਹਾ ਬਦਲਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 56 ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਕੇ 12 ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਲ 2012 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹੱਥ ਉਪਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਤਾਜ਼ਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੰਸਦ

ਦੱਬੇ-ਘੁੱਟੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ

ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਦੱਬੇ-ਘੁੱਟੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗਠਜੋੜ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦਰਮਿਆਨ ਗਠਜੋੜ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਵਾਲਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਐਮਪੀ ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਭਾਜਪਾਈਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਕਸਰ ਤਿੱਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੱਢਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਤੇ ਰੇਤੇ ਦੀ ਮਾਈਨਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਾ ਗਲਤ ਹੈ।

ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਗੇ। ਸ. ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ

ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਤੇ ਰੋੜ ਬਜਰੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਹਾਵੀ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਨੇ ਬੱਚੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠ ਦੱਬੀ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਪਿੰਡ ਮਾਤੀ ਬੇਹਵਾਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਨੇ ਸਵਾ ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਗਲਾ ਦਬਾ ਕੇ ਮਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਘਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਕ ਕਮਰੇ ਦੇ ਕੱਚੇ ਫਰਸ਼ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ (30) ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਮ ਦੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ। ਵੱਡੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਸਾਲ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਛੋਟੀ ਲੜਕੀ ਕੋਮਲ ਸਵਾ ਕੁਝ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਕਰਕੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਰਚਾ ਲਿਆ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਕਿਧਰੇ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਕੋਮਲ ਦਾ ਗਲਾ ਦਬਾ ਕੇ ਉਸ ਮਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਮਲ ਦੇ ਕਿਧਰੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ।

ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸੀ ਪਟਨਾ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਏ ਪਟਨਾ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ.ਆਈ.ਏ.) ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਿਮੀ ਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸ਼ਰਦ ਕੁਮਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਘੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫੜੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸੂਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਗਰਦਾਨਿਆ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਹੋਰਦ ਅਲੀ, ਮਜੀਬ-ਉਲਾ, ਨੁਮਾਨ ਅਨਸਾਰੀ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਖਾਮੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਕਰਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 2008-09 ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੋਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਸ.ਕੇ. ਸਿਨਹਾ ਤੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ 'ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਤੀਜੇ' ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 312 ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਾਮੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਹੈ।

ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਡੀਐਸ ਗਰੇਵਾਲ, ਡਾ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੋਹੀ, ਡੀ.ਐਸ. ਮਾਹਲ, ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅਨਿਲ ਸਰੀਨ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚੋਣ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ

ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਣ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਐਸ.ਕੇ. ਸਿਨਹਾ ਨਾਲ ਸਰਗਰਮ ਗੰਢਤੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ.ਐਸ ਚੋਣ 2008-09 ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਾ ਚੋਣ ਅਮਲ ਬਦਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰ ਲਈ। ਸਿਨਹਾ ਦੀ 62 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਨੌਂ ਮਈ 2006 ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 16, 2011 ਤੱਕ ਡਾ. ਐਸ. ਐਸ. ਮੋਹੀ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੱਢਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਪਤੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਫਰਜ਼ੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ (ਸੈਕਸ਼ਨ 120-ਬੀ, 420, 468 ਤੇ 471 ਅਧੀਨ) ਲਾ ਕੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਅਰੁਨ ਪੱਲੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 12 ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਛੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਈਏਐਸ, ਆਈਪੀਐਸ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਸਣੇ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰੀ

ਬਰਨਾਲਾ: ਇਥੋਂ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਹੰਡਿਆਇਆ ਵਾਸੀ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਗਲਾ (29) ਪੁੱਤਰ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਕਲੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਖ਼ੁਦਕਸ਼ੀ ਨੋਟ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੋਲੋਤੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਧਨੌਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਖ਼ੁਦਕਸ਼ੀ ਨੋਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਹੁਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ, ਸੱਸ ਆਸ਼ਾ ਦੇਵੀ, ਪਤਨੀ ਅਨੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਰਵੀ ਤੇ ਰਾਜੂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਉਧਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਕੀ

ਬਠਿੰਡਾ: ਚੌਥੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਚੁਕਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅੱਜ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਮਹਿਮਾਨਨਿਵਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ 37.21 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਤਾਰੀ।

ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਨੌਂ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 37.21 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਬਕਾਏ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵਸੂਲੇ ਸਨ। ਐਤਕੀਂ ਜਦੋਂ ਚੌਥਾ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਇਗੀ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਐਚ.ਬੀ.ਐਨ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਕੰਟਰੀ ਇਨ ਹੋਟਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਕਾਇਆ 10.93 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਟਲ ਸਟੈਲਾ ਦੇ 6.20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਕਮਫਰਟ ਇਨ ਦੇ 6.30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਬਾਹੀਆ ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਦੇ 5.70

ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਹੋਟਲ ਸੈਪਲ ਦੇ 5.40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਾਂਟੀਨੈਂਟਲ ਦੇ 1.64 ਲੱਖ, ਹੋਟਲ ਹਾਈਵੇਅ ਦੇ 43,900 ਰੁਪਏ, ਸੈਲੀਬਰੇਸ਼ਨ ਦੇ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੇ ਸਨਸਿਟੀ ਕਲਾਸਿਕ ਦੇ ਵੀ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਕਾਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕਲੀਅਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ, ਟੈਂਟ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ 84 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਕਰੀਬਨ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਫਤਰ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲ

ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਟਰੈਵਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 20 ਬੱਸਾਂ ਚੌਥੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਤ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੀਸਰੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ (2012) ਦੇ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਵੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਛੇ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 1.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਟੈਂਟ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਨੌਂ

ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਟਰਿੰਗ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਬਕਾਇਆ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਡ ਅਫਸਰ ਬਠਿੰਡਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਬਿੱਲ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਕੌਲ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਹਨ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਮਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਯਾਦਵ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਬਕਾਇਆ ਅਦਾਇਗੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਲ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ 84 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਉਹ ਚੌਥੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਹਰ ਅਦਾਇਗੀ ਕਲੀਅਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਕਾਇਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਬਕਾਏ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਤਾਂ ਹੱਥੋ-ਹੱਥ ਵਸੂਲਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰਸਿਮਰਤ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰੀ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਦੀ ਰੀਤ ਅੱਗੇ ਤੋਰੀ: ਬਾਜਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਵੰਸ਼ਵਾਦ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਖਿਲਾਫ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮੋਦੀ) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਹੀ ਉਲਟ ਹੈ।

ਸ. ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਸਿਮਰਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਬੇਟੇ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਂਰੋ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜਵਾਈ ਹਨ। ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ, ਜੋ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਰੈਕੋਰਡ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਭਰਾ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੈਂਬਰ

ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਨੂੰ ਵਾਧਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ. ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੋਦੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਬੇਟੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਮੋਹਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮੇਨ ਸੜਕ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ 5 ਏਕੜ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਢੇ 12 ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦੀ ਮੋਟਰ ਸਮੇਤ ਵਿਕਾਊ ਹੈ
ਪੈਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ
ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 209-483-9783

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

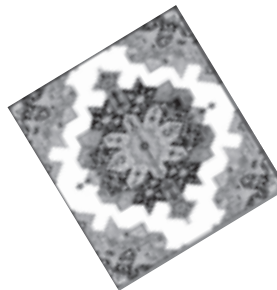
ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!

ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਖੁਲ੍ਹਾ ਗਿਆ ਹੈ

Truck Driving School

A-One Truck Driving School

2302 South West Street, Indianapolis, IN 46225

Ph: 317-222-0073

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370
* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT, CA 94538

Punjab Times

Established in 2000
15th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrpondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Ne-
vada, Washington, Oregon, Arizona,
Georgia, Florida, New York, New
Jersey, Connecticut, Oklahoma, Penn-
sylvania, Missouri, Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

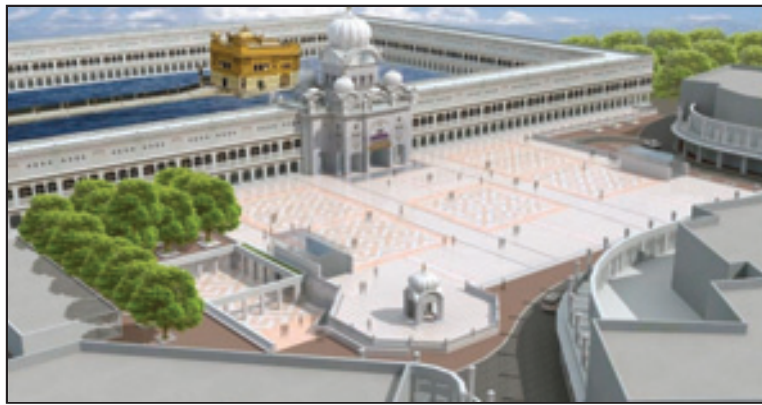
Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਹਰਿਮੰਦਰ ਦਾ ਚੌਗਿਰਦਾ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਸਰਗਰਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ
ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ
ਸਵੱਛ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ
ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੇੜਲੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ
ਰੁਕਾਵਟ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾ
ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ
ਲਈ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜਨਰੇਟਰਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ
ਨਿਰਭਰ ਨਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ 66
ਕੇ.ਵੀ. ਦਾ ਸਬ-ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੰਮ 'ਤੇ ਕੁੱਲ
32.40 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ
ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ
ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ
ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ
ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਵੀ
ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ

ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਈ ਗਈ
ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ
ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ
ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਚਾਰ ਪਹੀਆ

ਵਾਹਨ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਫੁਹਾਰਾ ਚੌਕ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ
ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ
ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ।
ਭਾਰੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵੀ ਘੱਟ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਾਹਨਾਂ 'ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ
ਤੋਂ ਰਾਤ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰ
ਵਿਚ ਚੱਲਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਝਾਅ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ
ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ
ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇ।
ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ
'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ
ਅਸਰ ਨਾ ਪੈਣ ਬਾਰੇ ਪਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਖਾੜਕੂ ਤਾਰੀ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਣੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ
ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ
ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਸਣੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।
ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਹੈਰੋਇਨ ਤੇ
ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਾਊਡਰ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ
ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਗੂ
ਚੌਕ ਨੇੜਿਓਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ
ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕੋਲੋਂ 20 ਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਤੇ 125 ਗ੍ਰਾਮ ਨਸ਼ੀਲਾ
ਪਾਊਡਰ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ। ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ
ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਮੁਲਜ਼ਮ
ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦਾ ਅਤਿਵਾਦੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ (52) ਹੈ। ਤਾਰੀ ਨੇ 1991
ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਨਅਤਕਾਰ ਦਾ ਬੱਚਾ
ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਫਿਰੋਤੀ ਵੀ
ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਕੱਟ ਕੇ
ਆਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈਰੋਇਨ
ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰੋਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚੁੱਕੇ ਸਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ
ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੈਰੋਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੁਝ
ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ
ਜਾਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕੈਦੀ ਤਾਂ
ਆਪਣੀ ਦੌਲਤ ਦੀ ਚਾਬੀ ਨਾਲ ਪੈਰੋਲ ਲੈਣ ਵਿਚ
ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਗਰੀਬ ਕੈਦੀ
ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਜਸਟਿਸ
ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਿੱਤਲ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਕੁਲਦੀਪ
ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ
ਪੈਰੋਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰ
ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇ।

“ਮੈਡੀਕਲ ਆਧਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ
ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰੀ
ਬਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ
ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਜਾਅਲੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ
ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ

‘ਤੇ ਪੈਰੋਲ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।” ਬੈਂਚ ਨੇ
ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ
ਸਥਿਤ ਗਰੇਸੀਅਨ ਸੁਪਰ ਸਪੈਸ਼ਲਿਟੀ ਹਸਪਤਾਲ
'ਤੇ ਕਰਤੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ
ਹਸਪਤਾਲ ਨੇ “ਜਾਂ ਤਾਂ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਤੇ ਜਾਂ
ਫਿਰ ਅਪਰਾਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ”
ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ
ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ
ਦੋਸ਼ੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ
ਵਾਰ ਪੈਰੋਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ
ਗਈਆਂ। ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਬੈਂਚ
ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ
“ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਪੈਰੋਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਗਲਤ
ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਧੀਕ ਆਈ.ਜੀ.
(ਜੇਲ੍ਹ)-ਕਮ- ਸੁਪਰਡੈਂਟ (ਜੇਲ੍ਹ) ਦੇ ਕਾਰਜ ਵੰਗ
ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਸ

ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ
ਜਾਣ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ” ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ
ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੇਸਾਂ ਦਾ
ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ
ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪੈਰੋਲ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ
ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕੋਲ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ
ਜਾਂ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਕੋਲ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ
ਲਟਕਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ
ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਜਲਦ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ
ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੈਦੀ ਅਮੀਰ
ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀ
ਕਾਰਵਾਈ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।”
ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਟੀ.ਦੇ ਵਧੀਕ ਮੈਜਿਸਟਰ ਜੱਜ
ਨੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 18 ਨਵੰਬਰ 2013 ਨੂੰ
ਆਪਣੀ ਨਾਬਾਲਗ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ
ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ
ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।

ਛੋਹਲੇ ਕਦਮ ਦਿਖਾਏ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵੈਂਕਈਆ ਨਾਇਡੂ, ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ, ਉਮਾ
ਭਾਰਤੀ, ਮੋਨਕਾ ਗਾਂਧੀ, ਅਨੰਤ ਕੁਮਾਰ, ਰਵੀ
ਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਤੇ ਹਰਸ਼ਵਰਧਨ
ਅਹਿਮ ਚਿਹਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੌਮੀ
ਜਮਹੂਰੀ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਾਮ
ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ (ਲੋਕ ਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ),
ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ (ਅਕਾਲੀ ਦਲ),
ਅਨੰਤ ਗੀਤੋ (ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ) ਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਰਾਜਪਤੀ
ਰਾਜੂ (ਤੇਲਗੂ ਦੇਸਮ ਪਾਰਟੀ) ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ
ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ
35 ਫੀਸਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਫਿਰ
ਵੀ ਸੱਤ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਲੈ
ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ
ਉਹ ਨਾਰੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ
ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਮਹਿਲਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ
ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ, ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਮੋਨਕਾ ਗਾਂਧੀ
ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਜਮਾ ਹੈਪਤੁੱਲਾ, ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ
ਬਾਦਲ, ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਤੇ ਨਿਰਮਲਾ
ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਟੀਮ

ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਚਿਹਰਾ ਨਜਮਾ
ਹੈਪਤੁੱਲਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ
ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ
ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ
ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਇਮ ਹੋਏ
ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਚੰਗਾ ਮੋਰਚਾ
ਮਾਰ ਗਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ
ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਜਿੱਥੇ ਵਿੱਤ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ
ਬਣੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼
ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ
ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜੰਮਪਲ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਸਵਾਰਜ ਕੌਸ਼ਲ ਪਟਿਆਲੇ
ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ
ਕਲਿਆਣ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਮੋਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਸਿੱਖ
ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ
ਟੀ.ਐਸ. ਆਨੰਦ ਫੌਜ ਵਿਚ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ
ਸਨ। ਨਾਨਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਰ
ਦਾਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ
ਸਮੇਂ ਸਨਮਾਨੇ ਗਏ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਨ
ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ

ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਦਲ
ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੀ
ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ
ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਸਮੇਂ
ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਪੋਤਰੀ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਦੇ ਕੂਹਣੀ ਮੋੜ ਨਾਲ ਸਭ ਵਿਰੋਧੀ ਚਿਤ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੇ ਆਈ.ਬੀ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ,
ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅਧਿਕਾਰੀ,
ਸੀ.ਬੀ.ਡੀ.ਟੀ. ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ
ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਹਿੱਸਾ
ਹੋਣਗੇ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੀਤੇ ਹਫਤੇ ਕੇਂਦਰ
ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਫਤੇ ਕਾਲੇ
ਧਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ।

ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੰਗਾਰ !

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਦਖਲ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ
ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਸੀ, ਉਥੇ
ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਖਿਲਾਫ
ਲੋਕ ਰੋਹ ਸੀ। ਇਸ ਰੋਹ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਸ਼ਾ
ਤਸਕਰੀ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਤੇ ਦਿਹਾਤੀ
ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਤਕਰਾ, ਰੇਤ-
ਬੱਜਰੀ ਦੀ ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ, ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿਚ
ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ
ਵੈਟ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਰੇਤ-ਬੱਜਰੀ ਦੀ
ਮਾਈਨਿੰਗ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੰਤਰੀ
ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਧੰਦੇ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਲੜ-ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ
ਫੜਾਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਘਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੇਬੀ ਸਿਟਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਫੋਨ: 630-233-8883

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪੰਜ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਲੇਠੀ ਬੈਠਕ ਕਰਕੇ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲਪੁਰੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੋਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਗੁਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜਨੀਅਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੈਨੇਜਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਆਦਿ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬੈਠਕ ਪਿਛੋਂ 5 ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆ।

ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੋਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਤਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਬਹੂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹਾ ਤਾਰਾਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਭਾਈ ਘਨੂਈਆ ਜੀ ਬਾਉਲੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਜਲ ਪਿਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਮੱਲੂਮ ਪੱਟੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਹੀ 500 ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੇ

ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਖੁਦ ਵੀ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹਾ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ਸਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਉਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਦਿੱਖ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਸਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਥੇਦਾਰ ਭੋਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੋਲਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਦਿੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਮਨਸੂਈ ਜੰਗਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਲੜਕਿਆਂ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟ ਗੱਤਕੇ ਦੀਆਂ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

Matrimonial

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ

ਸੈਣੀ ਵੈਸ਼ਨੂੰ, ਉਮਰ 25 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-9" ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੀ ਯੋਗ ਲੜਕੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 443-889-2177

21 to 24

Jatt Sikh boy, US citizen, Bsc, 24, 5'-10" looking girl MBBS/Eng/BDS from Govt. College, 22-24, height 5'-5". Send photo & bio-data at kang929@hotmail.com, Cell: 608-347-6548

19 to 22

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਈ ਜੱਟ ਸਿੱਖ, ਉਮਰ 35 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-5" ਕੁਆਰੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 510-305-4271, ਈਮੇਲ: dhaliwalrupinder18@yahoo.com

20 to 23

40 ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ-ਓਕਲਹੋਮਾ ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਟਰੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 832-512-7172

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।

- *ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ
- *ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ
- *ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

Rates as low as 2.0%

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863

Trucking Companies-Improve Your Cash Flow

*Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums

Call Paul at 1-800-705-3863

Transportation Funding Group, Inc.

Minneapolis, MN 55426

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸਮਗਲਰਾਂ ਦੀ ਆਈ ਸ਼ਾਮਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਕਮਰਾਨ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਆਪਕ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਝਟਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਥੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਭਰ ਵਿਚ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਤ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20 ਮਈ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸਾਂਭਦਿਆਂ ਹੀ ਸਮੂਹ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀਜ਼ ਨੂੰ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਏ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੱਢਣ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸਮੂਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਏ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਆਪਕ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇਤੀ ਕੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 50 ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 39 ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਂਜ਼ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ 700 ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ। 23 ਮਈ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ ਇਕੋ ਦਿਨ ਵਿਚ 72 ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਫੜੇ ਤਸਕਰ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਾਟਕ ਆਦਿ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨਗਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ੋਨ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਏ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਡੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ 2013 ਦੌਰਾਨ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਏ ਵਿਰੁੱਧ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੁੱਲ 14,650 ਐਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼ ਦਰਜ ਕਰਕੇ 16,820 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸੂਬੇ ਦੇ

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗਾ ਨਸ਼ੇੜੀ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਡਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਜਾਨ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘੱਟ ਹੈ, ਉਪਰੋਂ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇੜੀ ਪੁੱਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਨਸ਼ੇੜੀ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕੋ ਦਮ ਨਸ਼ਾ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਸ਼ੇੜੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਇਕ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ ਨੂੰ ਨੋਡਲ ਅਫਸਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੇਗਾ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਆਦਿ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮਈ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 26 ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 26990 ਹਵਾਲਾਤੀ ਤੇ ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਸਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਕਰੀਬਨ 28 ਹਜ਼ਾਰ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨੌਂ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅੱਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤਕਰੀਬਨ 18 ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੰਦੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਨ।

ਸਮੂਹ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਔਸਤਨ 40 ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਪੁਤੀਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਸ਼ੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਫਰੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਆ ਨੂੰ ਵੱਖ-

ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਚਨ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਤੀਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਕੋਲ ਕੱਸਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਆ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੁਫੀਆ ਵਿੰਗ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਮੁਹਿੰਮ 'ਤੇ ਗੁਪਤ ਅੱਖ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਥਾਈਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਹੀ ਡਰੱਗ ਦਾ ਪੈਦਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਕੰਮ ਲਟਕਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁਣ ਹੋਰ ਲਟਕ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣੀ 17 ਮੈਂਬਰੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਉਲੀਕਦੀ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ

ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਿਆਦ 30 ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਨਵੀਨਰ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੇ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

'ਆਪ' ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਭਰਵੇਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਮਗਰੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੇ ਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਘੰਟੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਟੇਟ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਬਾਰੇ ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ।

ਸੰਗਰੂਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ 13 ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 16ਵੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 218 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ 35 ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। 13 ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 26 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੌਂ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਚਾ ਸਕੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2009 ਦੀਆਂ 15ਵੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਵਾਲੇ 26 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ 192 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਾ ਸਕਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਚ ਸਕੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਦੋਂਕਿ ਹਲਕਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਵਾਰ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 253 ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ

ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਲਈ ਚੋਣ ਪਿਤ ਵਿਚ ਉਤਰੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 218 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਰਕਮ ਵਜੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ

ਕਰਵਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ 192 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ 48 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ 218 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਰਕਮ 54 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਰਹੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ...

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਾਰਾ ਝਟਕਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੰਜ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਲਕਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਕੁੱਲ 13 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਈ, ਹਲਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕੁੱਲ 23 ਵਿਚੋਂ 21, ਹਲਕਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 17 ਵਿਚੋਂ 15, ਹਲਕਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ 24 ਵਿਚੋਂ 21, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ 17 ਵਿਚੋਂ 14, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 18 ਵਿਚੋਂ 15, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 22 ਵਿਚੋਂ 18, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 15 ਵਿਚੋਂ 12, ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ 19 ਵਿਚੋਂ 16, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ 15 ਵਿਚੋਂ 13, ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ 29 ਵਿਚੋਂ 27, ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ 21 ਵਿਚੋਂ 19 ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ 20 ਵਿਚੋਂ 17 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ। 1998 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ 102 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 75 ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਈ। 1999 ਵਿਚ ਕੁੱਲ 120 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 89 ਤੇ 2004 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 142 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 117 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਈ। 2009 ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ 218 ਵਿਚੋਂ 192 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਵਧ ਕੇ 218 ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਨਵੇਂ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਐਲਾਨ: ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਸੰਗਰੂਰ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 'ਆਪ' ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਲੜੇਗੀ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਸਲਾ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬੋਂਡ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਸਲਾ ਅਸੂਲਾ ਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਆਪ' ਦੇ ਵਰਕਰ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁਲਕ ਭਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਠਾਉਣਗੇ।

ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੇਧਾਂ ਦੇਵੇਗੀ।

ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਮੁੜ ਪੈਂਠ ਨਾ ਪਾ ਸਕਿਆ ਬਰਨਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਬਰਨਾਲਾ: ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਰਨਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਛੱਡਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਬਰਨਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਂਗੋਵਾਲ) ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਹਕੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਾਸਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਬਰਨਾਲਾ ਆਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੈਲੀ ਵਾਲੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਭਾਵੇਂ ਕਾਫੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਂਗੋਵਾਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ ਜਦਕਿ ਬੇਟਾ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਧੂਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ

ਹੈ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ 1977 ਵਿਚ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਜਿੱਤ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਹ ਸੰਗਰੂਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 1985 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਵੀ ਸੰਭਾਲੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਘਟਣ ਲੱਗੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦਾ ਸ.

ਬਾਦਲ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਬਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੱਟ ਵਧਿਆ, ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯੂਪੀਏ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖੇਤਰ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁੰਗੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਰਹੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਕੱਟੜ ਸਮਰਥਕ ਵੀ ਹੁਣ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਰਨਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਭੰਡੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਭਾਰਤ ਇਸ ਵਕਤ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜੇ ਦੇ ਆ ਜਾਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਬਣ ਜਾਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਦੌਰ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਚੱਲੇਗਾ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸੱਤਾ ਦੇ ਅਸਲੀ ਪੁਰਜੇ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਸੂਤਰ ਨਾ ਬੈਠਦੇ ਤਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਉਣ ਨਾਲ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਓ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੋਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵੱਧ ਜੋਖਣਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਸਭ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਜਿਆਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਕੁਝ ਬਾਬੂਸ਼ਾਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਧੁਰੇ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਟੀਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. (ਇੰਡੀਅਨ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ) ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. (ਇੰਡੀਅਨ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਟਿਵ ਸਰਵਿਸ) ਦਾ ਨਾਂ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਇਸ ਮਾਮੂਲੀ ਬਦਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ। ਨਵੀਂ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲ ਜਿਹੜਾ ਸੋਚ ਦਾ ਮੋੜਾ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਉਹ ਟੀਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਸ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਕਮਾਨ ਹੋਵੇ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪੱਖੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਟੀਮ ਹੁਣ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੌਕੇ ਦੇ ਹਰ ਮਾਲਕ ਮੁਹਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਹੱਦ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਪਸੰਦ ਆਵੇਗੀ? ਜਿਹੜਾ ਅਫਸਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਿੰਦਾ ਬਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖੁੱਜੇ ਪਈ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਚੀ ਥਾਂ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸਾਰੇ ਦੇ

ਸਾਰੇ ਪੁੱਠੇ ਕੰਮ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਫਸਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਰਿੰਦੇ ਬਣ ਗਏ ਇਹ ਬਾਬੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਾਰੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਅਫਸਰ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸੇ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਟੈਲੀਕਾਮ ਦਾ ਟੂ-ਜੀ ਸਪੈਕਟਰਮ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਸ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦਾ ਕੋਲਾ ਕਾਂਡ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਸਰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਚਾਰਾ ਸਕੈਂਡਲ ਵਿੱਚ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਫਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਗਏ ਸਨ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਟੀਚਰ ਭਰਤੀ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਟਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ।

ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਕਿਧਰੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦੀ ਫਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਆਹ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਲਾਣਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਫਿਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਹ ਰਾਏ ਵੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਹਰ ਕੁਰਸੀ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਆਈ ਫਾਈਲ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਟਿਪਣੀ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਖਰੀ ਪਤਾ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਈ ਉਲਝਣਾਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਕੋਲਾ ਬਲਾਕ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਫਾਈਲ ਹੇਠੋਂ ਉਪਰ ਤੱਕ ਘੁੰਮਦੀ ਜਦੋਂ ਕੋਲਾ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਗਈ। ਕੋਈ ਕੋਲਾ ਮੰਤਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਚਾਰਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਸਹੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਕੇਸ ਸਕੈਂਡਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਚੱਲਦੀ-ਚੱਲਦੀ ਉਦੋਂ ਵਾਲੇ ਕੋਲਾ ਸੈਕਟਰੀ ਤੱਕ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਦੋਵੇਂ ਹਨ, ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗੇਤ ਹੁਕਮ ਪੁੱਛ ਕੇ ਫਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਲਾ ਸੈਕਟਰੀ ਵੀ, ਪਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਸਿਰ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ

ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਮ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਚੋਖਾ ਅਸਰ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਫਸਰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਫ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਸ਼ਕ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਾਲ ਫਸਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਆਪੋ ਕੱਢ ਲੈਣਗੇ; ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਰੀ ਚੱਲੋ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਇਸ ਵਕਤ ਵੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਵਕਤ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗਲਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਜਨਮ ਦੇ ਪੈਸੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਕੱਲਾ ਖਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੁਝੀ ਪਈ ਤਾਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਫਸਿਆ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਹੋਏ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰ ਫਾਈਲ ਉੱਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਰਾਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਕੇਸ ਦੀ ਮਗਰੋਂ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਟਿਪਣੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਫਲਾਣੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਫਲਾਣੀ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ? ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਜ਼ਬਾਨੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਮੰਤਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲਓ, ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਮਗਰੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ, ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜ਼ਬਾਨੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਠੀਕ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਾਬਾਸ਼ ਲੈ ਲਈ, ਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਪੈ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਹੇਠਲੇ ਅਫਸਰ ਦੇ ਗਲ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਏ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਲਿਖਣ ਦੇ, ਸਿਰਫ ਜ਼ਬਾਨ ਹਿਲਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਫਿਰ 'ਰੱਬ ਆਸਰੇ' ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

'ਰੱਬ ਆਸਰੇ' ਚੱਲਦੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਇਸ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਏ ਅਤੇ ਅੰਤਲੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੋਪ ਭਾਰਤ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਉਸ ਤੋਪ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਰੋਲੇ ਨਾਲ ਉਹ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਕਾਰਗਿਲ ਦੀ ਜੰਗ ਲੱਗੀ, ਉਹੋ ਤੋਪ ਕੰਮ ਆਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਹੋ ਤੋਪ ਸਿੱਧੀ ਉਚੀ ਖੜ੍ਹੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤੋਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਵਿਖਾਈ, ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਹਰ ਗੋਲਾ ਦਾਗਣ ਦੇ ਨਾਲ 'ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਜਦ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਤੋਪ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਨਾਲ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਸਕੈਂਡਲ ਤਾਂ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਪਰ ਤੋਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਤੋਪ ਸਕੈਂਡਲ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲ ਹੋਰ ਤੋਪਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਰਹੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਨ ਖਰੀਦੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨਾਂ ਉਸ ਕੰਪਨੀ

ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਾਰਗਿਲ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਭਖਿਆ, ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦੌਸੇ ਗਏ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰ ਖਰੀਦਣੇ ਪੈ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਲਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਜਿਸ ਵੀ ਸੌਦੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿੰਤੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਕਿੰਤੂ ਵੀ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਸੌਦੇ ਦੀ ਫਾਈਲ ਠੱਪ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਫੌਜ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫੌਜ ਲਈ ਟਾਟਰਾ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਫਾਈਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਐਂਟਨੀ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਮੱਤਭੇਦ ਜਦੋਂ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਸੀ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ, ਜਾਂਚ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇੰਜ ਖਰੀਦ ਦੀ ਫਾਈਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਤਰੀਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਫੌਜੀ ਟਰੱਕ ਵਜੋਂ ਟਾਟਰਾ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਉਹ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫੌਜ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਅ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਤਤਾਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀ ਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਅਗਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਆਪਣਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖਰਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਪਰ ਫੌਜ ਲਈ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਕੋਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਕਤ ਵਿਹਾਅ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੀਂ ਚੁਣ ਕੇ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਰੁਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਜਿਹਾ ਹਾਲ ਹੈ।

ਸੱਪ ਨੂੰ ਰੱਸੀ ਆਖ ਕੇ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਸੱਪ ਮੰਨ ਕੇ ਰਾਹ ਛੱਡ ਜਾਣ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਟਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਮਾਲ ਖਾਧਾ, ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅਫਸਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਿੰਦੇ ਬਣ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ, ਪੂਰੀ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਪਲਟਣ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਭੁੱਲਾ ਬਣੇ ਪਏ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈਮਾਨ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਲੱਭਣੇ ਅੱਖੇ ਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਨਸਲ ਅਜੇ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟ ਗਈ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਈਮਾਨਦਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਕਾਲਖ ਨਾਲ ਲਿੰਬੜਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੜਨ ਪਿੱਛੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿ ਗਏ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਵੇਂ ਹਰੇ ਬੂਟ ਵਾਂਗ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਇਸ ਭੰਡੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਅਗਲਾ ਕੋਈ ਕਦਮ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਟ ਸਕੇਗਾ?

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Jet Airways, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

J FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
J FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

24 ਘੰਟੇ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ
ਸੁਣੋ

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)

Dial in

832-551-5029 or 605-475-6868

Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com

Ph: 408-272-5200

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 31 ਮਈ 2014

ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ, ਨਵਾਂ ਆਗਾਜ਼

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਮੋੜ ਕੱਟਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸਦਾ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਕਦੀ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਛੱਡਦੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਿਲਾਫ ਨਫਰਤ ਨਾ ਦਿਖਾਈ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਹੁਣ ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਪੈਂਤੜਾ ਬਦਲਿਆ ਹੈ? ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਜਿਸ ਵੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਨਿਰੀ ਜ਼ਹਿਰ ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਭੜਕਾਊ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਤਾ ਛੱਡਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ-ਪਾਰਟੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦਾਈਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ, ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਆਪਣੇ ਏਜੰਡੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਸਿਆਸੀ ਛੱਕਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਸਤ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਬੇਵੱਸ ਹੋਏ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਵੀ ਪਸਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਸ ਕਥਿਤ 'ਨਰਮੀ' ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਜੋ ਸਿਆਸਤ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਸੱਤਾ ਸਾਂਭਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖੁਦ ਸੋਧੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਣ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ-ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਜਾਣ, ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਰਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਿਸਾਲੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਦਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਫੈਲਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾੜੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਲਈ ਅਕਸਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰਦਾਨਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਦੋਹੀਂ ਥਾਈਂ ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ 'ਆਪਣੀਆਂ' ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਚਾਰ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਵਧੇਗਾ। ਉਂਜ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਣੇ ਵਿਚੋਂ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਹਿ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਯਾਦ ਰਿਹਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਨਿਘਾਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੀ, ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਬਾਂਦੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਦਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਸਕਣ। ਖੈਰ! ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਏਜੰਡਾ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਟੀਦਾਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਇਕੱਲੀ ਸੱਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੋਦੀ ਐਂਡ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਤਵ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਗੁਲ ਖਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਆਸ ਬੰਨ੍ਹਾਈ ਹੈ, ਪਰ 'ਆਪ' ਦੇ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਲੀਹੋਂ ਲਹਿ ਚੁੱਕੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਲੀਹ ਉਤੇ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਸਫਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਨਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਭਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਸ?

ਕਰਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੋਇਲ ਦੇ ਵਾਂਗ ਬੋਲਾਂ, ਐਪਰ ਸਿਰੇ ਦਾ ਕੁਰੱਖਤ ਹੈ ਕਾਗ ਅੰਦਰ।
ਕੱਛਾਂ ਵਿਚ ਪਟਾਰੀਆਂ ਲਈ ਫਿਰਦਾ, ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਏ ਕੋਬਰਾ ਨਾਗ ਅੰਦਰ।
ਮਾਲੀ ਹੋਵੇ ਤੁਅੱਸਬ ਦੇ ਨਾਲ ਸੜਿਆ, ਖਿੜਨੇ ਫੁੱਲ ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਗ ਅੰਦਰ।
ਲਾਈ ਮਲੂਮ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੇ, ਰੋਲੀ ਚੀਕ 'ਵਿਕਾਸ' ਦੇ ਰਾਗ ਅੰਦਰ।
ਵੱਜਣ ਲੱਗਿਆ ਖੂਬ ਨਗਾਰ-ਖਾਨਾ, ਤੂਝੀ ਸੁਣਨੀ ਨੀ ਦੀਨਿਆਂ-ਭਾਨਿਆਂ ਦੀ।
ਮਿਲੇ 'ਕੱਡੇ' ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ, ਸੁੱਖ ਮੰਗੀਏ ਫੇਰ 'ਮਰਦਾਨਿਆਂ' ਦੀ!

ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਤੇ ਬਿਖਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ

ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸਫਲ ਵਣਜਕਾਰ ਤਾਂ ਸਨ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਮਨ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਧੰਦਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਤਾਂ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਖਾ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਵੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ 1913 ਵਿਚ 39 ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਜ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਇੱਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ 23 ਮਈ 1914 ਦੀ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ 376 ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ ਜਿੱਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਘਾਟ ਉੱਤੇ ਲੰਗਰ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੰਨ 1908 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ

ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਫੋਨ:91-94170-49417

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਰਵਾਸ ਸਬੰਧੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਜਹਾਜ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟਿਕਟ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚ ਕੇ ਘਰੋਂ ਤੁਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੱਕ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਉੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਹਾਜ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੀ ਟਿਕਟ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਸਕਣ। ਜਨਵਰੀ 1914 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਣਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਆਏ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉੱਥੇ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਸੈਂਕੜੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਟੁੰਬਿਆ ਗਿਆ।

ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸਫਲ ਵਣਜਕਾਰ ਤਾਂ ਸਨ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਮਨ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਧੰਦਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਤਾਂ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਖਾ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਵੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ 1913 ਵਿਚ 39 ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਨਾ ਉਤਰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 35 ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਜ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪਰਵਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਰਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ

ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਰਿਆਇਆ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ- “ਕੈਨੇਡਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਹਿੰਦ ਵਾਂਗਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੂਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਉਤਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੱਕ ਉੱਥੇ ਹੀ ਹੈ।” ਉਹ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ- “ਮੈਂ ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਲੜਾਂਗਾ। ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੁੱਛਾਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੁੜਾਂਗਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।”

ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਕੁਥਾਂ ਰੁਲ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਉਪਰੰਤ 19 ਮਾਰਚ 1914 ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਪਾਨੀ ਜਹਾਜ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਪਾਸੋਂ ਕਾਮਾਗਾਟਾ

ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲੈ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਹਾਜ਼' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਰਕਮ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲੈਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਧਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਲਈ 31 ਮਾਰਚ 1914 ਨੂੰ ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਧਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਡਰਾਕਲ ਮੁਸਾਫਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਗਏ। ਗਵਰਨਰ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਵੱਲੋਂ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਜਹਾਜ਼ ਤੌਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ 3 ਅਪਰੈਲ 1914 ਨੂੰ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੋਂ 165 ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਸ਼ੰਘਾਈ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਜੱਗ-ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੰਘਾਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੇ ਇੱਛਕ ਉੱਥੇ ਬੈਠੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ੰਕੇ ਅਤੇ ਡਰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਣ ਪਰ ਇਸ

ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਥੋਂ ਵੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਸ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਕੇਵਲ 111 ਮੁਸਾਫਰ ਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦੋ ਪੜਾਅ ਜਪਾਨ ਦੀਆਂ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਮੋਜੀ ਅਤੇ ਯੋਕੋਹਾਮਾ 'ਤੇ ਸਨ। ਯੋਕੋਹਾਮਾ ਬੰਦਰਗਾਹ ਉੱਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਗਿਆਨੀ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਮੋਲਵੀ ਬਰਕਤੂੱਲਾ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਏ। ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੀ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਸਲੀ ਪਰਵਾਸੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਲੜ ਨਾ ਫੜਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੋਕੋਹਾਮਾ ਤੋਂ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ

ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰ ਭੇਜ ਕੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋੜ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਨੇ ਕੋਥੇ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤਕ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤਾ।

ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਮੋਜੀ ਤੋਂ 86 ਅਤੇ ਯੋਕੋਹਾਮਾ ਤੋਂ 14 ਮੁਸਾਫਰ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 376 ਹੋ ਗਈ। ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਉੱਤੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਉੱਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਅੜਿੱਕਾ ਨਾ ਪਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਉਹ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਫੋਟੀ ਬੇੜੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਪਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੇਤਾਰ ਬਰਕੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੇਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ 21 ਮਈ ਨੂੰ ਸਿੰਧਾ ਹੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਅਗਾਊਂ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਰ ਬੱਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼ੀ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ 22 ਮਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਉੱਤੇ ਲਿਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਗੋਰੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਔਕੜਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤਾਇਆ, ਇਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਲੂੰ ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨਾਂ ਦੇ ਬਦਲ ਰਹੇ ਸੁਰ

ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਬਣਦੇ ਸਾਰ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਦੇ ਯਤਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਯਤਨ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ 'ਦਿ ਹਿੰਦੂ' ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੇ ਸ਼ਿਵ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਵਲੋਂ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀਤੀ ਆਰਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੀ.ਵੀ. ਉਪਰ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਉਣ 'ਤੇ ਧੜਾਧੜ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪੂਜਾ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਰਸਮ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਟੀ.ਵੀ. ਉਪਰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੋਦੀ ਦੀ ਗੰਗਾ ਆਰਤੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਤਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਉਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੌਮੀ ਆਗੂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ

ਲਾਲਟੂ

ਫੋਨ: 91-78291-66765

ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ? ਸ਼ਿਵ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਦੀ ਦੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਪੈਗਮ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਕਿਹੜਾ ਧਰਮ? ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ? ਕੀ ਮੋਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵਾਰ ਇਹ ਆਰਤੀ ਕੀਤੀ? ਸਚਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਆਰਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ, ਨਿਰੋਲ ਸਿਆਸੀ ਕਦਮ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਦਾ ਪੈਗਮ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਲੇਖ ਵਿਚ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਦੀ ਟੱਕਰ ਉਪਰ ਇਸੇ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਹੋਰ ਸੁਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ- 'ਮੋਦੀ ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤ-ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਫ਼ਰਕ ਬੋਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬਨਾਰਸ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।' ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਦੇ ਜਿੱਤਣ ਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਸੁਰ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਟਿਕਾਣੇ ਸੱਟ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸੈਕੂਲਰਿਸਟ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਜਿਉਣਾ ਹਰਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਉਪਰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਉਪਰ ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸਮਝ ਦਰਮਿਆਨ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਘਬਰਾ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਫੜੋ-ਫੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਵੈਸੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਤੀ ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰਾ ਮੁਲਕ ਹੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਬ ਤਾਂ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਰਅਸਲ ਘਬਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਈਏ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਰਾਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਮੋਦੀ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਬੋਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐੱਨ.ਸੀ.ਈ.ਆਰ.ਟੀ. ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਅਨਿਲ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਹਲਚਲ ਜਿਹੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਚਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਿਕਰ ਵੀ ਰਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਆਗੂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਘੱਟ ਅੰਦਰਲੀ ਹਲਚਲ ਬਾਰੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲਟੂ ਨੇ ਬੜੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਛੇੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਲਾਲਟੂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਮੰਡੀ ਕਲਾਂ (ਬਠਿੰਡਾ) ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਲੇਖ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੋਨੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਧਿਆਏ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵੰਡ ਤੋਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਇਹ ਵਾਜਬ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਜੇਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ ਕਿ ਮੱਧਵਰਗੀ ਲੋਕ ਤਣਾਓਗੁਸਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ 'ਚ ਸਮਝ ਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਣਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਸਮਝ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਗਰੇਵ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਗੁਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਹ ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੀ ਬਹਿਸ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਫ਼ੀਮ ਕਿਹਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਪੀਤਿਆਂ ਦੀ ਆਹ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਹ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਲਿਆ ਘਸੋੜੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲੇ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਦਲਾਈ ਲਾਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਕੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵਿਚ 'ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੇਤਨਾ' ਦੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ!

ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਖ਼ਲਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਮਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਆਮ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੀਵੀਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ-ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤ, ਲਿੰਗ-ਭੇਦ ਆਦਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦੇ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਵਿਗਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਨੂੰ ਬੇਚੈਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਦ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਖੁਸ਼ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ?

ਸਾਹਬਾਨੋ ਮਾਮਲਾ, ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਈ ਧਾਰਾ-370, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚੋਣ ਮੁੱਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ,

ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਇਹ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵੀ ਹੈ। ਪੈਸਾ, ਸ਼ਰਾਬ, ਨਸ਼ੇ, ਹਿੰਸਾ, ਜਾਤਪਾਤ ਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਇਥੇ ਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਥੋਂ ਤਾਈਂ ਡਿੱਗਣਾ ਸਹੀ ਹੈ। ਸੰਘ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਝੁਨੇ ਗੋਰਵ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੱਚਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਰਗੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਹੋਏ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਨੂੰ ਕੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੈ?

ਤਫ਼ਸੀਲ ਵਿਚ ਜਾਏ ਬਗੈਰ ਸ਼ਿਵ ਵਰਗੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਰਵੱਈਆ ਹੈ। ਹੋਣਾ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇਤਨਾ ਮਾੜਾ ਕਿਉਂ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਤਾਲੀਮੀ ਹਾਲਤ ਇੰਨੀ ਮਾੜੀ ਕਿਉਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਬ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਇਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਦਮਨਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਰੀਬੀ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਲੋਕ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਗੋਰਵ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੌਮ ਦੀ ਸੰਕੀਰਨ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਐਸਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲੱਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਇਸੇ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਸੰਘ ਨੇ ਫੜਿਆ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਦਾ ਸਬੰਧ ਤਲਾਸ਼ਣਾ ਗ਼ਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਕਹਿਰ ਨਹੀਂ ਢਾਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵਰਗੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਦੀਆਂ

ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਭਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦਬ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ਿਵ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇੰਨਾ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਅਣ-ਮਨੁੱਖੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਚਕਿਤਸਾ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਛੂਤ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਇਸੇ ਰਵਾਇਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਤਾਂ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਧਰਮ ਪੱਛਮ ਵਾਂਗ ਮਹਿਜ਼ ਰਸਮੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਇਹ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮ ਅਧਿਆਤਮਕ ਜਾਗਰਿਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਉਠਦੇ ਸਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੰਦਰਾਂ-ਮਸਜਿਦਾਂ-ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਲਾਊਡਸਪੀਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਨ-ਪਾੜਵੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕੰਨੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦਾ ਦਖ਼ਲ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿੱਜੀ ਅਕੀਦੇ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਖੱਬਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਘੱਟ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਖੱਬੇ ਆਗੂ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੌ ਜਿਹੀ ਬਹਿਸ ਸ਼ਿਵ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਜਿਹੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਕੀ ਬਣੀ, ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਸਟਾਲਿਨੀ ਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ!

ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਪੱਛਮੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ; ਪਰ ਕੀ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਭਾਰਤੀ ਹੈ? ਸੰਘ ਚਾਲਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸਰੋਤ ਹਿਟਲਰ ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਸੀ?

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ-ਕੰਮ ਨੂੰ

ਅਕਸਰ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਮਲਾਂ ਉਪਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਸਤਿਕਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਥਾਪਤੀਪ੍ਰਸਤ ਹੀ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮੀ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਗਜ਼ਬ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਬ, ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਹੀ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁਣ ਇਹ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਹਿਣ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਰਾਸਰ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਵਤ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖ ਲੋਕ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚਲੇ ਮੂਲਵਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮਗੋਸ਼ਾ ਰੱਖਦੇ ਰਹੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਝੂਠ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਾ ਤਲਾਸ਼ੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੱਧਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਤੀ ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਇਹੀ ਕੁਝ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ 'ਹਿੰਦੂ' ਨਾਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਸਮੂਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਵਤ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਲੋਕ ਇਸਲਾਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦ ਵੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਗੇ।

ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਵਰਗੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਖ਼ਿਰ 2002 ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਮੋਦੀ ਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੌਣ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਸੰਭਿਆ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। 'ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਸਾਡੇ ਪੱਚੀ' ਉਸ ਦਾ ਤਕੀਆ-ਕਲਾਮ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਸੰਭਲ ਕੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਉਸ ਦੀ ਜੀਭ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਵਿਗਿਆਨ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਿਰੋਧੀ ਕੱਟੜਤਾ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨ।

ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਬੁੱਝ ਲਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਜਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ, ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਚਮੜੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਲਾਗ ਨਾਲ ਫਿਨਸੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਸੁੱਜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖ਼ਰਾਬ ਸੀ। ਮੈਂ ਝੱਟ ਤਾੜ ਗਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਉਹ ਹੀ ਚਮੜੀ ਦੀ ਇਸ ਸਾਧਾਰਨ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਉ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10-12 ਮੁੰਡੇ ਜੋ ਨੇੜਲੇ ਕਸਬੇ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਆਸਰਮ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਸਨ, ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਸ ਲਾਗ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਲਾਗ ਦੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਕੁਝ ਐਂਟੀ-ਬਾਇਟਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਫਿਨਸੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਘਟ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਆਰਾਮ ਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੇਲੀ ਪੀਰਲਾ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਆਦਿਵਾਸੀ ਬਨਾਮ ਮਾਓਵਾਦੀ

ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਤੈਲਗੂ ਬੋਲਦੇ ਬਾਕੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਪਰਚੀ ਉਪਰ ਇਲਾਜ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਝਰੀਟਣ ਤੋਂ ਬਾਦ, ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, "ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣੀਐ?"

ਉਸ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਉਪਰ ਲਗਾਈ ਨੇਮ-ਪਲੇਟ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਭੀਕਸ਼ਾਪਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਭੇਤ ਪਾ ਲੈਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਨੂੰ ਠਕੋਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤੁਪਾਕੂਲਾ ਗੁਡੇਮ ਤੋਂ ਹਾਂ।" (ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਭਾਵ, ਬੰਦੂਕਾਂ ਵਾਲੀ ਪਿੰਡੀ)

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਬੁਝਾਰਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅਟਕ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਮਝ ਪਈ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਸਣ ਲੱਗਿਆ। ਮੈਂ ਐਨਾ ਭੁਲੱਕਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ।

ਹੁਣ, ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਉਭਰ ਆਈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਨੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਬਸਤਰ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਉਤਰੀ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਾਲਾ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਬੈਗ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਮੇਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਓਸਮਾਨੀਆ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਕੇ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰਲੇ ਤੁਪਾਕੂਲਾ ਗੁਡੇਮ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਮੁੰਡਾ ਅਜੇ ਅੱਠ-ਨੌਂ

ਮੈਨੂੰ ਵਾਰੰਗਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆਏ ਨੂੰ ਅਜੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਬੇਰੋਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇਕਦਮ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਐੱਮ.ਜੀ.ਐੱਮ. ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ

ਤੁਸ਼ਾਰ ਕਾਂਤੀ

ਤਿੰਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਪੈਨਲ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਹੇਠ ਐੱਮ.ਜੀ.ਐੱਮ. ਹਸਪਤਾਲ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਕਾਇਦਾ ਛਾਣਬੀਣ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮੈਡੀਸਿਨ ਦੇ ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਵਾ ਕੁ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਲੰਮੇ, ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲਾਂ ਅਤੇ

ਟਾਂਡੇ ਵਾਲੀ, ਭਾਂਡੇ ਵਾਲੀ ਤੇ ਚਾਂਡੇ ਵਾਲੀ

ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਬ ਜੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸ਼ਿਵ ਭੋਲੇ ਨਾਥ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਖੜਕ ਪਈ ਹੋਣੀ ਐਂ। ਰੱਬ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਣੈ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਨਤੀਜੇ ਬਣਾਉਣ ਮੈਂ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਭੋਲੇ ਨਾਥ ਜੀ ਅੱਝ ਗਏ ਹੋਣੇ ਨੇ ਕਿ 'ਪਲੀਜ਼' ਇਕ ਮੌਕਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦਿਓ। ਦੋਹਾਂ ਪਰਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ ਵਾਲੀ ਇਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਕਲਪਿਤ ਹੀ ਲੱਗੇ ਪਰ ਇਸਲਾਮੀ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਐਸਾ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੋ ਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੁਦਾਵੰਦ ਕਰੀਮ ਦੇ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਅਕਸਰ 'ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ' ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੀ ਹੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਸਾ ਜੀ, ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਆਰਾਮ ਫਰਮਾਓ, ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ 'ਡਿਨਰ' ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਖੁਦਾ ਨੇ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਰਾ ਮੁਸੇ, 'ਜਿਸ ਕਾ ਕਾਮ ਉਸੀ ਕੇ ਸਾਜੇ'!... ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਕ-ਰੋਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇਹ। ਮੁਸਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖਹਿਤੇ ਪੈ ਗਏ। ਆਖਰ ਖੁਦਾ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਮੁਸੇ ਨੇ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਦਾਣਾ ਵੰਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਰਾਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਕੁ ਵੱਜੇ, ਖੁਦਾ ਨੇ ਮੁਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਸਭ ਜੀਆ-ਜਿਤ ਨੇ ਪੇਟ-ਪੂਜਾ ਕਰ ਲਈ ਐ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਸ਼ਸ਼ੇਪੰਜ ਵਿਚ ਪਿਆ ਮੁਸਾ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਹੇ ਔਲਾ-ਤਾਅਲਾ! ਮੈਂ ਸਭ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਕ ਬੰਦਾ ਐਸਾ ਕੁਕਰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੇਣ ਲਈ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਰਾਤੂਨਾ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਬੱਸ, ਉਸ ਇਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਕਾਇਨਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਸੌਂ ਗਈ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ

ਬੋਲਿਆ, "ਮੁਸੇ, ਜੇ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ-ਕੁਕਰਮਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਂ, ਤਦ ਅੱਧੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭੁੱਖੀ ਮਰ ਜਾਏ। ਰਿਜ਼ਕ-ਰੋਟੀ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ। ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਅੰਨ-ਦਾਣਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।"

ਬੱਸ ਐਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਖਹਿਤੇ ਪਏ ਹੋਣੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਸ਼ਿਵ ਭੋਲੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ, ਖੁਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਾਰਜਭਾਰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਧਰ, ਸ਼ਿਵ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਵੱਲ ਟਿਕ-ਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਆਪਣਿਆਂ ਭਗਤਾਂ 'ਤੇ ਤਰਸ ਕਰ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਗੱਢੇ ਹੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ, ਪਰ ਇਧਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੱਬ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਐਸਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਵੰਡਿਆ ਕਿ ਨਾ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਫੁੱਲ-ਫੁੱਲ ਕੇ ਕੁੱਪਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰੋਣ ਜੋਗਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਾ-ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਰੱਬ ਨੇ ਕਿਸੇ 'ਘਾਗ' ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵਾਂਗ ਬੜੇ ਫੂਕ-ਫੂਕ ਕੇ ਕਦਮ ਰੱਖੇ ਹੋਣਗੇ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਹੀ ਦੇਖ ਲਓ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚੋਣ-ਪਿੱਤ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਸਨ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਭਰ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਆਰਾਮ ਕਰਿਓ!... 'ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ' ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸੁਨਹਿਰੀ ਫਰੇਮ ਵਿਚ ਜੜਵਾ ਕੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਜੇਤਲੀ ਦੇ ਸਿਰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਮੁਕਟ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਕੀ-ਕੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ 'ਸਭ ਕੁਝ' ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਇਕ ਸਵੱਈਏ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜੇਤਲੀ ਦਾ ਨਾਂ ਫਿੱਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਨਤੀਜਾ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ 'ਰੱਬ ਜੀ' ਨੇ ਇਹ ਭੋਰਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਤਲੀ ਜੀ, ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਸੱਜੀ-ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਹਨ; ਇਸ ਮਹਾਨ

ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਮੈਂ 'ਮਾਤਾ' ਨਾ ਸੋਚਾਂ! ਬੱਸ ਜੀ, ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਹਰਾ ਕੇ ਅਹੁ ਮਾਰਿਆ!

ਫਿਰ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਜਿਤਾਏ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਲੱਗ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਮਤਾਂ ਇਹ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਆਫਰਿਆ ਫਿਰੇ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਫਾਰੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਪਟਿਆਲਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਘਰਵਾਲੀ ਹੀ ਹਾਰ ਜਾਵੇ, ਤਦ ਘਰਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਹੀਆ ਕਰ ਸਕਦੇ ਭਲਾ? ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖ ਲਓ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਹੋਣੇ ਗੁੱਸਾ! ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੱਤਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਹਨੂੰ ਮਾਂਜਾ ਫੇਰਦਾ ਲੈ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਰੱਬ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵਹੀ-ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੋਣੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੱਤ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਹਾਰ ਚੁੱਕੇ! ਤਰਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਈ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਕਸਰ ਪੂਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਬਣਾ ਧਰਿਆ।

ਬਠਿੰਡੇ ਦਾ ਰਿਜ਼ਲਟ ਬਣਾਉਂਦੇ ਵਕਤ, ਥਾਲੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਰੱਬ ਦਾ ਦਿਲ ਡੋਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਣੈ। 'ਰੱਬ ਨੇਤੋ ਕਿ ਘਸ਼ੁੰਨ' ਵਾਲਾ ਅਖਾਣ ਚੇਤੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਡਾਵਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਡਰ ਗਿਆ ਹੋਣਾ; ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣੈ ਕਿ ਜੇ ਇਥੇ ਹਬੀ-ਨਬੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ 'ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ' ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਮੁੜ ਕੇ ਆਪਣੇ 'ਸਕੱਤਰੇਤ' ਵਿਚ। ਹੋਰ ਨਾ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਇਥੇ ਜੋਗਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂ। ਇੰਜ ਸੋਚਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ 'ਰਿਜ਼ਲਟ ਆਉਣ' ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਇੰਨੀ ਕੁ ਗੁੱਝੀ ਫੂਰੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਤੂ ਧਿਰ ਨੂੰ ਭੰਗਤੇ ਪਾਉਣ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ; ਸਗੋਂ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਜੇਤੂਆਂ ਵਰਗਾ ਬਣਾ ਕੇ ਤੋਰਿਆ। ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਰੂਰ ਬਾਰੇ ਨੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਦਿਮਾਗ ਲੜਾਉਣਾ ਪਿਆ ਹੋਣੈ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਢੀਂਡੇਸੇ ਨੂੰ ਜੇ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ 'ਐਮ.ਪੀ.' ਦਾ ਲੇਬਲ ਇਹਦੇ ਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਬਣਾ। ਰਾਜ

ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਇਹਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਹੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਥੋਂ ਹਾਸੇ-ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਟੀਕੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਭਗਵੰਤ ਬਾਈ ਦੀ ਝੋਲੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਬੜੇ ਹੀ 'ਬੈਲੈਂਸ' ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਮਲ ਫੁੱਲ, ਪੰਜੇ ਅਤੇ ਤੱਕੜੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਤਿਉਂ ਗੱਫਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧੱਫਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਜਦ ਰੱਬ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕਨਸੇਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਕਿ ਉਥੇ ਸ਼ਿਵ ਭਗਵਾਨ ਜੀ 'ਆਪਣਿਆਂ' ਨੂੰ ਹੀ ਵੰਡ-ਵੰਡ ਕੇ ਨਿਹਾਲੇ-ਨਿਹਾਲ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਦ ਉਸੇ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਰੋਕ ਕੇ ਰੱਬ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਜਿਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਰਖੇਜ ਧਰਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਜਾਇਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਇਹ 'ਤੈ' ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਿਸੇ ਦੀ!... ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਝਾਤੂ ਨਾਲ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰੀਆਂ ਤੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਧੁਰ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਮਸੋਸਿਆ ਜਿਹਾ ਚਿਹਰਾ ਲੈ ਕੇ ਉਤਰ ਵੰਨੀ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਵਾਲੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਲੋਕ-ਰੁਚੀ ਕਥਾ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।... ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਬੰਦਾ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਵਿਆਹੀਆਂ-ਵਰੀਆਂ ਆਪਣੀ ਦੋ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ-ਗਿਲਣ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰੇ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਘਰਵਾਲਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਲ-ਹਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਮਾਰੂ ਖੇਤੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁੜੀ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਭਾਈਆ ਜੀ, ਮੱਕੀ ਦੇ ਚਾਰ ਟਾਂਡੇ ਬੀਜੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਜੇ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਣੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਦੋ ਮਣ ਦਾਣੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭੁੱਖੇ ਮਰਾਂਗੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਵਰਖਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ।

ਫਿਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਧੀ ਦੇ ਘਰੇ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਆਵੇ ਵਿਚ ਪਕਾ ਕੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੰਮ-ਧੰਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਸ ਧੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਹ ਬੋਲੀ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਆਵੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਭਾਂਡੇ ਪੱਕ ਗਏ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ; ਜੇ ਨਿਖਸਮਾ ਮੀਂਹ ਪੈ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਸਾਡਾ ਕੁੱਡਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਤਰਲਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਸੁੱਕ-ਪਕਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ। ਘਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਘਰਵਾਲੀ ਧੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ਼ੀ-ਬਾਜ਼ੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰਸਾਰ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਨੇ ਬੜਾ ਤਨਜ਼ੀਆ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਭਾਗਵਾਨੇ ਦੇਵੇਂ ਨਹੀਂ, ਇਕੋ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹੇਗੀ। ਯਾ ਟਾਂਡੇ ਵਾਲੀ, ਯਾ ਭਾਂਡੇ ਵਾਲੀ।"

ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਈਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਖਲੂਕਾਤ ਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਐਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੇਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਟਾਂਡੇ ਵਾਲੀ ਤੇ ਭਾਂਡੇ ਵਾਲੀ, ਦੋਵੇਂ ਰਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੀ ਰੱਖੀਆਂ, ਬਲਕਿ ਟਾਂਡੇ ਵਾਲੀ ਤੇ ਭਾਂਡੇ ਵਾਲੀ, ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਰਾਰੇ ਚਾਂਡੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ 'ਆਪ' ਦੇ ਸ਼ਿਰ ਵੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਤਾਜ ਰੱਖਿਆ। ਚੜ੍ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਭਗਵੀਂ ਕਾਂਗ ਮੋਹਰੇ ਛਾਤੀ ਤਾਣ ਕੇ ਨਾਬਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੌ-ਸੌ ਨਮਸਕਾਰ।

ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਕਿਸੇ ਖੇਤ ਖਲਵਾਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਭਵਨ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਹ ਧਰਤੀ ਦਾ ਲਾਲ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣਾ ਤੇ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣਾ ਕੁਝ ਇਸ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮੰਦਰ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਬਾਜਪਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਉਣਾ ਵੀ ਇਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਜੇਬ ਵਿਚ

ਧਰਤੀ ਦਾ ਲਾਲ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ

ਪਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਜਿੰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਝਣਾ ਕਠਿਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਟਣਾ

ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਭਲ ਕੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਭਲ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ। ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਹ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਤੇ ਜਨ ਸੰਘੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪਰਨਾਏ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਪਰ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮ ਵਤੀਰਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਲਈ ਘੱਟ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੱਧ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਦਾ ਲਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ, ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਥੇ ਨਤਮਸਤਕ ਤੇ ਭਾਵਕ ਹੋਇਆਂ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਚੰਗੇ ਹਨ, ਸਮੇਂ ਨੇ ਦੱਸਣਾ ਹੈ।

ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਾਏ ਜ਼ੋਕ ਅੱਬ ਦਿੱਲੀ ਕੀ ਗਲੀਆਂ ਛੋੜ ਕਰ?

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਇਕ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ

ਆਦਿਵਾਸੀ ਬਨਾਮ ਮਾਓਵਾਦੀ

ਚੰਦਰੌਈਆ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਮ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤ੍ਰਿਕਾਲਾ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਗਈ।

ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰੀਂ ਰਹਿ ਕੇ ਛੂਤ ਰੋਗ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੁਖਾਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੋਂ 60 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪੈਂਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਮੁਲਗੁ ਕਸਬੇ ਤੋਂ ਐਸਕੈਬੀਓਲ ਲੋਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੀਪੀ ਮੰਗਵਾ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਿਆਂ 'ਤੇ ਦਵਾਈ ਮਲ ਲਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਕਾਸਟਿਕ ਸੋਡੇ ਵਿਚ ਉਬਾਲ ਕੇ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਧੋਤੇ ਗਏ। ਓੜਕ ਖੁਜਲੀ ਰੋਗ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫਿਲਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰੀਲ ਵਾਂਗ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਗਈ। ਆਪਣੇ

ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਲਿਆ ਕੇ ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਮੈਂ ਉਹੀ ਭੀਕਸ਼ਪਤੀ ਹਾਂ। ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਜਿਸ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਤੁਪਾਕੁਲਾ ਗੁਡੇਮ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।" ਘੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲਾ ਹੇਠ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਿੱਖੀ ਚਮਕ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਜਦੋਂ ਖੁਜਲੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰ ਲਿਆ।" ਨੰਗੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ 'ਡਾਕਟਰ' ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਵਜੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਲਈ ਉਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਰੀਜ਼ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਤੋਹਫ਼ਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ।

-ਤੁਸ਼ਾਰ ਕਾਂਤੀ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ 2007 ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਨਵਰੀ 2010 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਫਰਵਰੀ 2013 ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

-ਪੇਸ਼ਕਸ਼: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਗਰਭਵਤੀ ਮਾਂਵਾਂ ਉਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਨਵ ਜੰਮੇ ਬਾਲ ਸਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰੁੜਕੀ ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਮਿਨੀਸੋਟਾ ਅਤੇ ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਾਹ ਰੋਗ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 8945 ਤੋਂ 18,219 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵ ਦੁਗਣੀ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਜਿਵੇਂ ਵਾਹਨਾਂ ਤੇ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਵੀ ਬਦਲਾ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਬਰਾਹੀਮ ਜ਼ੋਕ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਲੇ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਈ। ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਡਾਢੇ ਹਨ।

ਅੰਤਿਕਾ:
(ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ ਦੀ 'ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੰਸਦ' ਚੋਂ)
ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਜਾ,
ਲੈ ਜਾ ਕਵਿਤਾ, ਕਾਨੀ ਦੇ ਜਾ।
ਗੰਧਲੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ
ਲੁੱਟ ਲੈ, ਸਾਫ-ਬਿਆਨੀ ਦੇ ਜਾ।
ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਨੱਚ ਲੈ
ਬਸ ਉਡਣਾ ਅਸਮਾਨੀ ਦੇ ਜਾ।
ਹੋ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰੇ
ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ ਦੇ ਜਾ।

ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ: ਸੋਨੀਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਭਾਂਪਣ ਵਿਚ ਉਹ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਤੇ ਇਸ ਭਾਰੀ ਝਟਕੇ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੇ ਸਮੂਹਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਬਕ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਪਾਰਟੀ (ਸੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਦੀ ਮੁੜ ਚੋਣਪਰਸਨ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਇਕ ਮਤੇ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤਾਕਤਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਕਮੁੱਠ ਕਰਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਹਮਥਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦੀ ਯਕੀਨਦਹਾਨੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ 1998 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਸੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੀ ਚੋਣਪਰਸਨ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਤਾਸ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ।

ਸ਼ਾਜ਼ੀਆ ਤੇ ਗੋਪੀਨਾਥ ਵੱਲੋਂ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ 'ਜੇਲੂ ਰਾਜਨੀਤੀ' ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਜ਼ੀਆ ਇਲਮੀ ਤੇ ਜੀ.ਆਰ. ਗੋਪੀਨਾਥ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੋਢੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਲਮੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੁਆਲੇ ਸਰਗਰਮ ਜੁਡਲੀ ਹੀ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਸਤੇ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਮੁੱਢ

ਵਲੈਤ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕੌਂਸਲਰ ਬਣੀ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਇਕ 22 ਸਾਲਾ ਮੁਟਿਆਰ ਅੰਤਰੀਵ ਫਿਲੌ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਲੋਹ ਬਾਰੋਅ ਦੀਆਂ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਕੀਰਤੀਮਾਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੁਰਾਦਵਾਲਾ ਦਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ ਫਿਲੌ ਨੇ ਇਸ ਕੀਰਤੀਮਾਨ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਅੰਤਰੀਵ

ਫਿਲੌ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਕੌਂਸਲਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਚੋਣ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੜੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ 13 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਿਹਾ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਗੋਰੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਫਿਲੌ ਉਥੇ ਇਕ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਮੈਨੇਜਰ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉੱਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹਨ। ਅੰਤਰੀਵ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਏਸ਼ੀਆ ਮੂਲ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਗੋਪੀਨਾਥ ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਨਿੱਜੀ ਮੁਚੱਲਕਾ ਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਕਿੱਤੂ ਕੀਤਾ। ਇਲਮੀ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਫੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਛੱਡਣ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਲਮੀ

ਗਾਂਧੀਆਬਾਦ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜੇਲੂ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੋਡ ਭਰ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਰਨਾਟਕ ਕਨਵੀਨਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਗੋਪੀਨਾਥ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

A Motel available in North Central Iowa for \$399K, less than 3 times the gross.

Want to Buy/Sell Home

Madan Khatri

Call Madan Khatri 847-530-1550

www.PropertyZoo.com

Recognized as the 2013 Multi-Family Broker of the Year by the MORE* MLS Board Committee. Buy A Home anywhere in Metro !!

Top Producer at the Prudential Office in 2013! A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!

Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

*Refinance up to 125% value of the house.

Loans Available In Most States!

>100% FHA Financing>Residential (Purchase & *Refinance)>Self Employed>Cash Out Refinance>Investment Property Loans>Jumbo Loans>Commercial Property With Business or Business Only

INDIAN BAZAAR

ਇੰਡੀਅਨ ਬਜ਼ਾਰ

334 S. Emerson Ave.,
GREENWOOD, IN 46143

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ 10% ਡੇਟ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

Ph: 317-534-5151, 317-997-9140

Call India
and world wide

ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਧੀਆਂ ਸਰਵਿਸ

25 ਭਾਲਰ ਵਿਚ 37½ ਘੰਟੇ

ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਡੀਲ ਲਵੋ।

Local Dealer in Indiana
Preet Boutique
Call Now 317-603-4018
Sukhpreet Kaur

334, South Emerson Ave, Green Wood In. 46143
spkaurus@yahoo.co.in www.canamfone.com

ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਓ
DESIGNER LEHANGAS, SUITS, SAREES, KIDS WEAR

ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਲਹਿੰਗੇ, ਸੂਟ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ
ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ

Preet BOUTIQUE

Gulha Bhangra Dressess On Rent

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਲਈ ਕਲੀਰੇ, ਗਾਨੇ, ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ, ਕਿਰਪਾਨ, ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਜਾਗੋ ਮਟਕੀ, ਪਰਾਂਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

Call: 317-603-4018, 317-332-1387

E-mail: spkaurus@yahoo.co.in
Facebook: preetboutique

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 2,500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

✓ ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋਂ

✓ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

800.914.1013 • 408.659.9400

Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਫਦ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੇ ਦਿਨ ਤਿਉਹਾਰ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਸਨਾਹ ਉਲਾ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਖਲੀਲ ਤਾਹਿਰ ਸੰਧੂ, ਕਿਰਤ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਇਸ਼ਫਾਕ ਸਰਵਰ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਰਾਣਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਰਦ ਤੇ ਨਦੀਮ ਕਾਮਰਾਨ ਆਦਿ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਸਨਾਹ ਉਲਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਦ-ਬੁਰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ, ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 60 ਫੀਸਦੀ ਕੋਟੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇਣਾ, ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵੀਜ਼ਾ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਰਾਗੀ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲ ਭਰ ਦੇ ਬਹੁਮੰਤਵੀ ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ

ਸੋਧਿਆ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਛੇਤੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਆਦਿ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਮਸਲੇ ਦੇ ਛੇਤੀ ਹੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਸੋਧ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵਰਗੀ ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤਰਮਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਰਨਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਰੱਦ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫਿਲਹਾਲ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਸਾਰੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਮਨਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਵੇਗੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਗਤ ਨੇ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਾਲਤਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਫਰਾਜ਼ ਅੱਬਾਸ ਤੇ ਅਜਹਰ ਫਲੈਹਰੀ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਅੱਠ ਤੋਂ 16 ਜੂਨ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ 500 ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸਰਾਂ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾ ਆਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਥਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਰੱਖਣਗੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣਗੇ।

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਚੀਨ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ

ਤੇ ਸਿੰਧ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਦਿਨ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਏ ਵਫਦ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬੰਗੀ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਜੋਲਾ, ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਉਮੈਦਪੁਰੀ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚੀਨ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਹ ਵਫਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਬਰਕਰਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਟਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ 26 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਪੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਜੂਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰੇ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਲਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਥਾਪਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਤਖ਼ਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਨਾਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਧੀਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਦੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ

ਨੂੰ ਬਰਤਰਫ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਟਨਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਤਖ਼ਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ, ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਵਿਰਾਸਤ ਲੋਪ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ 55 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਚੀ ਖੁਚੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵੀ ਲੋਪ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਯਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਕੋਲੋਂ 'ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ' ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਖੁਦ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਰਾਸਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਰਾਸਤ ਖ਼ਤਮ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਦਿੱਖ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਨਵੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਿੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਰਾਹ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਨਾ ਰੁਕਣ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਲੀਮਾਰ ਕਲੋਨੀ, ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ (ਹਰਿਆਣਾ) ਦੇ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੋ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਕੱਪੜੇ

ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੂੜਾਦਾਨ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਮੁੜ ਨਾ ਵਾਪਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ

ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਯਤਨ ਵਿੱਢੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਣਵਾਏ ਪੰਜ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਪੁਰਾਤਨ ਦਿੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਾਂਗ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੀਨਾਕਾਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਛੇਤੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੁਰਾਤਨ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਕੂਲ ਆਫ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਮਾਹਰ ਡਾ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਸਮੇਂ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਤੇ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰੂਪ

ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਾਂਗ ਇਥੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਖਰਬੰਦਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਆਦਿ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਰਾਸਤ ਬਣਾਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਚਾਵਲਾ

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਪ੍ਰੋ. ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤ ਬਣਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸਗੋਂ ਬਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਰਾਸਤ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਬਦਲੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੁਝ ਇਮਾਰਤਾਂ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਰਾਸਤੀ ਰੂਪ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਰੂਪ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਰੋਹ 'ਚ ਆਏ ਸਿੱਖ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਅੰਦਰ ਵੜੇ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆਏ ਦਰਜਨਾਂ ਸਿੱਖ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਰੋਹ ਵਿਚ ਸਨ।

ਰੋਹ ਵਿਚ ਆਏ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸੱਤ ਵਾਰ ਤੋਹੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਲੀਆ ਘਟਨਾ ਸਿੱਧ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੀਰਪੁਰ ਮਨੇਲੋ ਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੋਈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 20,000 ਸਿੱਖ ਵੱਸਦੇ ਹਨ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨਵਾਜ਼ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜ਼ਫਰ ਅਲੀ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਮਨਾਇਆ। ਇਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਘੱਟ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਘਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਹਾਲੇ ਮੰਨ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਨ।

ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਮੁਤਾਬਕ ਇਮਰਾਮ ਖਾਨ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ

ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਰੈੱਡ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ। ਤਹਿਰੀਕ ਦੇ ਵਰਕਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਧਾਂਦਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਅਤਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਤਨ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਗੇਟ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਏ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਜਾ ਵਤਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (ਗੇਟ

ਅੱਗੇ) ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬੈਨਰ ਲਹਿਰਾਏ ਤੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ 13 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ ਹੋਣ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਜਾਵੇਦ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਆਈ.ਜੀ.ਪੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੁਖੀ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 17 ਸਾਲ ਕੈਦ

ਲੰਡਨ: ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੁਖੀ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਨੂੰ 17 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਛੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

ਜਸਟਿਸ ਵਿਲਕੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਮਿਥ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰ (ਕੁਹਾੜਾ) ਵੀ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਠਿੰਡਾ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਤਲਬ

ਬਠਿੰਡਾ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅੱਠ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਮਗਰੋਂ ਤਿੰਨ ਮਈ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਤਲਬ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਫਿਰ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੱਭੂ ਵੰਡੇ।

ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ

ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਸ.ਕੇ. ਗਰਗ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਧਿਰਾਂ ਤਰਫੋਂ ਮੁਦਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਝਪੁਰ ਤੇ ਬਾਬਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਛੇ ਅਪਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅਪਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਹੀ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ

ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਚੱਲੇਗਾ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣਾ ਕੋਤਵਾਲੀ 'ਚ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ 'ਤੇ 20 ਮਈ 2007 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 2012 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੈਂਸਲੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

WEBSITE - DHOLRADIO.ORG

DHOL RADIO

ਪ੍ਰਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG MUSIC24/7

LIVE CALLS → USA +1-951-824-6365
CANADA +1-604-210-1955

skype - DHOLRADIO.ORG

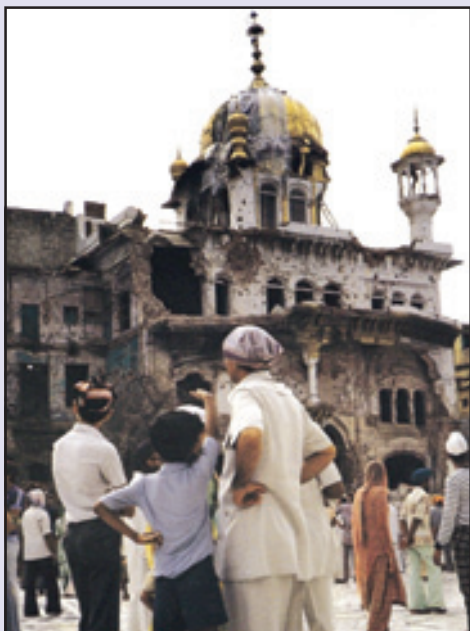
01 PM TO 3 PM, 9.30 PM TO 11.30 PM (IST)

LISTEN BY CALL → USA +702-489-0211
UK +44-20-3519-1210

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

ਸਿੱਖ ਸਤਿਸੰਗ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ

10950 South East Ave., Indianapolis, Indiana, 46239 Ph: 317-862-SIKH (7454) www.indianapolisgurdwara.org

ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ

ਐਤਵਾਰ, 8 ਜੂਨ 2014

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੈਂਕੜੇ ਬੇਕਸੂਰ ਬੱਚਿਆਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 8 ਜੂਨ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: 6 ਜੂਨ 2014, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ-ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: 8 ਜੂਨ 2014, ਐਤਵਾਰ-ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ
ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ
ਸਵੇਰੇ 11:30 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1:30 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਭਾਈ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ 317-650-4420
ਭਾਈ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ 559-352-5354
ਭਾਈ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ 317-702-5541

ਵਲੋਂ: ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਕਾਬੁਲ: ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੇਰਾਤ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੌਂ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਤੇ ਸਾਰਾ ਕੂਟਨੀਤਕ ਅਮਲਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਤੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਤਤਕੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਤੇ ਗਰਨੇਡਾਂ ਨਾਲ ਕੌਂਸਲੇਟ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫ਼ੀਰ ਅਮਰ ਸਿਨਹਾ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਹਮਲਾਵਰ ਜਦੋਂ ਕੌਂਸਲੇਟ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਸਥਾਨਕ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਸਮੇਤ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨੌਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕੌਂਸਲੇਟ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਆਈ.ਟੀ.ਬੀ.ਪੀ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਅਫਗਾਨੀ ਬਲਾਂ ਨੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ

ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨੂੰ ਆਈ.ਟੀ.ਬੀ.ਪੀ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨ ਬਲਾਂ ਨੇ ਮਾਰਿਆ। ਅਫਗਾਨ ਪੁਲਿਸ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਕੌਂਸਲੇਟ 'ਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਟ ਨੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਂਸਲੇਟ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਉਹ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਫ਼ੀਰ ਅਮਰ ਸਿਨਹਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ।

ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜਨਤਾ ਦਲ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਮੇਸ਼ ਬਿਧੂਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਵੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿਧੂਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੋਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਵੀਰੇਂਦਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਜਦੋਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਨਮਾਫ਼ਿਕ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਰੀ ਦਵਾਈ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।”

ਢੱਟ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਟ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਖੜਕਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਢੱਟ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਟ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 25 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਢੱਟ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੰਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 5-5 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਜਵਾਈ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ

ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਟ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਢੱਟ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਦੀ ਧੀ ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਟ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਲੜੀ 25 ਸਾਲ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਫਿਲਹਾਲ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 5-5 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਜੁਰਮ ਮੁਤਾਬਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੰਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ

ਐਸ.ਪੀ.ਐਸ ਬਸਰਾ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਨੂੰ 5-5 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਢੱਟ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਟ ਜਦੋਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 23 ਜਨਵਰੀ 1989 ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1989 ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਗੁਹਾਰ ਲਾਈ ਸੀ। ਮਾਰਚ 1990 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਨਿਆਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਆਈਲੈਂਡ ਲੇਕ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਦਕਿ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਬੰਧੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ।

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ ਵਿਚ 'ਟੀ.ਵੀ. 84' ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ: ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਡੈਲਸ ਵਿਚ 'ਟੀ.ਵੀ. 84' ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇਕ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਡਿਨਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਉਪੀਆਂ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ 'ਟੀ.ਵੀ. 84' ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ ਹਨ।

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿਚ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਟੀ.ਵੀ. ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਇਨਸਾਫ਼ਸੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ

ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੂਨ 84 ਤੇ ਨਵੰਬਰ 84 ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਤਲੇਆਮ ਇੱਕ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖਦਾਈ ਤੇ ਨਾ-ਭੁੱਲਣਯੋਗ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਜਮੀ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਤਨ-ਮਨ ਉਤੇ ਹੰਢਾਇਆ, ਉਹ ਲੁੱ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਝਾਪਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਜੁਲਮੇ-ਸਿਤਮ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਰੱਖਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਸ਼ਾ

ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਗਰਦਾਨਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੜਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦੇ ਬੀਜ ਬੋਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੌਮੀ ਘਰ ਉਸਾਰਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ, ਭਾਈ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਨੇ ਵੀ

ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਟੀ.ਵੀ. 84' ਇਕ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਡਿਸ ਨੈਟਵਰਕ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਬਾਖੂਬੀ ਕੀਤਾ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਸੀਆਂ
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਚੌਧਰੀ ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ, ਪੰਜਾਬ

ਸ. ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ
ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਵਲੋਂ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਗਰੇਵਾਲ
ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਢਿੱਲੋਂ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
(ਲਾਲੀ) ਸਿੱਧੂ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸੰਧਰ

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
ਕਲੇਰ

ਹਰਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ

ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ
ਬੋਪਾਰਾਏ

ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਪੌਂਪੀ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਬਿਲਕੁ

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ, ਯੂ ਐਸ ਏ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਰ ਹੀ ਨਾ ਲਈ

ਜਲੰਧਰ: ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋਆਬਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕੰਢੀ ਪੱਟੀ ਵਾਲੇ ਕਈ ਪਿੰਡ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 68 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੁਢਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਲਹਿਰ, ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਵਰਗੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਫਾਂਸੀਆਂ ਦੇ ਰੱਸੇ ਚੁੰਮੇ, ਕਾਲੇਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਕੱਟੀਆਂ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਕੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀ ਈਨ ਨਾ ਮੰਨੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ, ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੀਂਹ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ 500-600 ਫੁੱਟ ਡੂੰਘਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਜਾਊ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਫਤਹਿਪੁਰ ਕੋਠੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਜੋ ਡਾਕਟਰ ਨਾ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਪਈ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਫਤਹਿਪੁਰ ਕੋਠੀ ਤਹਿਸੀਲ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਬਲਾਕ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਪਛੜਿਆ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਮ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਦੇਖ ਕੇ ਝੰਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਫਿਰਤ 'ਪ੍ਰੈੱਸ'

ਇਥੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚੋਂ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦੋਆਬਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੰਨੇ ਤਹਿ ਦਰ ਤਹਿ ਛਪਦੇ ਸਨ ਤੇ ਦੋਆਬੇ ਦੇ ਬੱਬਰਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਦੇਸ਼, ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅੱਗ ਉਗਲਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਜੂਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1921 ਤੋਂ 1923 ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਲਘਣ ਵਾਲੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਫਤਹਿਪੁਰ ਕੋਠੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਹੈ।

1923 ਵਿਚ ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਫਤੀ ਉਡਾਰੂ

ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ 'ਵੱਡਾ ਮੋਰਚਾ' ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚ ਫਤਹਿਪੁਰ ਕੋਠੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਉਡਾਰੂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ, ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਝੁੰਗੀਆਂ ਤੇ ਸਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਕੰਢੀ ਦੀ ਇਸੇ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਹਿਆਤਪੁਰ ਰੁੜਕੀ ਵਿਖੇ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਿੰਡ ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਲਟਰੀ ਚੌਕੀ ਇਥੇ

ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਡਾਢਾ ਗਿਲਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਾਰਨ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤਾ ਖੇਤੀ, ਪਸ਼ੂ-ਧਨ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੇ ਨੇੜਲੇ, ਜੰਗਲਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਬੇਹੱਦ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਚੀ ਨੀਵੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਪਜਾਊ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਲਾਉਣੇ ਅਸੰਭਵ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਭੂਮੀ ਤੇ ਜਲ ਸੰਭਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ ਪਹਾੜਾਂ-ਸੀਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਲਿਫਟ ਸਿੰਜਾਈ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭੂ-ਮਾਫੀਆ ਸਰਗਰਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾਅ ਖਰੀਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀਲ-ਹੁੱਜਤ ਦੇ 50-50 ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਜੰਗਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦਫ਼ਾ ਚਾਰ ਤੇ ਪੰਜ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਲੱਕੜ ਪੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਰਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਾਲ ਸਕਦਾ, ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਸਕਦਾ, ਰੇਤ-ਪੱਥਰ-ਬਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਥੇ ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ, ਜੰਗਲ ਮਾਫੀਆ ਤੇ ਭੂਮੀ-ਮਾਫੀਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੈ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ 'ਮੋਮ ਦੇ ਨੱਕ' ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਰਹੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖ਼ਬਰ ਨਾ ਬਣਨ ਤੇ ਬੱਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਚਿੜ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਥੋਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਥਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਫਤਹਿਪੁਰ ਕੋਠੀ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬੜੀ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸੰਤ ਰਾਮ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਵਿਚ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ (ਕੈਦ ਇਕ ਸਾਲ), ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ), ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ) ਹੋਏ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮ ਗਿਆ। ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਾੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸੰਗਰਾਮੀਏ ਸਨ। ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੈਤੋ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋਇਆ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਪੰਚਾਇਤੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਤੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਮਾਲ) ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਦਮਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਤੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਨਵੇਂ ਉਦਯੋਗ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਭੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪਟੇ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ

ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜ਼ਮੀਨ 33 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪਟੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ 58 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਤੇ 23700 ਏਕੜ ਮਸ਼ਤਰਕਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਸਟੋਡੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਆਈ.ਟੀ. ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪਟੇ 'ਤੇ ਲੈਣ ਲਈ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਸਨਅਤੀ ਬਰਾਮਦ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਲੋਕ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਕਸਬਾ ਸਰਹਾਲੀ ਦੀ ਧਰਤੀ ਅੱਜ ਵੀ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਮੋਈ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਅੱਜ ਵੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬਣਿਆ ਮਕਾਨ ਉਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਬੂਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਖੇਡ ਕਲੱਬ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਜ, ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 23 ਮਈ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਕੇ ਵੈਨਕੂਵਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ 100 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਮੌਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ 100 ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਸਭ ਵਾਸੀ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੜਪੋਤਰਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਇਸ ਮਕਾਨ ਦੀ ਖੁਦ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਕਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਮਹਾਂਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਹੀ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੋਤ-ਨੂੰਹ ਬੀਬੀ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਗਮ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸੰਪਰਦਾ ਸਰਹਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਪਿਆ ਭੋਗ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮਾਤੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਤਹਿਤ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਪੇਂਡੂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 150 ਡਾਕਟਰ ਹਰ ਸਾਲ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1186 ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਾਕਟਰ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 2011 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਮ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਹਰਾ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੂਰਲ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ

ਪੇਂਡੂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ 'ਚ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ

ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕੋਟੇ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਠੱਪ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰਾਂ

ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 300 ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ 1186 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 400 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਭਰਤੀ ਵੇਲੇ ਰੂਰਲ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡਰ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੂਰਲ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ

ਛੇ ਜੂਨ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬੈਂਡ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਛੇ ਜੂਨ ਤੱਕ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮੈਟਰੋਪਾਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਗੋਮਤੀ ਮਨੋਚਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਰਿਮਾਂਡ ਵਿਚ ਛੇ ਜੂਨ ਤੱਕ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ 21 ਮਈ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ (ਜੱਜ) ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ

ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਬੈਂਡ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਕਿਉਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਗਡਕਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਸੂਰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਮਨ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੱਠ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵੱਕਾਰੀ ਮੈਡਲਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ 106 ਫ਼ੌਜੀ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੈਡਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। 'ਦਿ ਡੈਗ ਹੈਮਰਸਕੋਲਡ' ਮੈਡਲ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਅਮਨ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਿਚ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਮਹੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਲਾਂਸ

ਨਾਇਕ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਜੋਸ਼ੀ, ਹਵਲਦਾਰ ਹੀਰਾ ਲਾਲ, ਨਾਇਬ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਪਾਲ ਤੇ ਹਵਲਦਾਰ ਭਾਰਤ ਸਾਸਲਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਧਰਮੇਸ਼ ਸਾਂਗਵਾਨ ਤੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਕੁਮਾਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ 'ਚ ਅਕੋਬੋ ਵਿਚ ਇਕ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਰੀਪਬਲਿਕ ਆਫ਼ ਕਾਂਗੋ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਤਾਇਨਾਤ ਸਿਪਾਹੀ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਰਵਰੀ 2013 'ਚ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੋਦੀ ਦੀ ਖਾਸ ਆਨੰਦੀਬੇਨ ਬਣੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਗਾਂਧੀਨਗਰ: ਆਨੰਦੀਬੇਨ (73 ਸਾਲ) ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਲਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 21 ਮੈਂਬਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਚਾਰ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਛੇ ਕੈਬਨਿਟ ਤੇ 14 ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਪਾਲ ਕਮਲਾ ਬੇਨੀਵਾਲ ਨੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 23-ਮੈਂਬਰੀ ਸੀ। ਦੋ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਲੀਲਾਧਰ ਵਘੇਲਾ ਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਬੋਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਨੰਦੀਬੇਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਮੰਤਰੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਮਾਲ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਭਾਗ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਨੰਦੀਬੇਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੇਤਾ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰਾ, ਸਖਤ ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਉਤਮ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਮੋਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤ ਗਰਮਾਈ

ਪਣਜੀ: ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 33 ਸਾਲ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇਵੂ ਫੋਡਨਕਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੋਆ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਟੀ. ਮੋਹਨ ਨੇ ਸਮਾਜਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 23 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਦੇਵੂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਕਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਰੌਲਾ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਗੋਆ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੁਲ ਪਾਈ ਕੇਨ ਨੇ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਸੈੱਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਸਮੀਰ ਕੇਕਰ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਈਬਰ ਸੈੱਲ ਨੇ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਗੋਆ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੈੱਡ-ਕੁਆਰਟਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਪਾਰਿਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984

Either Buying or Selling a Home in Michigan "Always Go with the Winner"

COLDWELL BANKER

44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170

Email: KarnGill@Hotmail.com

Website: www.KarnGill.com

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੇਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 575-576-4111, 575-815-8536

The Anu Attorney Immigration Law Firm Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability *Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria Attorney at Law

Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states. More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

- *Green Cards (Investor, Employment)
- *E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
- *Family Green Card, Fiancee Visa
- *Deportation Defense, VAWA, U Visa
- *Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
- *H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:

Seattle, WA

Ph: 206-774-0907

Fremont, California

Ph: 510-353-0102

Cell Phone 510-299-1907

Toll free: 1-866-586-6297

anu@anuattorney.com

www.anuattorney.com

FAMILY LAW

- *Divorce *Annulment
- *International Custody

INCORPORATIONS

- *International Contracts, Mergers
- *Attorney Supreme Court of India

*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538

801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101

Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends & Evening Appointments Available

ਹੱਸਦਾ ਚੰਦ

ਜ਼ਿਲੇ ਹੁਮਾ

ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਫੋਟੋ ਨੇ ਇਕਦਮ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਤੁਰੰਤ ਗੌਰ ਕੀਤਾ: ਫੋਟੋ ਵਿਚਲੀ ਬੀਬੀ ਮਲਿਕਾ-ਏ-ਤਰਨਮ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਵਰਗੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਖਬਰ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਹੀ ਨਿਕਲੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ- ਜ਼ਿਲੇ ਹੁਮਾ। ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਖੂਬ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਜ਼ਿਲੇ ਹੁਮਾ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਪਿਛੋਂ ਹੁਣ 16 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਨਾ ਗਾਇਕਾ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਆਰੰਭ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। ਉਝ, ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਅਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਸੀ ਜੋ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉੱਤੇ ਆਈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉੱਕਾ ਹੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜ਼ਿਲੇ ਹੁਮਾ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕੀਲ ਭੱਟ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਜੰਮੇ ਅਹਿਮਦ ਭੱਟ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ। ਜ਼ਿਲੇ ਹੁਮਾ ਨੇ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਾਇਕਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਗਾ ਕੇ ਖੂਬ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਖੱਟੀ। ਜ਼ਿਲੇ ਹੁਮਾ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਖਾਵੰਦ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਤੋਂ ਉਸ ਮਾਂ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਕੀ ਕਰੇ! ਧੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਕੌਣ ਵੰਡਾਵੇ?

ਆਖਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਵੰਦ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਲੈਣੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਗਾਇਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਫਲ ਹੋ ਕੇ ਦਿਖਾਏਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਕਤ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੁਮਾ ਨੇ

ਜਦੋਂ ਹੁਮਾ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਵਕਤ ਉਸ ਦੀ ਅੰਮੜੀ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਮਾ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਹੀ ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ। ਉਹ ਅਜੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਘੱਤ ਲਿਆ।

ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਵਕਤ ਉਸ ਦੀ ਅੰਮੜੀ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਮਾ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਹੀ ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ। ਉਹ ਅਜੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਘੱਤ ਲਿਆ। ਉਹ ਸ਼ੁਗਰ ਦੀ ਮਰੀਜ਼ ਬਣ ਗਈ। ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਵੱਧ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਗੁਰਦਿਆਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ- "ਇਸ

ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਣਾ ਕੋਈ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾਤਾ ਨਹੀਂ। ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਤਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਨ ਕਰ ਕੇ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸਾਂ। ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅੰਮਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਿਕਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।"

ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਮਾ ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਲੱਤ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੀ ਖੱਬੀ ਲੱਤ ਕੱਟਣੀ ਪੈ ਗਈ। ਫਿਰ 16 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰਦੇ ਉਕਾ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਗਈ।

ਹੁਮਾ ਦਾ ਜਨਮ 1944 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸਈਅਦ ਸ਼ੌਕਤ ਹੁਸੈਨ ਰਿਜ਼ਵੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਹੀ ਗਾਏ। 'ਚਾਂਦ ਹੰਸੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਸੇ' ਹੁਮਾ ਬੜੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੀਤ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਆ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਆਇਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਸ ਗੀਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਆ ਹੈ।

-ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਅੰਮੀ ਵਰਗੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ...

ਜ਼ਿਲੇ ਹੁਮਾ ਨੇ ਬਹੁਤੇ ਗੀਤ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਗਾਏ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕੱਦ ਤੱਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ- "ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੀ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਮੇਰੀ ਅੰਮੀ ਵਰਗਾ ਇਸ ਜੱਗ-ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਮੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ, ਅੰਮੀ ਦੀ ਕੋਈ ਰੀਸ ਨਹੀਂ।"

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ **ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ** 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 7 ਜੂਨ 2014 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-119

**ਲਾਲ ਸੂਹੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਡਾਹਵਾ ਹੈ ਪਿਆਰ
ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਹੋਈ ਆਂ ਤਿਆਰ !**

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-117

ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਮੁੜਨ ਸਕੂਲੋਂ,
ਗਰਮੀ ਤਰਸ ਨਾ ਖਾਵੇ।
ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਇਹ ਟੋਲੀ ਰਲ ਮਿਲ,
ਜੁਗਤ ਅਜੀਬ ਬਣਾਵੇ।
ਤਾਣ ਕੇ ਬ੍ਰਿਖ ਦੀ ਕੱਟੀ ਟਹਿਣੀ,
ਛਾਂ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਕਰਦੀ ਜਾਵੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਘਰੋਂ ਗਰੀਬ, ਪਛਾਣ ਵੱਖਰੀ,
ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਲਈ ਤਾਣ ਛਤਰੀ।

ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਫਿਕਰਾਂ ਦੀ ਪੰਡ,
ਇਹ ਸਹਾਰਾ ਸਾਡਾ, ਨਹੀਂ ਪਖੰਡ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403

ਵਕਤ ਪਏ ਤੋਂ ਜੁਗਤ ਲਾਉਣ
ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੇਂਡੂ ਹੋਣ ਨਿਆਣੇ।
ਲੋੜ ਕਾਢ ਦੀ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਕਹਿ ਗਏ ਸੱਚ ਸਿਆਣੇ।
-ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ ਵਿੱਕੀ
ਸਟਾਕਟਨ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਜੇਠ-ਹਾੜ ਦੀ ਧੁੱਪ ਹੈ ਉੱਤੋਂ
ਕੋਮਲ ਪਿੰਡੇ, ਧੁੱਪ ਕਿੱਦਾਂ ਜਰੀਏ?
ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਸਭ ਬੂਟੇ ਵੱਢ'ਤੇ
ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਿੱਦਾਂ ਛਾਂ ਕਰੀਏ?
ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਇਹ ਜੁਗਤ ਬਣਾਈ
ਤਾਂ ਕਿ ਤਿੱਖੀ ਧੁੱਪ ਨਾ ਸੜੀਏ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-116

ਨਾਲ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸ਼ਰਟ ਫਰੀ ਦੀ,
ਹਰ ਹੀਲੇ ਵੱਟ ਪਵਾਵਾਂਗੇ।
ਲਾ ਕੇ ਮੋਹਰ ਲਸਸ ਦਿਆਂਗੇ,
ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਵੀ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ।
ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਜੇ ਇਹਦੀ ਕਿਸਮਤ,
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੌਤ ਵਰਤਾਵਾਂਗੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਹੱਸੇ ਜਾਂ ਰੋਵੇ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਢਿੱਲਾ ਮੱਠਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਫੋਟੋ ਛਪ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਉਹਦਾ ਨਵਾਂ ਗੀਤ ਵੀ ਥਾਉਂ-ਥਾਈਂ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ- ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਲਲਕਾਰੇ, ਉਹੋ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਡਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ! ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਵੀ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰ ਆਇਓ। ਜਿਹੜਾ ਹੱਸਣ ਹਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਕਰ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੇ।

ਉਸ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੇਤਾ ਚਿਤਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ! ਕੀ ਪਤਾ ਫਿਰ ਉਹ ਵੀ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਕਰਾਵੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦੇ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਰਲਡ ਕੱਪ-2010 ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਾਡੀ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਆਵੇ। ਉਹ ਹਰ ਸਟੇਡੀਅਮ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਕੈਨੇਡਾ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਵਿਚ ਬਾਣਾ ਬਦਲਦਾ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂ ਟੋਟਕੇ ਜੋੜਦਾ,

ਕਬੱਡੀ ਦੇਖਣ ਲਈ ਲੋਕ ਖੰਭਿਆਂ, ਦਰੱਖਤਾਂ ਤੇ ਟਾਵਰਾਂ 'ਤੇ ਲਟਕਣਗੇ, ਹੁਣ ਧੌਨੀ ਤੇ ਸਹਿਵਾਗ ਵਾਂਗੂੰ ਮੰਗੀ, ਸੁੱਖੀ ਤੇ ਦੁੱਲੇ ਹੋਰੀਂ ਵੀ ਚਮਕਣਗੇ।... ਰਹਿਣ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਖਿਡਾਰੀ, ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਤੋਂ ਦੁਆ ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਮੰਗਦੇ ਅੀ ਜੱਜ ਵਕੀਲ ਤੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ, ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਾਸ ਮੰਗਦੇ।

ਉਦੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਝੰਡੀ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ੋਅ ਲੱਖਾਂ 'ਚ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਜੇ ਕਿਤੇ ਭੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਦੇ ਤਿਰੰਗਾ ਲਹਿਰਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਵੀ ਹੁੱਥ ਕੇ ਆਰਟੀਕਲ ਲਿਖ ਸਕਦਾਂ-ਭੰਡਾਂ ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ!

ਉਹਦਾ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਮੈਂ ਇੰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ, “ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬੂਟਾ ਸਣੇ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਫੁਟ ਦਾ ਈ ਐ ਤੇ ਵਜ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ਲੀਤੋ ਲੱਤੇ ਸਮੇਤ ਡੁਢ ਕੁ ਮਣ; ਪਰ ਪਤੰਦਰ ਜਿੰਨਾ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਐ, ਧਰਤੀ 'ਚ ਓਦ੍ਹੇ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਐ। ਪਤਾ ਨੀ ਪਿਉ ਦੇ ਪੁੰਤ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੇ ਕੀ ਖਾ ਕੇ ਜੰਮਿਆ? ਹਾਸੇ ਦਾ ਸੰਗਰੂਰੀਆ ਬੰਬ ਐ। ਹਸਾ ਹਸਾ ਕੇ ਅਗਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੀਆਂ ਤੁਤਾ ਦਿੰਦੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜੀ ਆਰ ਲਾਉਂਦੇ ਕਿ ਬੰਦਾ ਹੱਸਦਾ-ਹੱਸਦਾ ਰੋਣਹਾਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਹੋ ਸਕਦੈ ਕੋਈ ਮਰਨਹਾਕਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ!”

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸੁਨਾਮ ਲਾਗੇ ਪਿੰਡ ਸਤੌਜ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮਿਆ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਦਾ ਸ਼ਰਾਰਤੀ। ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਨੇ ਐਕਟਿੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਅਖਾੜੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਦੇ ‘ਕੁਲਫੀ ਗਰਮਾ ਗਰਮ’, ਕਦੇ ‘ਸਿੰਠੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ’, ਕਦੇ ‘ਗੋਭੀ ਦੀਏ ਕੱਚੀਏ ਵਪਾਰਨੇ’, ਕਦੇ ‘ਧੱਕਾ ਸਟਾਰਟ’ ਤੇ ਕਦੇ ‘ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਗਾਉਣ ਲੱਗਿਆ’ ਵਰਗੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਆਂ, ਬੱਸਾਂ ਵਾਲਿਆਂ, ਪਟਵਾਰੀਆਂ,

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨਾਲ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ

ਹਾਸਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕਲਾਕਾਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਂਦਾ-ਹਸਾਉਂਦਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਲੋਕ-ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਕੁੱਦਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ; ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਘਾਟਾ ਹੁਣ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਧਨੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਦੀ ਜਿੱਤ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਲਰਕਾਂ, ਮਾਸਟਰਾਂ, ਪੁਲਸੀਆਂ, ਐਲ.ਐਮ.ਏ. ਯਾਨਿ ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਮੰਤਰੀਆਂ-ਸੰਤਰੀਆਂ, ਸਰਾਬੀਆਂ-ਕਬਾਬੀਆਂ, ਅਮਲੀਆਂ ਤੇ ਪੰਚਾਂ-ਸਰਪੰਚਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਟਾਖਸ਼ ਕੀਤੇ ਕਿ ਉਹ ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਤਾਂ ਹੱਸੀ ਗਏ ਪਰ ਵਿਚੋਂ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟਦੇ ਰਹੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹੱਸਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਹਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਰਤ ਰਹੇ ਮੰਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਭੰਡੀ ਗਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਕਲਾਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਖੇਡਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕੋਡੀ ਬਾਡੀ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਬਾਰੇ ਈ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਜੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਹਾਸੇ ਨੱਠੇ ਵਾਲਾ ਮੈਚ ਨਾ ਵੇਖਦਾ। ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ’ ਵਾਲੇ ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘਵਾਂ ਨੇ ਹਾਸਿਆਂ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਕਾਮੇਡੀ ਸ਼ੋਅ ਕਰਾਇਆ। ਸਕੀਮ ਸੀ ਬਈ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਕੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਹਸਾਵਾਂਗੇ, ਨਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਵਾਂਗੇ। ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ’ ਦੇ ਹਲ ਚਲਦੇ ਆ? ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ‘ਤਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਹੋਰ ਸੱਜਣ-ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਏ; ਅਖੇ, ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਨੀ ਐਂ।

ਵਿਲੇਜ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਚ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ। ਉਹ ਦੌੜ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਗਈ। ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਨਹਿਲੇ ‘ਤੇ ਦਹਿਲੇ ਵਾਂਗ ਮਿਲੇ। ਅਖੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੱਸਣ ਦੀ ਭੁੱਖ ਐ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹਸਾਉਣ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਐ। ਪਾੜੇ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦਰਸ਼ਕ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੈਂ। ਆਪਾਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੋਡੀ ਪਾਈਦੀ ਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੈਂਚੀ ਨੀ ਮਰਵਾਈਦੀ। ਮਾਨ ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ 'ਚ ਈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਮੋਹ ਗਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ਮੇਰਾ ਮੈਚ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖਿਓ, ਨਾਲੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲਿਖਿਓ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਪਾਸ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰੀ ਵਾਈਫ ਵੀ ‘ਨੋ ਲਾਈਫ ਵਿਚ ਵਾਈਫ’ ਦਾ ਕਾਮੇਡੀ ਡਰਾਮਾ ਵੇਖ ਸਕੇ ਤੇ ਜਾਣ ਸਕੇ ਕਿ ਵਾਈਫ ਬਿਨਾਂ ਲਾਈਫ ਕੀ?

ਸ਼ੋਅ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਪੱਚੀ, ਪੈਂਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਡਾਲਰ ਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਹਾਲ ਸੀ ਪੈਂਤੀ ਸੌ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲਾ, ਚਰਚ ਦਾ ਪਰੇਅਰ ਪੈਲਸ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਹਾਲ ਕੌਣ ਭਰੇਗਾ? ਪਰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕ ਹਾਸੇ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਣ ਦੇ ਐਸੇ ਦੀਵਾਨੇ ਨਿਕਲੇ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਗਏ। ਤਣਾਓ ਦੇ ਮਾਰੇ ਉਹ ਹੱਸਣ ਖੁਣੋਂ ਤਿਹਾਏ ਮਰ ਰਹੇ

ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਿਕਟਾਂ ਭਾਵੇਂ ਹਉਕੇ ਲੈ ਕੇ ਖਰੀਦੀਆਂ ਪਰ ਹੱਸਦੇ-ਹੱਸਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਪਈ ਪੈਸੇ ਖਰਚਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਆ ਗਿਆ। ਸ਼ੋਅ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਲਡ ਆਊਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਟਿਕਟ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਬਰਫੀਲੇ ਮੌਸਮ 'ਚ ਭਿੱਜੇ ਅਮਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮੁੜਨਾ ਪਿਆ।

ਮੈਂ ਖਚਾਖਚ ਭਰੇ ਹਾਲ 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਘੁਮਾਈ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ। ਪਹਿਲੀ, ਇਹ ਕਿ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਰਸ਼ਕ ਸੋਫੀ ਸਨ। ਦੂਜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਸੀ ਕਿ ਜਨਾਨੀਆਂ ਜਨਾਨਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਸਨ। ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਇੰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਮਰਦ ਵੀ

ਪਾਉਡਰ। ਇਹੋ ਜੀ ਜੋੜੀ ‘ਤੇ ਬੰਦਾ ਬਲਿਹਾਰ ਨਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰੇ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਾਸਾ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਆਵੇ?

ਲਾਵਾਂ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਿਹਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ, ਬਈ ਜੋੜੀ ਜੀਵੇ ਜੁਗ ਚਾਰ, ਜੀਵੇ ਰਹਿਣ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੀ ਗੱਡੀ ਦੇ ਸਵਾਰ; ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਮੱਤ ਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਣੀ, “ਓ ਭਲਿਓਮਾਣਸੋ! ਗੱਡੀ ਤਾਂ ਜੋੜੀ ਜਾਨੇ ਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਡੀ ਦੇ ਟੈਰ ਤਾਂ ਦੇਖ-ਲੋ, ਬਈ ਇਹ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਚਲਦੀ ਰੱਖਣ ਆਲੇ ਆ? ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਪਿਆ ਕੰਬਾਈਨ ਦਾ ਪਹੀਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੱਸੀ ਜਾਨੇ ਓ ਟੈਪੂ ਦਾ ਚੱਕਾ। ਭਲਾ ਇਹ ਗੱਡੀ ਚੱਲ ਕਿਥੋਂ ਤਕ?”

ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਠੱਗ ਲਾੜੀਆਂ ਤੇ ਚੋਰ ਭੁਲਾਈ

ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ

ਜਨਾਨੀਆਂ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿੱਗੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਲੁਕਵੀਂ-ਛਿਪਵੀਂ ਲਾਈ ਸੀ, ਵਾਈਫਾਂ ਮੂਹਰੇ ਉਹਦੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂਹੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਨਾਂ, ਬਈ ਜੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚ ਵੀ ਵਾਈਫਾਂ ਵੇਖਣ ਤੁਰ ਪੈਣ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ। ਨਾ ਹੀ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ‘ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਤੇ ਬੋਤਲਾਂ ਦੀ ਰੋਡ’ ਵਰਗੇ ਲੇਖ ਲਿਖਣੇ ਪੈਣ।

ਸ਼ੋਅ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਭਾਰੀ ਜੀ ਵਾਈਫ ਤੇ ਹੌਲੀ ਜੇ ਹਸਬੈਂਡ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਹਸਬੈਂਡ ਹੋਵੇ ਪੰਜਾਹ ਕਿਲੋ ਦਾ ਤੇ ਵਾਈਫ ਹੋਵੇ ਪੂਰੇ ਕੁਇੰਟਲ ਦੀ। ਜੋੜੀ ਅਏਂ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਬੋਰੀ ਤੇ ਗੱਟਾ ਹੋਵੇ। ਬੋਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਲਾਲ ਲਿਪਸਟਿਕ ਤੇ ਲੱਪ-ਲੱਪ

ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਾੜੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਰੌਲਾ-ਰੱਪੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਅੱਧੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਣਜੋਤ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਈ ਐ। ਬੋੜੀ ਤੇ ਕੱਟੇ ਦੇ ਹਲ ਅਤੇ ਟਰੱਕ ਤੇ ਮਰੂਤੀ ਦੇ ਟੋਚਣ ਵਰਗਾ। ਕੁੜੀ ਬੀ.ਏ. ਐਮ.ਏ. ਹੁੰਦੀ ਐ, ਤੇ ਮੁੰਡਾ ਹੁੰਦਾ ਪੰਜਵੀਂ ਫੇਲੂ। ਜਾਂ ਮੁੰਡਾ ਡਾਕਟਰ-ਇੰਜਨੀਅਰ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਕੁੜੀ ਦੇਸੀ ਬਾਂਦਰੀ ਵਲੈਤੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਹਾਣ ਪਰਵਾਨ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਆ! ਫਿਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ‘ਨੋ ਲਾਈਫ ਵਿਚ ਵਾਈਫ’ ਵਰਗੇ ਮਜਮੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਾਵੇ?

ਖੇਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਡਰਾਮੇ ਵਿਚ ਸਹਿਰੀਏ ਹਸਬੈਂਡ-ਵਾਈਫ ਦਾ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੌਕ-ਝੋਕ ਨੇ ਤਾਂ ਹਾਸਾ ਪੈਦਾ

ਕਰਨਾ ਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਵੀ ਹਸਾਈ ਗਈਆਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, ਨਾਟਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੁਣ ਵੀ ਤੁਰੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਤੁਰੀ, ਪਰ ਕਹਾਣੀ ਕੋਈ ਨਾ ਤੁਰੀ। ਕਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੇ ਮਾਲਕ ਮਕਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ੋਅਰੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਕਦੇ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕ ਪੈਂਦੀ, ਕਦੇ ਦੋਧੀ ਤੇ ਕਦੇ ਪੁਲਸੀਆ ਆ ਧਮਕਦਾ। ਕਦੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਪਿੰਡੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣਾ ਜਮਾਤੀ ਆ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਵਿਚੇ ਵਾਈਫ ਨਖਰੇ ਵਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ।

ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਡਾਇਲਾਗ ਭੁੰਡ ਪਟਾਕੇ ਛੱਡਦੇ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ। ਹਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਠਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਵਰੇਲੇ ਛੱਤਤੀ ਚੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੇ। ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਮਿੰਟਾਂ ‘ਚ ਬੀਤ ਗਏ। ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਨੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹਰ ਦਰਸ਼ਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੌ ਵਾਰ ਹੱਸਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਉਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਬਜ਼ੀ ਹਟੀ ਹੋਵੇ। ਓਨਟਾਰੀਓ ਦਾ ਹੈਲਥ ਮਹਿਕਮਾ ਭਗਵੰਤ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰ ਕੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਸੀ!

ਭਗਵੰਤ ਨੇ ਭਾਆ ਬੀਬੇ ਦੀ ਨਕਲ ਤਾਂ ਲਾਉਣੀ ਈ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਗੋਡਿਆਂ ਨਾਲ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਤੋਰ ਦੀ ਨਕਲ ਵੀ ਲਾ ਵਿਖਾਈ। ਉਹ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਵੀ ਤੁਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਾਂ ਪਾਬੀਆਂ ‘ਤੇ ਤੁਰਦੇ। ਤੇ ਖੁਸਰੋ ਵਾਂਗ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵੀ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਏ ਜਿਵੇਂ ਛਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਹੋਵੇ... ਤੈਨੂੰ ਗੁਤ ਦੀ ਰੋੜੀ ਕਹਿ ਲਾਂਗੇ... ਨਾ ਇੱਲੋਂ ਕੁੱਕਣ ਆਵਦਾ ਮੈਂ ਨਾ ਪੇਪਰ ਦਿੰਦੀ... ਹਾਸੇ ਦੀ ਮੈਰਾਬਨ ਦੌੜ ਉਹਨੇ ਸਿਰ ਮੈਦਾਨ ਦੌੜਦਿਆਂ ਲਾਈ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਤਾੜੀਆਂ ‘ਤੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰੀ ਗਏ।

ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ‘ਨੋ ਲਾਈਫ ਵਿਚ ਵਾਈਫ’ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ‘ਨੋ ਲਾਈਫ ਵਿਚਾਉਣ ਵਾਈਫ’; ਪਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਹਸਾਉਣਾ ਤੇ ਰੱਜ ਕੇ ਹਸਾਉਣਾ। ਬਹੁਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਵੀ ਸਿਰਫ ਹੱਸਣ ਵੀ ਗਏ ਸਨ। ਇਉਂ ਸ਼ੋਅ ਹੱਸਣ-ਹਸਾਉਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰਾ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਸ਼ਤਾਂ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਵੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਲਭੇ ਨਾ ਹੋਈਆਂ। ਹੂੜ੍ਹ ਮੱਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾੜ-ਹੂੜ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਗਲ ਈ ਹੁੰਦੈ, ਹੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸ਼ੁਗਲ ਭੁੱਲਿਆ ਰਿਹਾ!

ਸ਼ੋਅ ਮਗਰੋਂ ਭਗਵੰਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਸੇ ਦੀ ਫਸਲ ਬੀਜਣ ਦੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੋਲਕ ਚੁੱਕਣ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਆਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਰਵੇਂ ਬੋਲਕ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਫਸਲ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਦੀ ਖਾਦ ਵੀ ਪਾਵੇ ਤੇ ਸਸਪੈਂਸ ਦੀ ਸਪਰੇਅ ਵੀ ਕਰੇ। ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹਦਾ ਹਾਸ-ਨਾਟ ਖੇਡੇ। ਐਸੀ ਕਾਮੇਡੀ ਜੀਹਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੱਸਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਅਬਰੂ ਵਹਿ ਤੁਰਨ ਤੇ ਹੰਝੂਆਂ ‘ਚ ਹਾਸਾ ਛਲਕ ਪਵੇ!

ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਐ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਅਸੀਮ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਾਲਾ ਕਲਾਕਾਰ ਐ ਤੇ ਸਾਡੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨੂੰ ਸਲਾਮ ਐ! ਉਸ ਦੀ ਹਾਸ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਕਲਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਜਿਤਾਈ ਬਲਕਿ ‘ਆਪ’ ਦੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਆਈ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਸ਼ੋਅ ਕਰਨੇ। ਅਸਲੀ ਨਿਤਾਰਾ ਉਹਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਹਦਾ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ‘ਸ਼ੋਅ’ ਦੌਸੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਧਰਤੀ 'ਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੈ? ਵੇਖਾਂਗੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਵਿਚ ਹਾਸਾ ਛਲਕਾਓ ਵੀ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਵੇਖਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿੱਕੇ ਕੱਦ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਲਾਕਾਰ ਉਸ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਸਕਦੇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਕਲਾਕਾਰ ਉਂਜ ਈ ਡਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ!

ਅਹਿਲੇਕਰਮ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ, ਨਾ ਹੋ ਕਦੇ ਬੇ-ਨਿਆਜ਼ ਕਦੀ। ਮਾਯੂਸੀ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ-ਡਾਕੂ, ਸੰਤ ਕਦੇ, ਸਾਧ ਕਦੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਨਾ-ਯਾਬ ਵੀਣਾ ਨੂੰ, ਨਕਾਰ ਨਾ, ਟੁਣਕਾਰ ਕੇ ਵੇਖ, ਤਰਬਾਂ ਕਿੰਜ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਨੇ, ਖਣਕਾ ਕੇ ਵੇਖ, ਕਦੇ ਸਾਜ਼ ਕਦੀ। ਏਤਰਾਂ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਬੈਠਿਆਂ, ਘਟਣੀ ਨਹੀਂ ਪੀੜ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਤਾਂ ਹਮਦਰਦ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਜ਼ਰੂਰ ਕਦੇ ਆਵਾਜ਼ ਕਦੀ। ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਪਿੰਡਾ ਲਹੂ ਲੁਹਾਣ ਹੈ, ਖੰਭ ਵੀ ਟੁੱਟੇ ਭੱਜੇ ਪਏ ਨੇ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰ, ਭਰ ਲਵੇਗਾ ਕਦੇ ਪ੍ਰਵਾਜ਼ ਕਦੀ। ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਹੱਸਲੇ, ਪਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਾਗ ਮੋੜਦੇ ਨੇ, ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਚ ਪੈਦੀਆਂ ਨੇ ਚੀਸਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਠਦੀ ਹੈ ਕਦੇ ਤ੍ਰਾਟ ਕਦੀ। ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਹੀ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਸਰਜਮੀ 'ਤੇ, ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਅਕੀਦਿਆਂ ਭਰਿਆ, ਕਦੇ ਇਤਹਾਸ ਕਦੀ। ਹੱਦਾਂ, ਬੰਨਿਆਂ, ਵਾੜਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਉਹ ਲੱਜਤ ਨਹੀਂ,

ਸਾਹਸ

ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ 'ਚ ਵਿਚਰ ਕੇ ਵੇਖ, ਬਣ ਕੇ ਕਦੇ ਸੈਲਾਬ ਕਦੀ। ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੀ ਹਰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ, ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਦੇ ਵੀ ਮੱਲਦੇ ਆਏ ਨੇ, ਕਦੇ ਤਖਤੋ-ਤਾਜ਼ ਕਦੀ। ਹਿੰਮਤੇ ਮਰਦਾਂ, ਬਰਕਤੋ ਖੁਦਾ, ਭਉ, ਭਉ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਵੇਖ, ਧੁਨ ਦੇ ਪੱਕੇ, ਵੇਖਦੇ ਨਹੀਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ, ਕਦੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕਦੀ। ਤਪਦੀਆਂ ਲੂਆਂ 'ਚ ਵੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸੀਨਾ ਫਰੋਲ ਮਾਰਦੇ ਨੇ, ‘ਬੋਲਾ ਬੱਦਲ ਜ਼ਰੂਰ ਵੱਸੇਗਾ’, ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ, ਕਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਦੀ। ਬੇਪਨਾਹ ਸ਼ਕਤੀ, ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ 'ਚ ਲੁਕੀ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵੀ ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਹੈ, ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ, ਕਦੇ ਹਿਸਾਬ ਕਦੀ।

ਜੋਤ ਤੋਂ ਹੀ ਜੋਤ ਸਦਾ ਜਗਦੀ ਆਈ ਹੈ, ਦਸਤੂਰੇ ਕੁਦਰਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਝੱਖੜ, ਕੋਈ ਤੁਫਾਨ ਬੁਝਾ ਨਹੀਂ ਸੱਕਿਆ ਕਦੇ ਲਾਟ ਕਦੀ। ਨਮੋਸ਼ੀ ਨਾ ਸਮਝ, ਕਈ ਵਾਰੀਂ ਬੰਦਾ ਜਿਤ ਕੇ ਵੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦੈ, ਆਖਰ ਮੰਜ਼ਲ ਉਸਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਛੱਡਦਾ ਨੀ, ਕਦੇ ਸਾਹਸ ਕਦੀ। ਕਾਦਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਧੁਰੋਂ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਹੀ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਦੀ। ਖੰਡ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ, ਸਮੁੰਦਰ ਫਰੋਲ ਮਾਰੇ ਨੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨੇ, ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਜਮੀ ਦਾ, ਹੋ ਜਾਣੈ, ਕਦੇ ਆਗਾਜ਼ ਕਦੀ। ਵਕਤ ਸ਼ਨਾਸ ਬਣ, ਉਠ, ਬਦਲਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਪਛਾਣ, ਕੌਣ ਆਪਣਾ, ਕੌਣ ਬਿਗਾਨਾ ਹੈ, ਕੌਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਸਾਥ ਕਦੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਹਾਰਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀਂ, ਬੁਹਾ ਖੜਕਾ ਕੇ ਮੁੜੀਆਂ ਨੇ, ਦੇ ਸਕੇਗਾ ਇਸ ਅਣ-ਗਹਿਲੀ ਦਾ ਚੰਨ ਤੂੰ, ਕਦੇ ਜਵਾਬ ਕਦੀ।

-ਚੰਨ, ਫੋਨ: 908-788-8427

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ ਹਿੰਦੂ ਪਰੰਪਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਲੋਕ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਨ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਨੀਂਦ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਨਿੱਘ ਮਾਨਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਉਦਮੀ ਬੰਦੇ ਮਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਠ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇਸ਼ਾਹ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਕਈ ਪਾਸੇ ਦੌੜਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦੇ ਧੰਧੇ ਡੂੰਘੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਮਨੁੱਖ ਫਿਰ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਿਕਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਦਿਨ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਪਹਿਰ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਪਿਆਸ-ਦੇਵੇਂ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਰੋਟੀ ਦੇ ਆਹਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਖਾਧਾ-ਪੀਤਾ ਸੁਆਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਭਸਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਭੁੱਖ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚਉਥੇ ਪਹਿਰ ਥੱਕੇ-ਟੁੱਟੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਦਬੋਚਦੀ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਫਿਰ ਉਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੁਬਾਰਾ ਸੰਸਾਰਕ ਧੰਧਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕਦੀ ਜਾਣਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮਾਤਮ-ਨਾਮ ਨਾਲ ਇੱਕਸੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਅੰਦਰ ਸਮਝੋ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮਕ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਸਥਾਹੀ ਸਾਲਾਹ
ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ ਇਕ ਮਨਿ॥
ਸੇਈ ਪੂਰੇ ਸਾਹ
ਵਖਤੈ ਉਪਰਿ ਲੜਿ ਮੁਏ॥...
ਸਭੇ ਵੇਲਾਵਖਤ
ਸਭਿ ਜੇ ਅਨੀ ਭਉ ਹੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬੁ ਮਨਿ ਵਸੈ
ਸਚਾ ਨਾਵਣੁ ਹੋਇ॥੧॥

(ਪੰਨਾ ੧੪੫-੧੪੬)

ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਦੂਸਰੀ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਲੋਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੇ ਸ਼ਾਹ ਅਰਥਾਤ ਧਨੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਸਦੀਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ

ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਸਚਾ ਨਾਵਣੁ ਹੋਇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਪਾਰ ਰੂਪ ਅਤੇ ਦੀਦਾਰ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵਿਰਲੇ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਬੋਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੂਰੇ ਬੋਲ ਵਾਲਾ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ,

ਸੇਈ ਪੂਰੇ ਸਾਹ ਜਿਨੀ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ॥
ਅਨੀ ਵੇਪਰਵਾਹ ਰਹਨਿ ਇਕਤੈ ਰੰਗਿ॥
ਦਰਸਨਿ ਰੂਪਿ ਅਥਾਹ ਵਿਰਲੇ ਪਾਈਅਹਿ॥
ਕਰਮਿ ਪੂਰੈ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਜਾ ਕਾ ਬੋਲ॥
ਨਾਨਕ ਪੂਰਾ ਜੇ ਕਰੇ ਘਟੈ ਨਾਹੀ ਤੋਲ॥੨॥

(ਪੰਨਾ ੧੪੬)

ਅਗਲੀ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਤੱਥ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਸਰੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ! ਮੈਂ ਇਹ ਸੱਚ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਆਸਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਸਾਰਕ ਧੰਧਿਆਂ ਦਾ ਚੋਰ ਠੱਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਮੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮਹਿਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਪਾਉਂਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਠੋਰ ਮਨ ਦੇ ਕਾਰਨ (ਮਨ ਦੀਆਂ ਅਕਾਂਖਿਆਵਾਂ ਕਾਰਨ) ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸੱਚ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਹਿਰਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਭੱਜਦਾ-ਘੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਮਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਹਿਸਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਰੇ ਵੱਟੇ ਨਾਲ ਤੋਲ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਿਵੇਂ ਉਤਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਹਉਮੈ ਤਿਆਗ ਦੇਵੇ, ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੋਲ ਵਿਚ ਘਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਬਲਕਿ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ ਪਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਖਰਾ ਸੌਂਦਾ ਬਣ ਕੇ ਪੂਰੇ ਉਤਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਖਰਾ ਸੌਂਦਾ ਇੱਕੋ ਹੱਟ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੱਟ ਹੈ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਅਰਥਾਤ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਸੱਚਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ,

ਜਾ ਤੂੰ ਤਾ ਕਿਆ ਹੋਰਿ
ਮੈ ਸਚੁ ਸੁਣਾਈਐ॥
ਮੁਨੀ ਧੰਧੇ ਚੋਰਿ
ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਈਐ॥ (ਪੰਨਾ ੧੪੬)

ਅਗਲਾ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਰਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਿਆਂ ਨਾਮ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੱਭਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਭਾਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੱਠ ਖੰਡ (ਹਿੱਸੇ) ਹਨ ਅਤੇ ਨੌਂ ਖੰਡ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨ ਦੇ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੱਠ ਖੰਡਾਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੌਵੇਂ ਖੰਡ ਅਰਥਾਤ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ ਜੋ ਨੌਂ ਨਿੱਧੀਆਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਲ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵਿਰਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਪੀਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਸ ਅਥਾਹ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਵੇਰ ਦੇ ਚਉਥੇ ਪਹਿਰ ਅਰਥਾਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਪਰਮਾਤਮ-ਸੁਰਤਿ ਵਿਚ

ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਸ ਨੌਂ-ਨਿਧਿ ਨਾਮ ਲਈ ਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਚਾਅ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਬਣਦੀ ਹੈ (ਦਰਿਆ ਇਥੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪਰਵਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਵਗਦਾ ਹੈ), ਇਸ ਸਾਂਝ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਮ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਤਾਅ ਕੇ ਕੱਸ ਲਾਈਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਨਾ ਚਮਕ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਇਸ ਕਾਇਆ ਅਰਥਾਤ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੱਸ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਭਗਤੀ ਦਾ ਸੁਹਣਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਰੂਪੀ ਸਰਾਫ ਉਸ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਅ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਠਵਾਂ ਪਹਿਰ ਭਾਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋਤੀ ਰੱਖੀਏ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ-ਕੰਵਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਲਾਈ ਰੱਖੀਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸੱਤ ਪਹਿਰ ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੀਏ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਉਸਾਰੀਏ, ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰੀਏ। ਇਸ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪਾਪ-ਪੁੰਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਝੂਠ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਥੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੀਤੇ ਹੋਏ ਦੁੱਖ ਦਾ ਗਿਲਾ-ਸ਼ਿਕਵਾ ਕਰਨਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ,

ਅਨੀ ਪਹਰੀ ਅਠ ਖੰਡ
ਨਾਵਾ ਖੰਡੁ ਸਰੀਰੁ॥

ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਿਟਿਆ ਤਨ ਕਾ ਦੂਖ

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫

ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਿਟਿਆ ਤਨ ਕਾ ਦੂਖ॥
ਮਨ ਸਗਲ ਕਉ ਹੋਆ ਸੂਖੁ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਗੁਰ ਦੀਨੈ ਨਾਉ॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਤਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ ਜਾਉ॥੧॥
ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਪਾਇਓ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥
ਰੋਗ ਸੋਗ ਸਭ ਦੂਖ ਬਿਨਾਸੇ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਰਣਾਈ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੈ ਵਸਾਏ॥
ਮਨ ਚਿੰਤਤ ਸਗਲੇ ਫਲ ਪਾਏ॥
ਅਗਨਿ ਬੁਝੀ ਸਭ ਹੋਈ ਸਾਂਤਿ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਗੁਰਿ ਕੀਨੀ ਦਾਤਿ॥੨॥
ਨਿਬਾਏ ਕਉ ਗੁਰਿ ਦੀਨੈ ਬਾਨੁ॥
ਨਿਮਾਨੇ ਕਉ ਗੁਰਿ ਕੀਨੈ ਮਾਨੁ॥
ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਰਾਖੇ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ ਰਸਨਾ ਚਾਖੇ॥੩॥
ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਪੂਜ ਗੁਰ ਚਰਨਾ॥
ਸਗਲ ਤਿਆਗਿ ਪਾਈ ਪ੍ਰਭ ਸਰਨਾ॥
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਾ ਕਉ ਭਇਆ ਦਇਆਲਾ॥
ਸੋ ਜਨੁ ਹੋਆ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲਾ॥

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਿਟਿਆ ਤਨ ਕਾ ਦੂਖ, ਹੇ ਭਾਈ! ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਰ ਦੁਖ ਮਿਟ ਗਿਆ; ਮਨ ਸਗਲ ਕਉ ਹੋਆ ਸੂਖੁ, ਤੇ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਗੁਰ ਦੀਨੈ ਨਾਉ, ਉਪਰੰਤ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ

ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਨਉ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਏਕੁ

ਭਾਲਹਿ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰੁ॥

ਕਰਮਵੰਤੀ ਸਾਲਾਹਿਆ

ਨਾਨਕ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ॥

ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ

ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ॥ (ਪੰਨਾ ੧੪੬)

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਸਲੋਕ ਵੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਲੋਕ ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਣੀ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਖਿਡਾਵਾ ਅਤੇ ਖਿਡਾਵੀ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਮਰਾਜ ਹਰ ਜੀਵ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਸਫਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹਨ, ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,

ਪਉਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ

ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ॥

ਦਿਨਸੁ ਰਾਤਿ ਦੁਇ ਦਾਈ ਦਾਇਆ

ਖੇਲੈ ਸਗਲ ਜਗਤੁ॥

ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ

ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੁਰਿ॥

ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ

ਕੇ ਨੇੜੇ ਕੇ ਦੁਰਿ॥

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ

ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥

ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ

ਹੋਰ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥੨॥

ਇਸ ਸਲੋਕ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ

ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੱਚਾ ਭੋਜਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਤਮਕ-ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਹ ਭੋਜਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਸੱਚੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਟਿਕਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨ-ਰੂਪੀ ਸਵੈ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਵੱਸਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਦਾ ਖਿੱਤੇ ਰਹਿ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਝੂਠ ਦੇ ਸੌਂਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀਦਾ, ਝੂਠ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਗਵਾ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਸ਼ਬਦ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਰਾਹਦਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ, ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨ, ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ, ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਬੁਲਾਵਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਸਚਾ ਭੋਜਨੁ ਭਾਉ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦਸਿਆ॥

ਸਚੇ ਹੀ ਪਤੀਆਇ ਸਚਿ ਵਿਗਸਿਆ॥

ਸਚੈ ਕੋਟਿ ਗਿਰਾਇ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸਿਆ॥

ਸਤਿਗੁਰਿ ਤੁਨੈ ਨਾਉ ਪ੍ਰੇਮਿ ਰਹਸਿਆ॥

ਸਚੈ ਦੇ ਦੀਬਾਣਿ ਕੂੜਿ ਨ ਜਾਈਐ॥

ਝੂਠੇ ਝੂਠੇ ਵਖਾਣਿ ਸੁ ਮਹਲੁ ਖੁਆਈਐ॥

ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਨੀਸਾਣਿ ਠਾਕੁ ਨ ਪਾਈਐ॥

ਸਚੁ ਸੁਣਿ ਬੁਝਿ ਵਖਾਣਿ

ਮਹਲਿ ਬੁਲਾਈਐ॥੧੮॥

(ਪੰਨਾ ੧੪੬-੧੪੭)

(ਚਲਦਾ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਰਾਖੇ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ ਰਸਨਾ ਚਾਖੇ॥੩॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਿਬਾਵਾਂ ਸਾਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਆਸਰਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਬਾਵੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਮਾਣੇ ਜਿਹੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮਾਣ ਵੀ ਦਿੱਤਾ; ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਰਾਖੇ, ਹੇ ਭਾਈ! ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟ ਕੇ ਸੇਵਕ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋਤ ਲਿਆ, ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਜੀਭਾ ਸਦਾ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰਸ ਚੱਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਪੂਜ ਗੁਰ ਚਰਨਾ॥

ਸਗਲ ਤਿਆਗਿ ਪਾਈ ਪ੍ਰਭ ਸਰਨਾ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਾ ਕਉ ਭਇਆ ਦਇਆਲਾ॥

ਸੋ ਜਨੁ ਹੋਆ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲਾ॥

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਸੇਵਾ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਆਸਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆ ਪਿਆ ਹਾਂ; ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਾ ਕਉ ਭਇਆ ਦਇਆਲਾ, ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਇਆਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਜੀਵ ਸਦਾ ਲਈ ਹੀ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਓ, ਆਓ! ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚ ਪਾਠਕ/ਸਰੋਤ/ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਬਣਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਕਣ ਹੋਵੇ; ਉਸ ਮੁੱਦੇ, ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅੰਦਰਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੱਕੀਆਂ ਸਤ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦਸ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਲਾਕੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਘੱਟ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਮੌਕਾ ਮੇਲ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰੇ ਤਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਯਕੀਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਫੋਨ : 91-97811-21873

ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਜਕ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਮੰਚਾਂ ਉੱਤੇ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਬਕਾ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਕੁਨ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਉਤਾਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਬਕਾ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਕ-ਸਿਆਸੀ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਸ਼ਾਇਦ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਹੋ ਸੋਚ ਕੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਫਿਲਮਸਾਜ਼, ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਕੁਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਖ਼ਬਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਜ, ਦੋਵਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਗਲਤ ਹੈ।

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਾਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਸ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਤ-ਵਸੇਬੇ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨਾ ਗ਼ੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਹੈ। ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਬੋਸ

ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੀ ਬੇਜਾਨ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਖਾਸਾ

ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਾ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹਨ ਤਾਂ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਘਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇੰਨੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਬਿਮਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਜੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਛੱਤ ਖੋਹਣਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਅਕਸ਼ੇ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਫਸਰ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਮੌਕੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ 10 ਮਈ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬਸਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਲੋਨੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਕਲੋਨੀ, ਨਹਿਰੂ ਕਲੋਨੀ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਕਲੋਨੀ ਨੂੰ ਢਾਹੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੰਬਰ 2013 ਵਿਚ ਕਲੋਨੀ ਨੰਬਰ ਪੰਜ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ 70,000 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਨੌਂ ਹੋਰ ਬਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹਣ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕਲੋਨੀ ਪਲਸੌਰਾ, ਮਦਰਾਸੀ ਕਲੋਨੀ ਸੈਕਟਰ 26, ਅੰਬੇਦਕਰ ਕਲੋਨੀ ਹੱਲੋਮਾਜਰਾ, ਘੁਮਾਰ ਕਲੋਨੀ, ਗੁਰਸਾਗਰ ਭੱਠਲ ਕਲੋਨੀ (ਨੇੜੇ ਮਲੋਆ), ਕਲਿਆਣ ਕਲੋਨੀ (ਨੇੜੇ ਖੁੱਡਾ ਲਾਹੌਰਾ), ਕਬਾੜੀ ਕਲੋਨੀ, ਸੰਜੇ ਕਲੋਨੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਕਲੋਨੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਨੋਟਿਸ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਨੁਕਤਾਵਾਰ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਮਾਰਚ

2015 ਤੱਕ ਝੁੱਗੀ-ਝੋਂਪੜੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਅਰਬਨ ਰਨਿਊਬਲ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ 25728 ਫਲੈਟ ਬਣਾ ਕੇ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤ-ਵਸੇਬੇ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਮੁਤਾਬਕ 23841 ਲੋਕ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਬਣਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 14000 ਫਲੈਟ ਬਣਾਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਖਾਸੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ 2006 ਦੇ ਬਾਇਓ-ਮੈਟਰਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਨੂੰ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਨਾਖਤ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੱਗੀਆਂ-ਝੋਂਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਤਬਕਾ ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋਏ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਘਰ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੀ 'ਗ਼ਲਤੀ' ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਬੁਲਾਰੇ ਕੌਣ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੁਲਾਰੇ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬਸਤੀਆਂ

ਦੇ ਲਾਗੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਸ਼ਿਦਿਆਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਬਕੇ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸਮੁੱਚੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਬਕੇ ਬਾਰੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਬਕੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਸੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 36 ਦੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਥਾਂ ਦੂਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਥਾਂ ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਦੈਨਿਕ ਭਾਸਕਰ, ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼, ਡੇਅ ਐਂਡ ਨਾਈਟ ਅਤੇ ਜ਼ੀ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਚੈਨਲ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਇਸ ਘੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁੱਲ ਪਨਾਗ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਸੇ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ!

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਗੁੱਲ ਪਨਾਗ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉੱਤਰੀ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਹੈ ਪਰ ਦੱਖਣੀ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁੱਲ ਪਨਾਗ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਸਤੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਦਾਰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਰਬਾਰੇ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੀਡੀਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਟੋਹਣ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਬਤ ਉਸ ਦੀ ਠੋਸ ਸਮਝ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਕੇ ਜਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਬਾਬਤ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਵਾਸਿੰਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਅਤੇ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਤੋਂ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੌਕੀਦਾਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ, ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਅਤੇ ਰੋਹੜੀ-ਫੜੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਟੁੱਟਵੀਂ ਦਿਹਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹਨ; ਸੋ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਕੁਝ ਨਰਮ ਜਿਹੀਆਂ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਬਕੇ ਨੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਆਪੇ ਸਿਰਜੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਸੋਈਆਂ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸਤ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ ਦੂਰ ਜਾਣ ਦੀ ਤਵੱਕੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜਿਸ ਤਬਕੇ ਦੀ ਆਪਣੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਿਰਜਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਮਹਾਰਤ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਸੁਹਜ ਦੀ ਆਸ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ?

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਜਾਰੀ ਸੀ ਪਰ ਨਾਮਨਿਹਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਸੌ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸੱਦਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਜੜੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਉਜੜੇ ਜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਈ। ਮੁਕੇਸ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਰਾਏ ਵਧ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉਹ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਪੱਲੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਮਾਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਰਿੰਦਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਬੋਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਛਲਕ ਆਈਆਂ। ਨਿਸਾਰ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਜ਼ਰ ਪਤਵੰਤੇ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸਾਰੇ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਕੋਲ ਨਿਸਾਰ ਖ਼ਾਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਨਿਸਾਰ ਖ਼ਾਨ, ਰਾਜਿੰਦਰ, ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਹੋਏ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਾਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਸ ਬੱਝੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਲਈ ਸਵਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੇਜਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅੰਦਰ ਦਰਦਮੰਦੀ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ? ਦਰਦਮੰਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਕਦੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ?

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 543 ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 44 ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਿਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 1977 'ਚ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਸਭ ਮਿਲਾ ਕੇ 150 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਸੀ। ਉਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਰ ਹੀ ਸੀ ਪਰ

ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ

ਇਸ ਵਾਰ ਵਾਂਗ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸਫ਼ਾਇਆ ਨਹੀਂ। ਉਦੋਂ ਲੋਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕ ਸਾਂਤ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸੀ, ਵਖਰੇਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਾਰ ਘਟੀਆ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਘਪਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੋਹ-ਭੰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡੂੰਘਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਇਕ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ

ਜੇ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 282 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਇਕ

ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੈਂਥ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਿਤਾਬ ਸਨ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਸ 'ਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੇ ਔਸਤਨ 8

ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਜਾਣ? ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਉੱਭਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਘਰਾਣੇ

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਵਾਪਿਸ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਇਕ ਬਦਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇੜ ਕੇ ਉੱਭਰੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਬਦਲ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਵਧਾਏ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਨੇ ਗੁਆ ਲਿਆ।

ਦਹਾਕੇ ਤਕ ਟਿਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਉਹ ਚੰਗਾ ਨਤੀਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸੱਤਾ 'ਚ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਸਮਝ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦਾ ਪੱਤਾ ਖੇਡਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ-ਆਰ. ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਦੱਖਣ ਦੇ

ਫੀਸਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਦੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੱਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਾਰਟੀ ਅੱਜ ਇਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ

ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਕਦਮ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਮਰਾਜ਼ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਚ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਹੈ। ਸਵੈ-ਮੰਥਨ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਸੋਨੀਆ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਮੋਦੀ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ

ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਹੈ ਪਰ ਇਸ 'ਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ 'ਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਸੀ ਜੋ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਖਿੰਡਰ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਸਕੋ 'ਚ ਸੱਤਾ ਕੇਂਦਰਤ ਸੀ। ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਇਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਸਨ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਬਾਰੇ ਮਾਸਕੋ ਦੇ ਰਵੱਈਏ 'ਚ ਵੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਰਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਮੁੜ ਵਾਪਿਸ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਇਕ ਬਦਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇੜ ਕੇ ਉੱਭਰੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਬਦਲ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਵਧਾਏ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਨੇ ਗੁਆ ਲਿਆ।

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ-2

ਗੁਰਬਤ ਨਾਲ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਅਤੇ ਦਾਸ ਕੈਪੀਟਲ

ਮਈ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਜਨਮ 5 ਮਈ 1818 ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਦੁੱਤੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ‘ਦਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ’ ਤੇ ‘ਦਾਸ ਕੈਪੀਟਲ’ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਤਰਥਲੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੂਸੀ ਲੀਡਰ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਜਗਾਈ। ਨਾਸਤਿਕ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਲਈ ਦੇ ਗਿਆ, ਉਹ ਲਾ-ਜਵਾਬ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੈਂਕੜੇ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2011 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਲੇਖਕਾ ਮੇਰੀ ਜਬਰੀਲ ਨੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ, ‘ਲਵ ਐਂਡ ਕੈਪੀਟਲ’। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਸਤਿਕ ਚਿੰਤਕ ਵੱਲੋਂ ਨਾਸਤਿਕ ਚਿੰਤਕ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖ ਦੀ ਇਸ ਦੂਜੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਾਰਲ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਅੱਖੜ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਉਚੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਵਿਰੋਧੀ ਕੋਈ ਬੇਗਾਨੇ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਹੁੰਦੇ। ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਸਭ ਚੁੱਸ ਗਏ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਏਂਗਲਜ਼ ਵੀ ਚੁੱਸ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦੋਸਤ ਮੇਰੀ ਨਾਲ ਜੈਨੀ ਦੀ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰੂਧੋਂ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ‘ਫਿਲਾਸਫੀ ਆਫ ਪਾਵਰਟੀ’। ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਫਜ਼ੂਲ ਲੱਗੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ‘ਪਾਵਰਟੀ ਆਫ ਫਿਲਾਸਫੀ’ ਰਾਹੀਂ ਦੇ ਕੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਕੂਟਨੀਤਕ ਸੁਭਾਅ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬੱਝ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਫਿਲਾਸਫਰ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਲੇਖਕ।

3 ਫਰਵਰੀ 1847 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਐਡਗਰ।

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੇ ‘ਪੁਲਿਟਿਕਲ ਇਕਾਨਮੀ’ ਛਾਪਣੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਖਤ ਆਇਆ, ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਲੱਭ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਐਂਡਵਾਸ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਭੇਜੋ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਖਤ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਆਉਣੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਜਿਸ ਜਰਮਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੇ ਕਾਰਲ ਦੀ ‘ਪਾਵਰਟੀ ਆਫ ਫਿਲਾਸਫੀ’ ਛਾਪੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਕਾਰਲ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਰਨ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਰਕਮ ਮਿਲੀ। ਦੋਸਤ ਪਾਵੇਲ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਖਤ ਲਿਖਿਆ, ‘ਮਾਲਕ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਗੇੜੇ ‘ਤੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੌ-ਦੋ ਸੌ ਫਰਾਂਕ ਭੇਜ ਦੇਹ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪੈਸੇ ਤੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਸਕਾਂ ਕਿ ਨਾ।’

ਕਾਰਲ ਅਤੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਲਿਖਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ‘ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ੋ, ਇਕ ਹੋ ਜਾਓ।’

31 ਦਸੰਬਰ 1847 ਦੀ ਰਾਤ, ਵੱਡੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਬਿਤਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨੇ। ਕੁਝ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਗਾ ਲਿਬਾਸ ਤਾਂ ਕੀ ਪਹਿਨਣਾ, ਟੋਪੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਸਦਕਾ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਏਂਗਲਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਸੂਖ਼ਰੀ ਸੀ। ਗੀਤ ਗਾਏ, ਨਾਚ ਹੋਏ, ਜੈਨੀ ਨੇ ਡਰਾਮਾ ਖੇਡਿਆ। ਏਂਗਲਜ਼ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਜੈਨੀ ਨੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ। ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੂੰ ਵਿਆਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨਹੀਂ, ਸਰਮਾਇਦਾਰ ਹੈਂ ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰ

ਛੋਕਰੀ ਨਾਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਵਪਾਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਬੇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਹੋਰ ਘਾਣ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਏਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੋ ਜਮਾਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ-ਇਕ ਧਨੀਆਂ ਦੀ, ਦੂਜੀ ਨਿਰਧਨਾਂ ਦੀ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਦਰੁਸਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਇਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਮੀਰੀ ਦੀ, ਦੂਜੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਕੰਗਾਲੀ ਦੀ ਜਮਾਤ।

ਫਰਵਰੀ 1848 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ। ਤੇਈ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ 800 ਕਾਪੀਆਂ ਛਪੀਆਂ। ਜੂਲੀਅਨ ਹਾਰਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਮਾਰਕਸ ਵਲੋਂ ਖਾਣੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਜੈਨੀ ਵਲੋਂ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪੱਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਰਗਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ।

ਕਾਰਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਆਦਮੀ ਦਾ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਸਵਾਰਥੀ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਡਾਕਟਰਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ, ਪੁਜਾਰੀਆਂ, ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਕਿੱਤੇ ਹੁਣ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਮਿਥੀ ਗਈ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਤਾਣੇ-ਪੋਟੇ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਉਦਯੋਗ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਉਲਝ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੂੰਜੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਨਚਾਹਿਆ ਰੰਗ ਰੂਪ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਆਪਣੀ ਤਬਾਹੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜਾਦੂਗਰ ਸਿਵਾ ਜਗਾ ਲਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਤ ਉਪਰ ਵਸੀਕਰਨ ਦਾ ਮੰਤਰ ਚੱਲੇ ਨਾ। ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਨੇ ਆਪੇ ਕਬਰ ਖੋਦ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਫਤਹਿ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਨੱਬੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਦਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਾਂ ਕੋਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਹੇਗੀ ਨਹੀਂ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਸਫਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਪੂੰਜੀ ਹੈ? ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਕਦੀ ਸਭ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਕਾਰਲ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਧਨ ਤੋੜੇਗਾ। ਕਾਰਲ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ- ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿ ਕਿਥੇ ਗਿਐ? ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਤਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੂੰਜੀ, ਗਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਵੱਲ ਧੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਕੋਲ ਹੈ ਕੀ ਗੁਆਉਣ ਲਈ? ਜੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਬਾ ਛਿੜਦਾ ਹੈ, ਛਿੜਨ ਦਿਓ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ੋ, ਇਕ ਹੋ ਜਾਓ।

ਫੇਲਿਸ ਲਿਚਨੋਵਸਕੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, “ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ, ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਿਰੁਧ ਗੁੱਸਾ ਸੀ, ਨਾ ਰੱਬ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪਰ ਆਖਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਜਾਗੀ, ਤਦ ਕ੍ਰੋਧ ਆ ਗਿਆ।”

ਫਰਵਰੀ 1848, ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਬਾਗੀ ਸਭਕਾਂ ‘ਤੇ ਆ ਗਏ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਗਣਤੰਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਗਰਮ ਨਾਸਤਿਕਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ

ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਾਰਵਾਂ ਮਹਿਲ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਹ ਜ਼ਾਲਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗੀਜ਼ੇ ਵਿਰੁਧ ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੀਜ਼ੇ ਨੇ ਅੱਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਸੈਨਿਕ ਇਸ ਭੀੜ ਨੂੰ ਤਿਤਰ-ਬਿਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਰਦੀ ਦੀ ਚੁੱਤ, ਬਾਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਬਰਫੀਲੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਵਾਂਗ ਵੱਜਦੀਆਂ ਪਰ ਭੀੜ ਘਟੀ ਨਹੀਂ। ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਪਰਜਾ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਨਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਲ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਬੱਟ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪਰਜਾ ਨਾਲ ਹਨ। ਵਿਆਪਕ ਜੋਸ਼ ਫੈਲ ਗਿਆ।

ਬੁੱਢੇ ਰਾਜੇ ਲੁਈ ਫਿਲਿਪੀ ਨੇ ਗੀਜ਼ੇ ਨੂੰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਭੀੜ ਮਹਿਲ ਵੱਲ ਵਧਣ ਨਾ ਹਟੀ। ਖਤਰਾ ਭਾਪਦਿਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੇ ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਤਰਾਪਿਕਾਰੀ ਬਾਪ ਗਿਆ, ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਰਹੇਗੀ ਪਰ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਵੀ ਭੱਜ ਗਏ। ਆਰਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਾਰਲ 4 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਵਾਸਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਪਥਰਾਉ ਕਾਰਨ ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ, ਸਭਕਾਂ ‘ਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਪੱਥਰ, ਮਹਿਲ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਖਤਮ, ਗਾਰਡਰੂਮ ਅਗਜ਼ਨੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਤੇ ਗਾਰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਜਰ, ਬੱਸਾਂ-ਟਰੱਕ ਉਲਟਾਏ ਹੋਏ। ਮਹਿਲ ਅੰਦਰਲੇ ਪਰਦੇ ਟੁੱਟੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਬਾਹਰ ਹਵਾ ਨਾਲ ਝੂਲ ਰਹੇ, ਹਾਰ ਦਾ ਮਾਤਮ। ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਫਲਾਬੇਅਰ, ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਪੈਰਿਸ ਆ ਗਿਆ।

ਪੈਰਿਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਸਟਰੀਆ ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਹੋ ਗਈ, ਕੇਵਲ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਪਰੰਤ ਬਾਗੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਸੀ। ਲੋਕ 16 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕਾਫਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫਰੈਡਰਿਕ ਵਿਲਮ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਨੇੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਫਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਲਗਦੀ, ਚੀਕ ਮਾਰ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਨਾ ਹਟੇ, ਡਿੱਗੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਹਿਲ ਸਾਹਮਣੇ ਚਿਣ ਦਿੱਤੀਆਂ

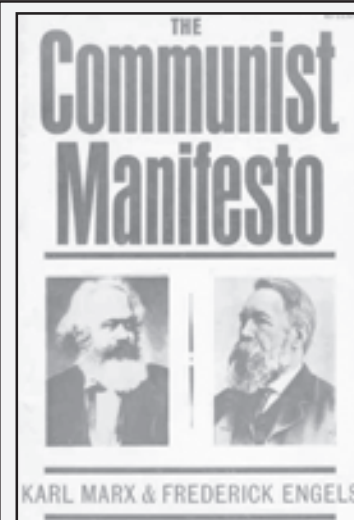
ਪਰੂਧੋਂ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਫਿਲਾਸਫੀ ਆਫ ਪਾਵਰਟੀ’ ਉਤੇ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਤੇ ਭੀੜ ਨੇ ਚੀਕ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੇਠਾਂ ਝਾਕਿਆ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਕਰਦਿਆਂ ਭੀੜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਟੋਪ ਉਤਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਅਜ ਤੱਕ ਝੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੇ ਹੈਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਬੰਦ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕ ਫੌਜ ਨੂੰ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਪਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ।

ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਖਬਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਲੰਡਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਫੜਿਆ। ਜੈਨੀ ਦੇ ਹਫਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਵੇਚ ਕੇ ਪੈਸੇ ਇੱਕਠੇ ਕਰ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਆਏਗੀ। ਸਲੂਬੇ, ਠੰਢੇ, ਉਦਾਸੇ ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜਲਾਵਤਨ ਕੀਤੇ ਲੋਕ ਇਥੇ ਪਨਾਹਗੀਰ ਸਨ।

ਦਾ ਨਾਮ ਫਾਸਕੀ ਰੱਖਿਆ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਬਿਮਾਰ ਸੀ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਭੁੱਖ ਲੱਗਣ ‘ਤੇ ਇੰਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਦਾ ਕਿ ਜੈਨੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ‘ਤੇ ਜ਼ਖਮ ਹੋ ਗਏ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਣ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਆਈ, ਤੇ ਜੈਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਹੁਣੇ ਇਸੇ ਵਕਤ ਮੇਰਾ ਬਕਾਇਆ ਪੰਜ ਪੈਂਡ ਦੇਹ, ਤੇ ਘਰ ਖਾਲੀ ਕਰ। ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਮਨ ਪਸੰਦ ਵਸਤਾਂ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੁਹਣਾ ਪੰਝੜਾ, ਲਾਰਾ ਦੇ ਖਿਡੌਣੇ ਚੁੱਕ ਲਏ। ਬੱਚੇ ਰੋਂਦੇ ਰਹੇ। ਰੋਹੜੇ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਲੱਦ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਕੋਲ ਰਾਤ ਕੱਟ ਸਕਣ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਦਿਨ ਛਿਪ ਗਿਆ। ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਸਫਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਦੋ ਢਾਈ ਸੌ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕਠ ਨੇ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਿਆ।

ਕਵੀ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਏਂਗਲਜ਼, ਕਾਰਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਮਝ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਲ ਵਧੀਕ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਦੂਰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਫਲਸਫੂਪ ਆਪਣਾ ਲੇਖਣ ਕਾਰਜ ਪਿੱਛੇ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਾਰਲ ਦੀ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਮਾਰਕਸ ਪਰਿਵਾਰ ਉਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰ

ਖੱਬੇ ਹੱਥ ‘ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ’ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ‘ਦਾਸ ਕੈਪੀਟਲ’ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਟਾਈਟਲ।

ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਰਾਤ ਕਿਥੇ ਕੱਟਣਗੇ; ਜਿਥੇ ਰਾਤ ਕੱਟਦੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਵੇਰੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਕੁਝ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਚੀਬੜੇ ਪਹਿਨੀ ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕ ਪੈਸੇ ਧੋਲੀ ਵਾਸਤੇ ਹੱਥ ਅੱਡੀ ਰੱਖਦੇ। ਵਧੇਰੇ ਗਿਣਤੀ ਜਰਮਨਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਇਸਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਆਪਣੀ ਜਰਮਨ ਜ਼ਬਾਨ ‘ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਅੱਡ ਰਹੇ ਹਨ।” ਸਹਾਇਤਾ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਕਾਰਲ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਸੌ ਪੈਂਡ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣ ਗਿਆ। ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ, ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਹਰਜ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਇੰਨਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਜੈਨੀ ਨੇ ਚੌਥੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ, ਬੇਟੇ

ਟੁੱਟਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗਹਿਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੈਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਅੱਡਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਬਣੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਜੈਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ ਵਰਗੀ ਪਿਆਰੀ ਧੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਲਿੰਚਨ ਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੂਝਵਾਨ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਲੜਕੀ ਉਸ ਕੋਲ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੈਨੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਲਿੰਚਨ, ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਘਰ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਬੇਹੱਦ ਹਸੀਨ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੀ ਇਹ ਔਰਤ ਮਾਰਕਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਾਨੋ ਰੂਹ ਸੀ। ਜੈਨੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸ ਤੋਂ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਗਈ, ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਤਕਰਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਉਸ ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਦਿਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਲਿੰਚਨ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੇ ਨਜ਼ਿੰਨੀ।

ਕਾਰਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਗੀਰਦਾਰ ਜਮਾਤ ਵਪਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਬਦਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦੋ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਖਰੀਦੋ, ਖਰੀਦ ਸਸਤੀ ਤੋਂ ਸਸਤੀ ਹੋਵੇ, ਬਣਿਆ ਮਾਲ ਮਹਿੰਗੇ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵਿਕੇ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਰਾਹ ਸੀ। ਦੋਸਤ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਦੇ ਤਾਂ ਉਤਰ ਹੁੰਦਾ, ਛੋਟੀ ਬੁਰਜੁਆ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਿਓ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਗਠਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਠੀਕ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਏਗੀ। ਪਲੋ-ਪਲੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸਵਰਗ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਕੰਮਾ, ਡਰਪੋਕ ਅਤੇ ਸੋਧਵਾਦੀ ਆਦਿਕ ਕਿਹਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਵੀ ਹੋਏ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲੱਗ ਰਿਹਾ।

ਕਾਰਲ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਕਬੂਤਰਖਾਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਪਰਦੇਸੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪਨਾਹ ਮਿਲਦੀ। ਪਨਾਹ ਵਾਸਤੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਥਾਂ ਸਨ-ਕਾਰਲ ਦਾ ਘਰ ਜਾਂ ਕਬਰਿਸਤਾਨ। ਅਮੀਰ ਘਰ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਪਲੀ ਜੈਨੀ ਗੰਵਾਰ, ਕੁਰੱਖਤ, ਦੁਖੀ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਮਰਤਾ, ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਪੋਸ਼ ਆਉਂਦੀ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਲ ਨਾਲੋਂ ਜੈਨੀ ਵਧੀਕ ਚੰਗੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਹਰ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣਗੇ, ਕਾਰਲ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਵੱਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਕਲ ਲੈਣ।

ਕਾਰਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਖਬਰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਚਟਖਾਰੇ ਲਾ-ਲਾ ਫੈਲਾਈ ਕਿ ਕਾਰਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਹਨ, ਦੋ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਸਤਿਕਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਫਵਾਹ ਉਡਾਈ ਗਈ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਰਾਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

23 ਜੂਨ ਲਿੰਚਨ ਦੇ ਜਦੋਂ ਬੇਟਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਫਰੈਡਰਿਕ ਏਂਗਲਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈਨਰੀ ਫਰੈਡਰਿਕ ਰੱਖਿਆ, ਫਰੈਡੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਸੌਂਪੀ, ਉਹ ਗਰੀਬ ਸੀ। ਸੋ, ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਵਜ਼ੀਫਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਡੇਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਲੇਖ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਛਪਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਲਿਖਤਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਕਾਰਲ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਲੇਖ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਟ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਆਮਦਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੀਲਾ-ਵਸੀਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜੈਨੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਧੀ ਅਜੇ ਸਾਲ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸੇ ਸਦਕਾ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੌਤ ਦਾ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਹੋ ਈ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਦੁੱਖ ਕੱਢਣ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ। ਲਾਜ਼ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਿਛਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੱਢਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਗਵਾਂਢੀ ਨੇ ਦੋ ਪੌਡ ਦਿੱਤੇ। ਜੈਨੀ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, “ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਇਸ ਧੀ ਨੂੰ ਪੰਝੂੜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਮੌਤ ਵਕਤ ਕੱਢਣ ਨਹੀਂ।”

ਕਾਰਲ ਨੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ, ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਰੈਡ ਅਤੇ ਆਲੂ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਘਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹਸਪਤਾਲ ਲਗਦੈ।

ਜੈਨੀ ਦਾ ਨੈਕਲੇਸ ਵੇਚਣ ਗਏ ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਚੋਰ ਸਮਝ ਕੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫੜਵਾ

ਦਿੱਤਾ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਛੁਡਵਾ ਕੇ ਲਿਆਈ। ਖੁਫੀਆ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਢੇ ਅਤੇ ਸਸਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋ ਕਮਰੇ ਹਨ, ਸ਼ੈਲਫਾਂ ਉਤੇ ਗਰਦ ਚੜ੍ਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਕ ਮੇਜ਼ ਉਪਰ ਬਿਧਾ ਕੱਪੜਾ ਵਿਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਟੁੱਟੀ-ਭੱਜੀ ਤੇ ਖਿੰਡੀ-ਪੁੰਡੀ। ਮੇਜ਼ ਉਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਪਏ ਹਨ, ਕੁਝ ਖਿਡੌਣੇ ਹਨ, ਪਿਆਲੀਆਂ ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ, ਲੈਪ, ਕਲਮ ਦਵਾਤ, ਗਲਾਸ ਪਏ ਹਨ। ਬੈਠਣਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਲੱਤ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਕੁਰਸੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਲੱਤਾਂ ਠੀਕ ਹਨ, ਬੱਚੇ ਉਸ ਉਪਰ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਖੇਡ-ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜੈਨੀ ਤੇ ਧੀ ਲਾਰਾ। ਐਨ ਸੱਜੇ ਨੌਕਰਾਣੀ ਲਿੰਚਨ।

ਮਹਿਮਾਨ ਲਈ ਇਹੋ ਕੁਰਸੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਆਏ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰਨ, ਫੇਰ? ਜੇ ਖੇਡ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦੇਣ ਤਾਂ ਪੈਂਟ ਗੰਦੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।”

ਕਾਰਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ। ਬੱਚੇ ਯਸੂ ਮਸੀਹ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਦੱਸਦਾ, “ਗਰੀਬ ਤਰਖਾਣ ਨੂੰ ਅਮੀਰਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।” ਫਿਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ, ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪਾਇਆ। ਏਂਗਲਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਿਡੌਣੇ ਲਿਆਉਣੇ ਕਦੀ ਨਾ ਭੁੱਲਦਾ।

ਲੰਡਨ ਹੈਜ਼ੇ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਸੀਵਰੇਜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲੀਕ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੂਹਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਲੋਕ ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਭਰਦੇ ਸਨ।

ਕਾਰਲ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਬੇਕਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਮਹਾਨ ਆਦਮੀ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਵੀ ਛੇਤੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਮਹਾਨ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ।

17 ਜਨਵਰੀ 1855 ਨੂੰ ਧੀ ਏਲੀਨਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਬੇਟਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਇੰਨਾ ਬਿਮਾਰ ਕਿ ਹਿੱਲਣ ਜੋਗਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਉਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ, ਜੈਨੀ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਰੋਣ ਨਾ ਬਮਦਾ। ਬੇਟਾ ਇੰਨਾ ਸਿਆਣਾ, ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਦਿੰਦਾ, ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮੰਮੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਬਾਰਾਂ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਢਕ ਦਿਆਂ ਕਰੋ, ਇੰਨੇ ਪਤਲੇ ਅੰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਫਿਰ 6 ਅਪਰੈਲ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਰਲ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਦਮ ਤੌਤ ਗਿਆ। ਰੋਂਦੀ ਜੈਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਇਉਂ ਕੱਸ ਕੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ ਮੌਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋਹਣ ਆਈ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ, ਡਾਕਾ ਪਿਆ। ਨਾ ਚੰਗੀ ਖੁਰਾਕ, ਨਾ ਦਵਾਈ, ਸੁੰਦਰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਸਦਮਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਦੋਸਤ ਨੇ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਚੀਕਿਆ, “ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ, ਚੁੱਪ ਤਾਂ ਕਰ।” ਇਸ ਦੋਸਤ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, “ਕਬਰ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਤਾਬੂਤ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਡਰ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿਤੇ ਕਾਰਲ ਟੋਏ ਵਿਚ ਨਾ ਕੁੱਦ ਪਵੇ।”

ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ, ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਇੰਨਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਣ ਤੋਂ ਸੁਣਨੋਂ ਹਟ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਲੰਘੀ।

ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦਾ ਵਾਕ, ਮੇਰੀ ਵਿਛੜੀ ਨੰਨ੍ਹੀ ਜਾਨ, ਜੇ ਤੂੰ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਗਈ ਤਾਂ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਖੰਭਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੁਆਲੇ

ਕੁਝ ਚਿਰ ਉਡ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਰੁਦਨ ਤਾਂ ਸੁਣ।

ਜੈਨੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਇਕ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪਤਲੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ। ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਬੇਟੇ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਜੱਦੀ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਚਾਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਕਾਫੀ ਪੌਂਡ ਮਿਲੇ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹ ਪੈਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਜਾਂਦੇ, ਇਲਾਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕਾਰਲ ਨੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ, ਮੇਰੀਆਂ ਧੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀਆਂ ਨੇ, ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਰੋਲ ਸਾਡਾ ਭਰਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਹੁਣ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਅਸੀਂ ਖੇਡੀਏ ਕਿਵੇਂ?

ਖਬਰ ਮਿਲੀ, ਮਾਂ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਜੈਨੀ ਪੈਕੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਗਿਆਰਾਂ ਦਿਨ ਸੇਵਾ

ਕਰਾਉਣ ਬਾਅਦ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਈ। ਲਿੰਚਨ ਦੀ ਭੈਣ ਮੇਰੀਆਨੀ, ਮਾਂ ਦੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੈਸੇ ਮੁੱਕ ਗਏ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਘੇਰਦੀਆਂ। ਜੈਨੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, “ਅਸੀਂ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਘਰ ਪਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਫਿਰ ਵਿਕਣ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ ਮਨਫੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਵੀ ਸਿਰ ਉਚਾ ਕਰ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇਵਲ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦੀ ਐ।”

ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਕਾਰਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ, ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਠੀਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸਭ। ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਨੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵੱਲ ਮੋਰੀ ਰੁਚੀ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ, ਮੇਰੀ ਘੋੜਾ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ। ਮੈਂ ਵਧੀਆ ਘੋੜਾ ਖਰੀਦ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਇਹ ਪੈਸੇ ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ, ਅਫਸੋਸ! ਤਾਂ ਵੀ ਪੰਜ ਪੌਂਡ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਭੇਜਦਾ ਰਹਾਂਗਾ।

ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਖਾਣ-ਖਰਚਣ ਦੇਖ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਕੀ ਹੈ। ਧੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਚੰਗੀਆਂ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਚਿਨ ਫਸਟ ਆਈ ਤੇ ਲਾਰਾ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਸੈਕੰਡ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਰਮਨ, ਫਰੈਂਚ, ਇਤਾਲਵੀ ਅਤੇ ਸਪੇਨੀ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਸੌਖ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਲਈਆਂ।

ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਉਰਿਜਿਨ ਆਫ ਦਿ ਸਪੀਸੀਜ਼’ ਛਪੀ ਤਾਂ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਕ ਗਈ, ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਰਾਇਲਟੀ ਸਦਕਾ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਰਲ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ, ਗਜ਼ਬ! ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਕਾਸਵਾਦ। ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਉਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮੈਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਬਸ ਅਸੀਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਲੀਵਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ‘ਤੇ ਟਿਕਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੈਨੀ ਖਬਰਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਇਸ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਸਦਕਾ ਉਹ ਅਮੀਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਵੰਗ ਨਾਮ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ‘ਮਾਈ ਐਕਸ਼ਨ’ ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਈ, ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੱਥੋ-ਹੱਥ ਵਿਕ ਗਈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਖਿਲਾਫ ਖੂਬ ਮਸਾਲਾ ਸੀ, ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਕਾਰਲ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡ ਸਾਥੀ, ਗੁੰਝੀਆਂ ਦਾ ਗਰੋਹ ਹੈ। ਇਹ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪੈਸੇ ਉਗਰਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਹਿੰਸਕ ਹਨ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਲਾ ਫਰਡੀਨੈਂਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਜਾਸੂਸੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ

ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੈਨੀ ਕਈ ਦਿਨ ਬੁਖਾਰ ਵਿਚ ਪਈ ਰਹੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਚੇਚਕ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਗ਼ੈਬੀ ਕਹਿਰ। ਇਸ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ, ਚਿਹਰਾ ਕਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕੁੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵਾਕਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਲਿੰਚਨ ਅਤੇ ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਵੈਕਸੀਨ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੈਨੀ ਰਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਿਹਰਾ ਦਾਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਈਆਂ, ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਈਆਂ, ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਮੀ ਦੇ ਬਿਸਤਰ ਉਤੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਬੇਪਛਾਣ ਔਰਤ ਪਈ ਸੀ।

ਕਾਰਲ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਫਿਲਿਪ ਤੋਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਹਾਲੇਡ ਗਿਆ। ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸੁਹਣੀ ਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਕੁੜੀ ਆਪਣੀ ਕਜ਼ਨ, ਨਾਨੇਟੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਜਾਦੂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਰੋਮਾਂਸ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਉਲਝਿਆ ਕਿ ਨਾ ਜੈਨੀ ਨੂੰ, ਨਾ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਿਖਿਆ। ਸਾਰੇ ਭੈਭੀਤ ਸਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਫੜ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਫਰ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਸਭ ਜਾਅਲੀ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਬਰਲਿਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਲੈਸਲੀ ਨੇ ਇਕ ਅਮੀਰ ਜਗੀਰਦਾਰਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਇਆ। ਇਹ ਮੇਲ ਵੀ ਰੋਮਾਂਸ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਊਂਟੈਸ ਦੀ ਅਕਲ ਅਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਬਾਰੇ ਖਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਸਟਾਲਿਨ ਦੇ ਹੱਥ ਸੱਤਾ ਆਈ, ਕਾਰਲ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਛਪਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਛਪਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਉਮਰ ਦੀ ਕਜ਼ਨ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਖਤ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਸੀ। ਰੋਮਾਂਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਰਲਿਨ ਤੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੱਲ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਫਿਰ ਚਾਚੇ ਕੋਲ ਰੁਕਿਆ। ਚਾਚੇ ਤੋਂ 160 ਪੌਂਡ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਨੇਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਉਹੀ ਫਿਲਿਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਫਿਲਿਪਸ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ‘ਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਬਿਊਰੀ ਉਜਾੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਹਰਿਆਵਲ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੋਟ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਦੋਸਤ।

ਅਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ ਨੇ ਗੁਲਾਮ ਪ੍ਰਥਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖਤਰਨਾਕ ਲੜਾਈ ਲੜੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸਲਾਹਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਉਪਰ ਸੈਨਾ

ਚਾੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ, ਲਿੰਕਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਾਲੇ ਨੀਗਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿੱਤੇ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਹੋਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਕਲਾਸ ਵਿਚੋਂ ਜੁਆਨ ਲੈਣੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਕੇ ਜੇ ਲਿੰਕਨ ਵੱਲ ਹੋ ਗਏ, ਫਿਰ? ਲਿੰਕਨ ਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਰਨ ਏਂਗਲਜ਼ ਦੀ ਮਿਲ ਦਾ ਮਾਲ ਵਿਕਣੋਂ ਹਟ ਗਿਆ, ਘਾਟਾ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਰੋਜ਼ਮੇਰਾ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਾਰਲ ਤੰਗੀ ਵਿਚ ਫਸਦਾ ਗਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਬੂਟ ਤੱਕ ਵਿਕ ਗਏ। ਲਹਿਣੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਕਾਰਲ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਰੇਲਵੇ ਵਿਚ ਕਲਰਕ ਰੱਖਣੇ ਹਨ। ਕਾਰਲ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਨੌਕਰੀ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਖਾਈ ਗੰਦੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਨਰਮ ਚਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਏਂਗਲਜ਼ ਦਾ ਖਤ ਆਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਪਤਨੀ ਮੇਰੀ ਰੋਜ਼, ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਿਤਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਚਲੀ ਗਈ। ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਤੇਰਾ, ਏਂਗਲਜ਼। ਕਾਰਲ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਵਾਕ ਹਮਦਰਦੀ ਵਜੋਂ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਰੋਣੇ-ਧੋਣੇ ਲਿਖਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਤੇ ਖਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਫਤਾ ਲੱਗਾ। ਹਫਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਲਿਖਿਆ, ਮੇਰੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਭੇਜੇ। ਇਕ ਤੂੰ ਹੈਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੇਰੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੂਹ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ -ਏਂਗਲਜ਼।

ਕਾਰਲ ਨੇ ਖਿਆ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗਿਆਰਾਂ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਖਤ ਲਿਖਿਆ, ਜੈਨੀ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਤੰਗੀ ਨੇ ਮੌਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਕੀ ਕਰਾਂ... ਆਦਿਕ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖਿਆ, ਨੌਕਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ। ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਭੇਜ। ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਝੁੱਗੀ ਝੋਂਪੜੀ ਵਿਚ ਟਿਕਾਣਾ ਕਰ।

ਪਰ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਨੀਅਸ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਫਿਕਰ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨੁਕਸ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਸੌ ਪੌਡ ਭੇਜਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ, ਇਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ। ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਭੇਜ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗਾ।

ਕੁੜੀਆਂ ‘ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਨਿਖਾਰ ਆ ਗਿਆ। ਵੱਡੀ ਚਿਨ ਪਿਤਾ ‘ਤੇ ਗਈ ਸੀ, ਸੁਹਣਾ ਰੋਅਬਦਾਰ ਚਿਹਰਾ। ਲਾਰਾ ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਸੁਹਣੀ, ਇੰਨੀ ਸੁਹਣੀ ਕਿ ਸਹੇਲੀਆਂ ਈਰਖਾ ਕਰਨ, ਦਰਮਿਆਨਾ ਕੱਦ ਪਰ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ। ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਜੈਨੀ ਦੀ ਭੈਣ ਹੋਵੇ। ਦੋਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹਾ ਪਿਆਰ। ਚਿਨ ਬਿਮਾਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਲਾਰਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਸੰਨ ਚੁਰਾਸੀ

ਨਿਤ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਲੜਦੇ ਹਾਂ,
ਨਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ।
ਸਿਰ ਧਰ ਕੇ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਅਸੀਂ ਰਾਖੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ।
ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇਂਦੀ ਏ,
ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ।

ਸੰਨ ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ ਆਉਂਦਾ ਏ,
ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ‘ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਏ।
ਸਾਨੂੰ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਤੜਫਾਉਂਦਾ ਏ,
ਕਿਵੇਂ ਕੌਮ ਪੀੜ ਪਈ ਜਰਦੀ।...

ਸਾਡੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਸੀ,
ਸਾਡੀ ਗੈਰਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਸੀ।
ਉਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਣ ਜਗਾਇਆ ਸੀ,
ਜਿਹੜੀ ਕਦੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਹਰਦੀ।...

ਅਸੀਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਲਾਲ ਹਾਂ,
ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਚੱਲਦੇ ਚਾਲ ਹਾਂ।
ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ ਬਣਦੇ ਕਾਲ ਹਾਂ,
ਜਦ ਪਾਈਏ ਮੌਤ ਦੀ ਵਰਦੀ।...

ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ,
ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ।

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਸੁਣੋ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ,
ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਡਰਦੀ।...

ਅਸੀਂ ਤੀਰ ਚਲਾਈਏ ਕੱਸ ਕੇ,
ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰੀਏ ਦੱਸ ਕੇ।
ਅਤੇ ਮੌਤ ਵਿਆਹੀਏ ਹੱਸ ਕੇ,
ਤਾਂ ਛਾਤੀ ਸਾਡੀ ਠਰਦੀ।...

ਇਸ ਕੌਮ ‘ਚ ਗੈਰਤ ਬੜੀ ਏ,
ਕਦੀ ਦੇਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੜੀ ਏ।
ਕਦੀ ਚਰਖੜੀਆਂ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਏ,
ਸਦਾ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਧਰਦੀ।...

ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਕੇ ਬਦਲੇ ਲਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ,
ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।
ਨਿਤ ਨਵੀਆਂ ਭਾਜੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ,
ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ।...

ਸਾਡੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ,
ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਏਹੋ ਰੀਤ ਹੈ।
ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਦਾ ‘ਸੁਰਜੀਤ’ ਹੈ,
ਜੋ ਮਾਰਿਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ।...
-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਕਾਵਿ-ਵਿਅੰਗ

ਜਸਵੰਤ

ਵਿਚ ਜੇਬ ਦੇ ਹੋਣ ਜੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ,
ਕਹਿੰਦੇ ‘ਜੱਸੇ’ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜਸਵੰਤ ਲੋਕੀਂ।
ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ‘ਚ ਹੁੰਦੇ ਗਲਤਾਨ ਅੰਦਰੋਂ,
ਬਾਹਰੋਂ ਦਿੰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਜੋ ਸੰਤ ਲੋਕੀਂ।
ਝਾਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵੱਲ ਮਾਰਦੇ ਨਾ,
ਨੁਕਸ ਦੂਜੇ ‘ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਬੇਅੰਤ ਲੋਕੀਂ।
ਲੱਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਦਾਅ ‘ਚੋਹਲਾ’,
ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਉਹ ਬਣੇ ਧਨਵੰਤ ਲੋਕੀਂ।

-ਰਮੇਸ਼ ਬੱਗਾ ਚੋਹਲਾ

ਫੋਨ-91-94631-32719

ਪਿਆਰੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ,
ਨਿੱਘੀ ਪਿਆਰ ਗਲਵੱਕੜੀ।

ਤੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏਂਗੀ, ਇਹ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ। ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹੇਂਗੀ ਫਰਾਮ ਰਤਿੰਦਰ ਰੱਤੀ, ਕੈਨੇਡਾ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਏ।

ਉਦਾ ਹੈ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ। ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਗਈ ਸਾਂ ਮੈਂ ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਇਕ ਵੀ ਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਤੈਨੂੰ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਸਾਲ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਡਾਈਵੇਂਸ 'ਤੇ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ, ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਚ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਬੱਸ ਰੁਟੀਨ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਆਖ ਸਕੀ ਸਾਂ—ਪ੍ਰੀਤ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੁਝ ਵਾਪਰਨਾ ਏ...ਤੂੰ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ...ਮੈਨੂੰ ਡਾਈਵੇਂਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ...ਇਹ ਤਾਂ...।

ਮੈਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਥਾਵੇਂ ਪਾ ਲਈ ਸੀ।

ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਤਾਂ... 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਪੁੱਛਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਛੁਪਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਬੜੀ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

ਬੇਵਸੀ ਨਾਲ।

ਛੁਪਾਉਂਦੀ ਸ਼ਬਦ ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਤ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਚਾਲ ਆਪਣੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਏ...ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਡਰਾ ਰਸਤਾ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਰਦੀ ਏ...ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਸਮਝ ਪਈ ਏ। ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਹੇਲੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖਾਂਗੀ...ਇਹ ਮੈਂ ਵੀ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੱਲ ਉਸੇ ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ ਸੀ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਮੈਂ ਸਾਂ, ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚਲੇ ਜੋਹਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਰੱਤੀ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਰੱਤੂ ਭਲਵਾਨ ਵੀ ਆਖ ਲਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਯਾਨਿ ਫਰਵਰੀ 19...

ਲੈ ਫੂਨ ਖੜਕ ਪਿਆ ਏ।...

ਮੇਰਾ ਸ਼ੱਕ ਠੀਕ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਡਾ.ਵਨੀਤਾ ਦਾ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਹੁਣੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਨੋਰੋਗਾਂ ਦੀ ਮਾਹਰ ਏ। ਪੰਜਾਬਣ ਆ। ਬੜੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਿਲ।

ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੀ ਅਜੀਬ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਵਾਲ ਦੀ ਖੋਲ ਲਾਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਐਡੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀ ਸੀ? ਆਨ ਡਿਊਟੀ ਬੋਰੋਸ ਹੋ ਗਈ ਸਾਂ। ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਮੁੱਠੀਆਂ ਘੁੰਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਦੰਦ ਜੁੜੇ ਹੋਏ। ਜੀਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੰਦ-ਫਿੱਕੜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਗਸ ਜਾਂ ਗਸੀ। ਮਿੰਟਾਂ-ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਆ ਗਈ ਸੀ।

ਇੰਡੀਆ ਇੰਨੀ ਨੌਬਤ ਕਿਥੋਂ ਆਉਣੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ ਦੀ ਜਵਾਨ ਧੀ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਸੀ ਪੈ ਗਈ। ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ, ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਗੱਭੇ। ਮਾਮੀ ਵਾਖਰੂ-ਵਾਖਰੂ ਕਰਦੀ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਜਦੋਂ ਨਾਨੀ ਕੜਕ ਪਈ, ਤੂੰ ਉਂਗਲਾਂ ਵਢਾਉਣੀਆਂ। ਉਹ ਚਮਚਾ ਲੈ ਆਈ ਸੀ ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ...ਤੇ ਕੁਝ ਪਾਣੀ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰਨ ਲਈ। ਫਿਰ ਓਪਰੀ ਕਸਰ ਬਣ ਗਈ। ਗੁੰਗਲ ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਦੀ ਧੂਣੀ ਧੁਖ ਪਈ। ਸ਼ਾਮੀਂ ਸਿਆਣਾ ਘਰੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਹਸਪਤਾਲ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਨੀ ਕਿਹੜਾ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ। ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਮੁੜ ਘਿੜ ਉਹੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ...ਤੂੰ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਸੋਚਦੀ ਸੀ?...ਤੂੰ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਏ?...ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਸੀ?...ਕੌਣ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਸੀ? ਆਦਿ।

ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਦੱਸ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਕਿ ਸੋਮਵਾਰ ਕਰ ਕੇ ਗਾਹਕ ਘੱਟ ਸੀ। ਕੈਸ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸਾਂ। ਨਿਗ੍ਰਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਨ ਇਵੇਂ ਹੀ ਬੀਤੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਉਲਝ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਮੁੱਠੀਆਂ ਮੀਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ...ਦੰਦ ਪੀਚ ਹੁੰਦੇ...ਦਿਮਾਗ ਸੁੰਨ ਜਿਹਾ...ਦਿਲ ਨੂੰ ਨਾ ਤੜਫਣ ਨਾ ਘਬਰਾਹਟ...ਸਗੋਂ ਇਕ ਆਰਾਮ ਜਿਹਾ...ਸਰੀਰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਟੇਵਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਨਹੀਂ...।

ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਮਾਂ-ਪੇ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ। ਸਪਾਂਸਰ

ਲਿਖਤੁਮ ਰਤੀ

‘ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਲਿਖਤੁਮ ਰਤੀ’ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਤੁਫਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟੱਕਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਲ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਫੇਰਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਉਹ ਸਫਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਸਰਾਪ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਰਨ ਲਈ ਢੇਰ ਸਾਰੀ ਸੈਲਰੀ ਸੋਅ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਖੋਤੇ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਕੁੱਝ ਪੇਪਰ ਭਾਵੇਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਬਣਾ ਲਏ ਸਨ।...ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ 'ਚੋਂ।

ਪਹਿਲੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਿ ਮੇਰੀ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਵਿਚ ਹਰ ਦਮ ਕੁਚਰ-ਕੁਚਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ। ਜਿਵੇਂ ਘੁਣ ਕਿਰਤ-ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੱਠਾ-ਮੱਠਾ ਦਰਦ। ਕਦੇ ਤਿੱਖਾ ਵੀ। ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਧੌਣ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ। ਫਿਰ ਇਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਇੱਕ ਮੱਠੀ ਜਿਹੀ ਚੀਸ ਉਠ ਕੇ ਵੱਖੀ ਰਾਹੀਂ ਕੁੱਲ੍ਹੇ ਤਾਈਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਜੇਮਜ਼ ਬਬੇਰਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਾਲਰ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹਾਇਆ। ਬਿਨ ਸਿਰਹਾਣੇ ਤੇ ਬਿਨ ਗੱਦੇ ਦੇ ਹਾਰਡ ਬੈਡ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਾ ਪਾਲਣ ਵੀ ਮਸਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਲ ਨੀ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਨਾ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਨਾਈ ਭਾਈਚਾਰਾ ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਉਠਿਆ। ਕਾਫੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਨੇ ਹੱਲ ਸੋਚਿਆ, ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਰਾਜੇ ਦੇ ਵਾਲ ਕੱਟਣ ਗਿਆ। ਵਾਲ ਕੱਟਣ ਗਿਆ ਉਹ ਨਾ ਚੀਕਿਆ ਨਾ ਚਿਲਾਇਆ ਨਾ ਚੌਕਿਆ। ਰਾਜਾ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਈ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਸਿਰ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ। ਹਾਂ ਦੇ ਥਾਈਂ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਮਾਸ ਉਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਡਿੱਗੇ ਹੋਵੋਗੇ।

ਇਹ ਨਾਈ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੱਜਾਮ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵੈਦ ਹਕੀਮ ਬੱਕ ਗਏ। ਉਸ ਮੰਜਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਫਿਰ ਕੋਈ ਨਜ਼ੂਮੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਕਾਫੀ ਪੜਤਾਲ ਮਗਰੋਂ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੰਜਾ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਛੱਡ ਆਓ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ

ਹੁਣ ਵਨੀਤਾ ਤਾਂ ਹੱਦ ਹੀ ਲਾਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਚੇਦਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਚੁਸਤੀ ਵਰਤ ਰਹੀ ਏ।

ਪਤਾ ਪਰਸੋਂ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ, ਅਖੇ 'ਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏਂ ਕੋਈ ਮੁੰਡਾ-ਮੰਡਾ ਚੱਕਰ ਨੀ ਕੱਟਦਾ?' ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ, ਬਈ ਮੁੰਡਾ-ਮੰਡਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਬੇਰੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦੇ ਨੇ। ਬੜਾ ਹੇਜ ਜਿਤਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤੋੜਾ ਝਾਤ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਡਾ ਮੁੰਡਾ ਏ ਇੰਡੀਆ...ਸੋਹਣਾ-ਸੁ ਨੱ ਖਾ... ਉ ਚਾ-ਲੰ ਬਾ...ਨਿਰੀ ਮੂਰਤ...ਸਾਉ...ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੀ ਉਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ...ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪੈਰ ਧੋ-ਧੋ ਪੀਉ...। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਲੂਕੀਆਂ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਸਾ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਕਈ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਠਾਹ ਸੋਟਾ ਮਾਰਨਗੇ, ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਮੁੰਡਾ ਮੰਗਾ ਦੇ, ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮੰਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੰਗ ਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਮਨ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ। ਹਾਂ ਸੱਚ, ਕੱਲ੍ਹ ਵਨੀਤਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਗਈ।

...ਅਖੇ, ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਚ ਸਿੰਗ ਸਨ, ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ। ਜੋ ਵੀ ਨਾਈ ਉਸ ਦੇ ਵਾਲ ਕੱਟਣ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਵਾਲ ਕੱਟਦਾ-ਕੱਟਦਾ ਇਕ ਦਮ ਚੌਂਕ ਪੈਂਦਾ...ਸਿੰਗ। ਉਹ ਨਾਈ ਮੁੜ ਘਰ

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਉਥੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਗੱਲ ਕਰੇ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਇੰਝ ਹੀ ਕੀਤਾ।

ਨਾਈ ਨੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇਖਿਆ, ਤੇ ਚੀਕ ਉਠਿਆ, ਓ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਿੰਗ ਓ...ਓ...ਸਿੰਗ...ਓ ਸਿੰਗ...ਰਾਜੇ ਦੇ...। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਤੁਰ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਓ ਲੈ...ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੀ ਤੁਰ ਪਈ। ਇਹ ਵਨੀਤਾ ਦੇ ਫੂਨ ਦਾ ਹੀ ਪੰਗਾ ਏ। ਸੌਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸੌਰੀ, ਵੈਰੀ ਸੌਰੀ। ਹਾਂ! ਮੈਂ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ ਸਾਂ? ਫਰਵਰੀ 1997 ਸੀ। ਕਾਲਜ ਚਾਰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਤੂੰ ਪਿੰਡ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਚਾਨਕ ਹੀ। ਉਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਸਿਆਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁੰਡਾ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਲਾਲਾਂ ਟਪਕ ਪਈਆਂ। ਮਨ ਉਡਾਰੀਆਂ ਭਰਦਾ ਫਿਰੇ। ਦਿਲ ਕਰੇ ਤੈਨੂੰ ਉਡ ਕੇ ਜਾ ਮਿਲਾਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਅਜੇ ਫੂਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ। ਦੂਜਾ, ਬਣ ਰਿਹਾ ਵਿਚੋਲਾ ਕਾਹਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਲਾਈਨਾਂ ਲਾਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਦੇਖਣ-ਦਿਖਾਣ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਵਿਚੋਲੇ ਰਾਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਕੱਦਾਵਰ ਏ। ਕੁੜੀ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਤੋਂ

ਉਪਰ ਤੇ ਤਕੜੇ ਘਰ ਦੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਦੇਖਣ-ਦਿਖਾਣ ਸੀ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਘਰੇ।

ਪ੍ਰੀਤ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਵਟਿਰਕੀ ਗਈ।

ਦਿਲ ਕਰੇ ਮੈਂ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਵਾਂ। ਤੂੰ ਕੋਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤੇਰੇ ਗਲ ਚਿੰਬੜ ਜਾਵਾਂ।

ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਮੈਂ, ਮੰਮੀ ਤੇ ਡੈਡੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਔਖ ਵੀ ਮੇਲ ਨਾ ਸਕੇ। ਹਾਰੇ ਟੁੱਟੇ ਮਨ ਨਾਲ ਮੈਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ।

ਪ੍ਰੀਤ ਉਹ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਿਆਮਤ ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਲਾਵਾ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਮੇਰਾ ਮੱਥਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਠਣਕਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹੀ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਫਾਈਨਲ ਟੱਚ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਡੈਡੀ ਦੀ ਵਿਚੋਲੇ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰ, ਮੂੰਹ ਮੰਗੇ ਦਾਜ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕੀਤੀ ਆਫਰ ਐਵੇਂ ਭਰਮ ਪਾਲਕ ਬਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਭਰੋਸਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਜਾਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਲੋਭੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਸੱਤ ਇੰਚ ਕੱਦ ਵੀ ਵਿਰਲੀ-ਵਿਰਲੀ ਹਾਮੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾ ਆਇਆ। ਜਿਹੜੀ ਰੱਤੀ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਰ ਧਾਵਕ ਨੂੰ ਗੁੱਟੋਂ ਜਾਂ ਗਿੱਟਿਉਂ ਫੜ ਰੋਪੜੀ ਜੰਦਰਾ ਮਾਰ ਦਿਆਂ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਮਗਰ ਦੌੜਦੀ ਮੂੰਹ ਭਾਰ ਡਿੱਗ ਪਈ।

ਦੇਖਣ-ਦਿਖਾਣ ਵਿਚ ਯੈਸ-ਨੋ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਈ ਏ ਪਰ ਰਿਜੈਕਟ ਹੋਈ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇੰਨੀ ਦਰਦੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਤੋਬਾ-ਤੋਬਾ! ਅੱਜ ਵੀ ਲੂਈ ਕੰਡਿਆ ਜਾਂਦੀ ਏ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਿਆਂ।

ਅੜੀਏ ਰਾਤ ਬੀਤਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਨੀਂਦ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈ ਰਿਹਾ। ਮਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੁੱਠੇ ਸਿੱਧੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਅੱਟੀ ਪਈ ਸੀ। ਪਲ-ਪਲ ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ 'ਮਰਦ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਰਦ ਹੀ ਰਿਜੈਕਟ ਕਿਉਂ ਕਰਦੈ?' ਦਾ ਸਵਾਲ ਮਨ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੜ ਖੜੋਤਾ। ਪਾਸੇ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਨਾ ਲਵੇ।

ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਾਣਦੀ ਹੀ ਏ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮੰਮੀ ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਏ। ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੈਂ ਕਿ ਅਗਰ ਮੰਮੀ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਈ ਦੇਵੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਕੱਟ ਦਿੰਦੀ। ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਭੱਲਤਾ, ਲੰਬਾਈ ਤੇ ਬਣਤਰ ਐਨ ਮੰਮੀ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਪੱਕਾ ਰੰਗ, ਮੋਟੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਤੇ ਚੌੜਾ ਨੱਕ ਡੈਡੀ ਵਰਗੇ ਹਨ। ਬਸ ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਖਿਆਲ ਆਵੇ ਕਿ ਮੰਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ? ਮੰਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਸੋਹਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਾਇਆ? ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਵਿਗਿਆਨੀ ਮੱਝਾਂ, ਗਾਵਾਂ ਦੀ ਨਸਲ ਸੁਧਾਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਲੋਕੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਗਰ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਮਨੁੱਖੀ ਔਲਾਦ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਵਿਆਹ ਰਾਹੀਂ ਸੈਕਸ ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਔਲਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ? ਦਿਲ ਕਰੇ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਰੋਲਾ ਪਾਵਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਠੋਕ ਦਿਆਂ ਕਿ ਔਲਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਅੱਖ ਲੱਗੀ। ਸਵੇਰੇ ਉਠੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਜਿਹੀ ਆਈ ਜਾਵੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸੋਚ ਦੇ ਗਰਭ ਅੰਦਰ ਬੁੱਲ੍ਹ, ਨੱਕ, ਰੰਗ, ਮੰਮੀ, ਡੈਡੀ, ਮੱਝਾਂ, ਗਾਵਾਂ, ਵਿਗਿਆਨੀ, ਵਿਆਹ, ਸੈਕਸ, ਔਲਾਦ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਉਤੇ ਥੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ।

ਕਾਲਜ, ਤੂੰ ਵੀ ਉਤਰੇ ਚਿਹਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਿਲ ਕਰੇ ਰੋ-ਰੋ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਪਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸ ਸਕੀ।

ਫਿਰ ਡੂਢ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਦੇ ਵਾਰ ਹੋਰ ਵਾਪਰਿਆ। ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਜਿੰਨਾ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਮਗਰਲੀ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਰੋਹ ਹੀ ਭੜਕ ਉਠਿਆ। ਉਹ ਲਮਕਦੇ ਢਿੱਡ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਰਿਜੈਕਟ ਕਰ ਗਿਆ। ਸਾਲਾ ਟਮਕ ਜਿਹਾ। ਦਿਲ ਕਰੇ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੁਆ ਕੇ ਬੋਲੇ ਸੁੱਟ ਲਵਾਂ ਤੇ...।

ਇਸ ਵਾਰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਡੈਡੀ ਪੂਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਰਪੰਚ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਸਲੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਸਲਾ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਤੀ ਡੈਡ ਕਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਦੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪੜ ਕੇ ਆਖ ਗਿਆ ਸੀ, “ਰੱਤੀ ਪੁੱਤ, ਤੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਮਨ 'ਤੇ ਨਾ ਲਾਈਂ। ਮੈਂ

ਭੇਜਾਂਗਾ ਤੈਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ। ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਏ, ਸਾਲੇ ਲੋਕ ਪਤਾ ਨੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਨੇ? ਕੁੱਤੇ ਕਿਤੋਂ ਦੇ।”

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਡੈਡੀ ਦੀ ਪੀੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰੀਤ ਇਕ ਦਿਲ ਕਰੇ, ਮੈਂ ਡੈਡੀ ਨੂੰ ਆਖ ਦਿਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪਰ ਖੁੰਦਕ ਜਿਹੀ ਵੀ ਉਠੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਵੱਟਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ। ਬਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੀ ਦੱਸੂੰ। ਡੈਡੀ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਖੁੰਦਕ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਡੈਡੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮੈਥੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਛੋਟਾ ਇੰਦਰ ਵੀ ਸੀ ਜੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਬੁਰੀ ਸੋਹਬਤ ਵਿਚ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦੁਆਬੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜੱਟਾਂ ਲਈ ਸਰਬੋਤਮ ਡਿਗਰੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਹੀ ਏ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੈਡੀ ਵੀ ਇਹੀ ਡਿਗਰੀ ਪਾ ਕੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਜੋਗਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਦਰ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਜੋੜੇ ਬੱਬੀ ਤੇ ਪਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਘ ਜਾਣੇ ਸਨ।

ਚੱਲ ਛੱਡ, ਓੜਕ ਡੈਡੀ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਮਨ ਕਲਾਬ ਹਾਉਸ ਵਾਲੇ ਲਾਲੇ ਵਿਚੋਲੇ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਜੰਡਿਆਲੀਆਂ ਰਾਜਵੀਰ ਜੋਹਲ ਉਰਫ਼ ਰਾਜ ਵਿਆਹੁਣ ਆ ਗਿਆ, ਤੇਰਾ ਜੀਜਾ ਬਣ ਕੇ।

ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਤ, ਇਥੇ ਦੇਖਣ-ਦਿਖਾਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਝੂਠਾ-ਮੂਠਾ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਉਦੋਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਿਚੋਂ ਲਗਦੀ ਚਾਚੀ ਕੋਲ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ। ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਉਥੇ ਹੀ ਕੱਟੀ ਸੀ। ਛੋਟਾ ਬੱਬੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਚਾਚੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਰਾਜ ਨੂੰ ਹੁੱਝਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਪੁੱਛੇ-‘ਕਰਦਿਆਂ ‘ਕੱਠੇ ਅੱਜ’ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਥੇ ਗੜਬੜ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਖੈਰ ਦਫਾ ਕਰ...

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੇ ਰਾਜ ਵਾਪਸ ਆਏ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ‘ਕੱਠੀਆਂ’ ਹੋ ਰਾਜ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਝੁਰਮਟ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਤੂੰ ਤੇ ਜੀਤੀ ਕੁਛ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਚਾਂਭਲੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸੀ। ਜੀਤੀ ਕਈ ਵਾਰ ਅੰਦਰ ਬੈਠੀ ਦੇ ਮੇਰੇ ਚੁੰਢੀ ਵੱਢ ਆਖ ਗਈ ਸੀ, ਅੱਜ ਲੱਗ ਜੂ ਰਾਜ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਰੋਪੜੀ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਚਾਬੀ ਖੂਹ ‘ਚ, ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਿਮਲੇ ਜਾ ਕੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਠੱਠੇ ਮਖੌਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵਿਸਰਦੀ ਆਪ ਉਤੇਜਿਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਾਂ।

ਪ੍ਰੀਤ, ਚਾਰ ਕੁ ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਮਲੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸੀ। ਹੋਟਲ ਰਿੰਜ ਵਿਊ ਵਿਚ ਕਮਰੇ ਬੁੱਕ ਕਰਾਏ। ਮੇਰੇ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਂ ਬੁੱਕ ਕਮਰੇ ਦਾ ਨੰਬਰ ਵੀਹ ਸੀ, ਤੇ ਇੰਦਰ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਸੋਲਾਂ। ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਫਰੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਨੌਅ ਫਾਲ ਹੋਈ ਨੂੰ ਮੁੱਦਤ ਹੋ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋੜੇ ਗੁਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਹੋਰ-ਹੋਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਮੈਨੂੰ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਲੱਗਦੇ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇ ਨੰਬਰੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਵੀ ਮੈਂ ਹੋਰ ਥਾਵੇਂ ਹੀ ਗੁਆਚੀ ਰਹੀ...ਭਟਕਣਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰੀਂ।

ਪ੍ਰੀਤ, ਮੇਰੀ ਸੁਹਾਗ ਰਾਤ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਨ ਵਿਚ ਨਾ ਚਾਅ, ਨਾ ਡਰ, ਨਾ ਝਿਜਕ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ? ਉਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖਾਂ? ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

ਖੈਰ! ਸ਼ਾਮੀਂ ਰਿੰਜ 'ਤੇ ਗਏ। ਮਾਲ ਰੋਡ ਘੁੰਮੀ। ਇੰਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਅਕਸਰ ‘ਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਉਧਾਲੀ ਹੋਈ ਤੀਵੀਂ ਵਾਂਗ, ਜੋ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਹੋਵੇ। ਹਾਂ ਕਈ ਥਾਈਂ ਰਾਜ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੁਫਰੀ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਖਿਚਾਈ। ਕਿਤੇ ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਖਿਚਾਉਂਦਾ, ਕਦੀ ਗੱਲ ਬਾਹਾਂ ਪਾ ਕੇ। ਕਦੀ ਲੋਕ ਦੁਆਲੇ ਬਾਂਹ ਪਾ ਕੇ। ਕਦੀ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਪ੍ਰੀਤ ਮਰਦ ਛੋਹ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਬਲ ਉਠਦਾ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਮੇਰੇ ਤਨ ਅੰਦਰ ਜ਼ਰਬਾਂ ਖਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪੇ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਜਾਂਦੀ। ਇੰਦਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਸਨੈਪ ਲੈਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ।

ਖਾਣਾ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਖਾ ਲਿਆ ਸੀ।

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਸੱਚ ਪੁੱਛੋਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਰੋਟੀ ਲੰਘੀ ਨਹੀਂ। ਐਵੇਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਫੁੱਲ-ਫੁੱਲ ਜਾਵੇ। ਇੰਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਕਾਫ਼ੀ ਘੁਲ-ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨੇ ਦਾਰੂ ਵੀ ਪੀਤੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰੀਤ ਸਭ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੰਜ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਵੀਹ ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ 'ਕੱਲੀ ਤੇ ਸੋਲਾਂ' ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਰਾਜ ਤੇ ਇੰਦਰ। ਇਹ ਸੀ ਮੇਰੀ ਸੁਹਾਗ ਰਾਤ। ਕੰਤ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਭਰਾ ਤੇ ਸੁਹਾਗ ਸੇਜ 'ਤੇ ਰਤੀ 'ਕੱਲੀ'।

ਅੰਦਰ ਵਤਦੀ ਨੇ ਮੈਂ ਚਿਟਕਣੀ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਜਾ ਡਿੱਗੀ ਸਾਂ ਬੈਠ 'ਤੇ ਸਣੇ ਸੂਜ਼। ਪਈ ਰਹੀ ਸਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ। ਦਿਮਾਗ ਫਟਣ ਨੂੰ। ਫਿਰ ਇਕ ਡੂੰਘੇ ਜਿਹੇ ਹਉਕੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਸਿੰਧਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁ ਉਤਰ ਗਏ। ਨਜ਼ਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮੀ ਜਾਵੇ। ਟੀ.ਵੀ., ਵੀ.ਸੀ.ਆਰ.ਤੇ ਫਰਿਜ ਪਏ ਸਨ। ਟੀ.ਵੀ.ਲਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਦਿਲ ਨਾ ਕੀਤਾ।

ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਆਇਆ। ਤੂੰ ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ ਦੇ ਪਰਸ ਵਿਚ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਪੈਕਟ ਪਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸੁਹਾਗ ਸੇਜ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਲਿਆ ਸੀ। ਝੱਟ ਦੇਣੀ ਪਰਸ ਚੁੱਕਿਆ। ਤੇਰਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਕਟ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਪ੍ਰੀਤ ਤੇਰਾ ਇਹ ਮਜ਼ਾਕ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਸੀਨਾ ਧੱਕ-ਧੱਕ ਕਰ ਉਠਿਆ, ਤਿੰਨ ਪੀਸ ਲਗਜ਼ਰੀ ਕੰਡੋਮ ਦੇਖ ਕੇ। ਮੈਂ ਝੱਟ ਦੇਣੀ ਪਰਸ ਦੀ ਚੋਰ ਜੇਬ ਵਿਚ ਤੁੰਨ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਥੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਪਾਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਕਦੀ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਪਾਏ ਹੋਏ ਗਹਿਣਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਵੇ, ਕਦੀ ਕੀਮਤੀ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ, ਕਦੀ ਮਹਿੰਦੀ ਲੱਗੇ ਹੱਥ 'ਤੇ, ਕਦੀ ਰੰਗਲੇ ਚੂੜੇ 'ਤੇ, ਤੇ ਕਦੀ ਸਰਹਾਣੇ ਪਏ ਪਰਸ ਉਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੇਕ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮਨ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕ੍ਰੀੜਾ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਆਦਮ ਕੱਦ ਸੀਸੇ ਮੂਹਰੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਮੈਂ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੱਲ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਚੁੰਨੀ ਬੈਠ 'ਤੇ ਜਾ ਪਈ। ਗਹਿਣੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਉਤਰੇ ਤੇ ਪਰਸ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ। ਬਾਹਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਭਰਵੀਂ ਉਦਾਸੀ ਲਈ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕੀ ਆਇਆ, ਜੈਪਰ ਵੀ ਬੈਠ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਮਗਰੇ ਸਲਵਾਰ ਵੀ। ਬ੍ਰਾ ਤੇ ਪੈਂਟੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰੀ ਉਹ ਵੀ।...

ਪ੍ਰੀਤ ਸੀਸੇ ਮੋਹਰੇ ਖੜ੍ਹੀ ਦੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਧਾਹਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। ਮੈਂ ਭੱਜ ਕੇ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੀ। ਦੋਨੋਂ ਟੂਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਖੜਕਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਹਟਕੇਰੇ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਰੋਂਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਦਿਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਮੈਥੋਂ ਪੈਰ ਨਾਲ ਹੀ ਚੌਂਕੀ ਖਿੱਚੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਉਸ ਉਪਰ ਬੈਠਿਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਬਾਲਟੀ 'ਚ ਪਾਣੀ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਸਿਰ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਗੋਡਿਆਂ ਉਪਰ ਟਿਕ ਗਿਆ। ਟਿਕਟਿਕੀ ਬਾਲਟੀ ਉਪਰ ਲੱਗ ਗਈ। ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਉਛਲ-ਉਛਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤੱਕਦੀ ਰਹੀ।

ਆਸਾਰ ਸਮੇਂ ਦੇ

ਆਸਾਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ, ਅਣਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਰੀਆਂ ਨੇ। ਕਲਮਾਂ ਲਹੂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀਆਂ ਨੇ, ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਛੁਰੀਆਂ ਨੇ। ਕੰਜਕਾਂ ਦੇ ਕੁੱਛੜ ਕਾਕੇ ਨੇ, ਸਭਿਅਤਾ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਰੁੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਵੱਟ ਗੋਲੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਲੈਂਦੇ, ਸੁਰਮ ਹਯਾਵਾਂ ਬੁੜੀਆਂ ਨੇ। ਲੱਜਾ ਦੇ ਡੋਰੇ ਉਤਰ ਗਏ, ਆਧੁਨਿਕ ਹੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਕੁੰਜਾਂ ਡਾਰੋਂ ਖੁੜੀਆਂ ਜੋ, ਕੁਰਲਾਉਂਦੀਆਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜੀਆਂ ਨੇ। ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਉਖੜੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਸੱਥ 'ਚ ਜੁੜੀਆਂ ਨੇ। ਰਿਵਾਲਵਰ-ਗੰਨਾਂ ਮੋਢੇ ਲੱਜਾ ਦੇ, ਜੇਬ ਡਰੱਗ ਦੀ ਪੁੜੀਆਂ ਨੇ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੁਰਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਭੈਣ ਜਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੰਮ ਕੇ ਜੋ ਪਛੜੋਂਦੇ ਨੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ-ਬੁੜੀਆਂ ਨੇ।

-ਚਰਨਜੀਤ ਪੰਨੂ, ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ

ਹਉਕੇ ਵਿਰਲੇ ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਮੁੱਕ ਗਏ।

ਅਣਮੰਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸਿਰ ਗੋਡਿਆਂ ਉਪਰੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਬੱਕੀਆਂ-ਬੱਕੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆਈਆਂ, ਮਰੀਅਲ ਜਿਹੀ ਚਾਲ ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕੁੜੀ ਜੰਮ ਕੇ ਬਿਮਾਰ ਛਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਉਠੀ ਹੋਵਾਂ। ਪਾਣੀ ਚੋਂਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਧੂਹ ਲਿਆਈ। ਸੁਟਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਟਾਵਲ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇਹ ਪੂੰਝੀ। ਨਾਈਟੀ ਪਾ ਲਈ। ਮਨ ਰੋ ਕੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹਲਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਾ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਸੀ ਨਾ ਸੱਤਿਆ। ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਬੈਠ 'ਤੇ ਪੈ ਗਈ। ਨਜ਼ਰਾਂ ਛੱਤ 'ਤੇ ਜੰਮ ਗਈਆਂ।

ਟਿਊਬ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਸਵਿਚ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਪੈਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਵਧ ਗਏ, ਚਿਟਕਣੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਹੀ ਸੋਲਾਂ ਨੰਬਰ ਵੱਲ ਵਗ ਗਏ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮੂਹਰੇ ਆ ਕੇ ਚਾਲ ਹੌਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਅੰਦਰੋਂ ਘੁਰਾੜਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਇੰਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਪੀੜੀ ਸ਼ਰਾਬ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਰਾਮਦੇ ਵਿਚ ਤੁਰਦੀ ਗਈ। 'ਕੱਲੇ-ਕੱਲੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਨੰਬਰ ਗੁਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਗਈ। ਅਖੀਰਲੇ ਕਮਰੇ ਮੂਹਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਬੂਹਾ ਇਕ ਦਮ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮ ਗਈ। ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਲਿਊ ਫਿਲਮ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਰਵੇਂ ਬਦਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਅਰਧ ਲੇਟੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕਦਮ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਕਾਹਲੀ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਰ ਹੋਵਾਂ।

ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਮੂਹਰੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਹੈ! ਇਹ ਕੀ? ਅੰਕ 20 ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਅੰਕ 4 ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮੱਧਮ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਧੜਕਣ ਇਸ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਵੜ ਚਿਟਕਣੀ ਲਾਈ ਤੇ ਬੈਠ 'ਤੇ ਪੈ ਆਪੇ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗੀ।...

...ਪਰ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਆ ਵੜਿਆ।

ਅਚਾਨਕ ਇਸੇ ਨੇ ਹਰਮੀਤ ਨੂੰ ਟੋਲ ਲਿਆ। ਉਹੀ ਹਰਮੀਤ ਜੋ ਆਪਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਅੱਗੇ ਸੀ। ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਗੱਪਸ਼ੌਪ ਵੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕੈਪਟਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਧਾਵਕ। ਤੇਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਣੈ, ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਨਾ, ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਕੰਟੀਨ 'ਚ ਬੈਠੀ ਜੀਤੀ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਤੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਆਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਆਣ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਉਹ ਹੋਰ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਬੋਲ ਪਿਆ।

ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ...ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ।

ਕਹੋ ਭਰਾਤਾ ਸ੍ਰੀ...ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾਲ ਆਖ ਗਈ।

ਸਤਿਆ ਨਾਸ...ਮੈਂ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ, ਇਹ ਭਰਾਤਾ ਸ੍ਰੀ ਦੱਸਦੀ ਏ...

ਦੇਖ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਧਾਂਕ ਬਰਾਬਰ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਆਫਰ ਆ ਚੁੱਕੀ ਏ। ਤੇਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਲੈ ਜਾਊਗਾ।

ਹਾਂ! ਅਗਰ ਆਪਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਬਹਿਜਾ-ਬਹਿਜਾ ਹੋਜੂ...ਇਕੋ ਖੇਤਰ...ਇਕੋ ਟੇਸਟ...

ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਯੋਗ ਤੋਂ ਔਲਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਬੜੀ ਫੁਰਤੀਲੀ, ਬਲਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਗਰ ਲੋਹੜੀ ਦਾ ਗੁੜ ਢਿੱਲਾ ਹੋਇਆ? ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਮੂੜ ਵਿਚ ਸੀ।

ਨਹੀਂ ਰਤੀ ਨਹੀਂ...ਨਿਹਚਾ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਔਲਾਦ ਕਦੀ ਵੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਸੀ।

ਸੋਚਾਂਗੇ। ਆਖ ਮੈਂ ਉਠ ਆਈ ਸੀ।

ਪ੍ਰੀਤ ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੀਨਿੰਗਲੈਸ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਚੰਦਰਾ ਡਾਢਾ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਿਲ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਧਰੋਂ ਆ ਟਪਕੇ, ਤੇ ਮੈਂ ਧਾਅ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਫਿਰ ਬੈਠ ਤੋਂ ਉਠਿਆ ਗਿਆ। ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਚੋਰਾਂ ਵਾਂਗੂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਿਟਕਣੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ।

ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਰਮੀਤ ਲਈ, ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਅੱਜ ਤੱਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਇੰਦਰ ਮੈਨੂੰ ਹਿਲਾਅ-ਹਿਲਾਅ

ਕੇ ਜਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿਟਕਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਗਰ ਗਹਿਣੇ ਚੋਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ? ਸੁਣ, ਮੇਰੀ ਮੱਤ ਨੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਖੇਮੀ ਉਤਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਗਿਲਾ ਜਾਇਜ਼ ਵੀ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਘਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਰਾਖਾ ਬਣਾ ਕੇ ਤੋਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰੀਤ ਸ਼ਿਮਲੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਆਗਰੇ ਵੀ ਰਹੇ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਸਨੈਪ ਰਾਜ ਨਾਲ ਕਰਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਪਰ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੱਥ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੱਥ 'ਤੇ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਖੁਰਕ ਕਰ ਜਾਂਦਾ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਅਸਹਿ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਅੜੀਏ ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਟਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਦਿਲ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸੰਭਾਵੀ ਪੁੱਛਾਂ ਕੰਬਣੀ ਛੇੜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਅੰਤ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ। ਰਾਤ ਦੀ ਸਟੇਅ ਅਪਰਾ ਹੋਟਲ 'ਚ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਅੰਬੈਸੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮੀਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅੱਡ ਛੱਡ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਤੁਰ ਪੈਣਾ ਸੀ।

ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਕਮਰੀ ਜਾ ਵੜੇ। ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਵੜਦੀ ਨੇ ਲੋਕ ਲਾ ਲਿਆ। ਨਾਈਟੀ ਪਾ ਬਿਸਤਰ 'ਤੇ ਪੈ ਗਈ। ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਘੜਮੱਸ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਭਜਾਈ ਜਾਵੇ।

ਰਾਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵੱਜੇ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਸੇ ਬੂਹਾ ਠਕੇਰਿਆ। ਮੈਂ ਸਮਝੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਲੈਣ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਉਸ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਵੀ ਚੱਜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਸ਼ੇਪੰਜ ਵਿਚ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸੀ।

ਆ...ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਅੱਡਿਆ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹਾਂ ਮੈਂ, ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ। ਸਵੇਰੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਇਹ ਵੇਲਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਨਹੀਂ ਸਵੇਰੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਨੇ, ਆਖ ਉਹ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਪਾਸੇ ਹਟ ਗਈ। ਉਸ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਿਲ ਧੜਕ-ਧੜਕ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ ਦੇ ਮਰਦ ਮਨ ਬਾਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ੰਕਾਵਾਂ ਸਿਰ ਉਚਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਹ ਕੁਰਸੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬੈਠ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਦੇਖ ਰਤੀ, ਉਸ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਜੋ ਤੈਅ ਹੋਇਐ, ਤੇਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰਾ ਕੇਸ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੀ ਕਲੀਅਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅਪੀਲਾਂ-ਸ਼ੀਲਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਬਹੁਤ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਟਾਈਮ ਵੀ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਜੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨੀ ਪਈ ਪੈਸੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਲੱਗਣੇ ਨੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਟਾਈਮ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਹਾਂ, ਕੈਨੇਡਾ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਸੂਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਸਕੇ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਝੂਠੇ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਲਏ, ਝੂਠੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਝੂਠੀਆਂ ਐਲਬਮਾਂ। ਹੁਣ ਉਹ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਮਗਰਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘੋਖ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਲਗਦੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਐਲਬਮਾਂ ਦਾ ਹਨੀਮੂਨ ਵਾਲਾ ਭਾਗ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਅਫਵਾਹ ਵੀ ਉਡਦੀ ਸੀ, ਬਈ ਸ਼ੱਕੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਕੁਆਰਾਪਣ ਚੈਕ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਮਲੇ, ਆਗਰੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ਸ ਤੇ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀ ਰੂਮ ਬੁਕਿੰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਬਹੁਤ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਤੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੇਲੇ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਈਂ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਪਰ ਕੁਆਰਾਪਣ ਵਿਚਲੀ ਬੇਹੂਦਾ। ਅਮਾਨਵੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਪਟੀ ਦਿਰਾਦੇ ਦੀ ਸੂਚਕ।

ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਕੁਰਸੀ ਛੱਡ ਬੈਠ 'ਤੇ ਆਣ ਬੈਠਾ। ਮੈਂ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਸਭ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾਓ...ਇੰਦਰ ਜਾਗ ਪਏਗਾ। ਮੈਂ ਡਰ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਬੋਲ ਗਈ।

ਨਹੀਂ ਇੰਦਰ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਉਠੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਪੀੜੀ ਹੋਈ ਐ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਵੇ ਕਿ ਇੰਨੇ ਦਿਨ ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਅਪਣੱਤ ਤੇ ਖਿੱਚ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਏ...ਦਿਲ ਤਾਂ ਕਰਦੈ

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਉਮਰਾਂ ਭਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੋੜ ਲਵਾਂ।

ਦੇਖੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਚਾਹਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਡੈਡੀ ਹੋਰੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਨੇ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਰਮਨ ਕਲਾਥ ਹਾਊਸ ਵਾਲੇ ਜੋ ਹੈਗੇ ਵਿਚ। ਮੇਰਾ ਜੁਆਬ ਰੁਖਾਈ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਰਤੀ ਮੈਂ ਮੁੱਕਰਦਾ ਬੋੜਾ ਆ...। ਮੈਂ ਦੋ ਲੱਖ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਬਾਕੀ ਅੱਠ ਲੱਖ ਤੇਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਸੱਚ ਤੇਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ। ਗਿਆਰਵਾਂ ਲੱਖ ਰਮਨ ਕਲਾਥ ਹਾਊਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਐ। ਲੱਖ ਕੁ ਤੁਸੀਂ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਕਰਦੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੁੜਵਾ ਦਿਆਂ। ਜੀ ਕਰਦੈ ਤੇਰੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੁੱਤਾ ਰਹਾਂ। ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਤੇਰਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ...ਪਲੀਜ਼ ਰਤੀ ਪਲੀਜ਼, ਉਹ ਤਰਲਿਆਂ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਇਆ।

ਪ੍ਰੀਤ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰੁਮਕੀ। ਦਿਲ ਪਸੀਜਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਚਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ...ਮੈਂ ਸੰਭਲ ਗਈ।

ਦੇਖੋ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹੋ। ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਆਖ ਗਈ।

ਕਿਰਾਇਆ? ਉਹ ਚੀਕ ਪਿਆ।

ਮੈਂ ਕੋਈ ਭਾੜੇ ਦਾ ਟੱਟੂ ਆਂ? ਮੈਂ ਕੋਈ ਮੰਗਤਾ ਆਂ? ਤੇਰੇ ਡੈਡੀ ਨੇ ਹੀ ਅਪਰੋਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਰਮਨ ਕਲਾਥ ਹਾਊਸ ਵਾਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ। ਬਾਹਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਕੈਂਸਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਐਗਰੀਮੈਂਟ। ਵੈਸੇ ਤੁਸੀਂ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਨੀ ਜਾਣਾ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮੰਮੀ ਡੈਡੀ ਨੂੰ ਮੰਗਾਏਗੀ ਨਾ...ਛੋਟੇ ਦੋਏ ਨਾਲ ਲੰਘ ਜਾਣੇ ਨੇ...ਫਿਰ ਇਕ-ਦੋ ਫਰਜ਼ੀ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ...ਜਦ ਨੂੰ ਰੋਟ ਵੀ ਵੀਹ ਲੱਖ ਨੂੰ ਟੱਪ ਜੂ...ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਵੱਟੇ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲੰਘਾ ਸਕਦੀ ਏ, ਉਦਾਂ ਉਸ ਸ਼ਰਾਬੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਛੋਲਿਆਂ ਵੱਟੇ ਨੀ ਪੁੱਛਣਾ।

ਉਹ ਕਈ ਕੁਝ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਡਰ ਗਈ ਸਾਂ। ਕੀ ਪਤਾ ਇਹ ਮੁੱਕਰ ਹੀ ਜਾਵੇ। ਮੰਮੀ ਡੈਡੀ 'ਤੇ ਕੀ ਬੀਤੂ? ਇਸ ਲਡੋਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕੀ ਫੜ ਲਊ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤਾਂ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਹਾਂ। ਤਲਾਕ ਹੋਵੇ 'ਤੇ ਛੁੱਟਣ ਦਾ ਲੇਬਲ ਤਾਂ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਚਿਪਕ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ

ਛੁੱਟਣ ਕੁਆਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਦੂਜਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਖ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਕੇ ਦੱਸੂੰ, ਪਈ ਰਾਜ ਦਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੁੱਲ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਤਈ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਰਾਈ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਬੱਸ ਅਪਣੇ ਅੰਦਰੇ-ਅੰਦਰ ਸਕੂਨ ਪਾਲ ਸਕਾਂਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਟੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ। ਨਹੀਂ ਰਤੀ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਤੂੰ ਆਪੇ ਦੀ ਛੱਡ...ਮੰਮੀ ਡੈਡੀ ਦੀ ਸੋਚ...ਹਾਂ-ਹਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਡੈਡੀ ਦੀ।

ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਲ ਮਨ ਬਿਫਰ-ਬਿਫਰ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮੰਗੇ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਨੇ...ਇਹ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਡੈਡੀ ਹੋਰਾਂ ਕੀ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ?...ਨਕਲੀ ਹਨੀਮੂਨ ਦਾ...ਛੋਟੇਆਂ ਦਾ। ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਅੱਖੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਕੀ ਕਸੂਰ? ਹੁਣ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਿਉਂ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਏ?...ਕਮੀਨਾ...। ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਫੰਦੀ ਵਿਚ ਛਟਪਟਾ ਰਹੀ ਸਾਂ।

ਅੱਛਾ ਮੈਂ ਚੱਲਦਾਂ। ਉਹ ਹਿਰਖ ਵਿਚ ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੀਮਾ ਜਿਹਾ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਉਠ ਖਲੋਤਾ। ਹਾਂ! ਤੂੰ ਤੇ ਇੰਦਰ ਸਵੇਰੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਇਓ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਮੀ ਫਲਾਈਟ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ। ਜੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਖਰਚ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗਾ। ਅਗਰ ਰਮਨ ਕਲਾਥ ਹਾਊਸ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਈ ਐਡਵਾਂਸ ਲੈ ਛੱਡਿਆ ਹੋਏਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਫੂਨ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਆਪ ਨੂੰ ਡਿਸਟਰਬ ਕੀਤਾ ਸੋਰੀ।

ਪ੍ਰੀਤ, ਇਹ ਮੁਲਾਇਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਧਮਕੀ ਸੀ।

ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਹੋ? ਬੈਠੋ ਨਾ ਜ਼ਰਾ। ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਦਾ ਮੈਥੋਂ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਗਿਆ।

ਉਹ ਬੈਠਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਚੰਬੜ ਗਿਆ। ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਕਿੱਸ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਥ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਹੀ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਪੂਰਾ ਹਿੱਸਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਿਰਹਾਣੇ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕ ਉਸ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਫ਼ਟ ਕੱਢ ਕੇ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਜੇਤੂ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੇ ਮੈਂ! ਮੇਰਾ ਰੋਣ ਬੰਧਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਹੁਣ ਵੀ। ਅੱਛਾ! ਕਦੀ ਫਿਰ ਸਹੀ। ਤੇਰੀ ਆਪਣੀ, ਰਤੀ।

ਨਿੰਦਰ ਤਾਂ ਮੁੱਕਰਾਂਗੀ, ਆਂਹਦੀ ਮੈਨੂੰ ਮੁੰਡਾ ਈ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਬੋਲ ਕੁੜੀ ਨਿੰਦਰ ਨੇ ਹੀ ਬੋਲੇ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੀ ਨਈਂ ਪਈ, ਜਾਂ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੀ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬੋਲ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਵਾਵਰੇਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮੇ ਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਚਾਮਚਤਿੱਕ ਵਾਂਗ ਪੁੱਠੇ ਲਟਕ ਗਏ।

-ਬਲਦੇਵ ਪੋਹਲੋਪੁਰੀ

ਬੁੱਧੂ

ਅੱਜ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ੇਅਰੋ-ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਦੌਰ ਚਲਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਵੀਆਂ 'ਚ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਸ਼ੇਅਰੋ-ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਅੰਕਲ ਨੇ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਖੂਬ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਹੋਈ ਤੇ ਤਾੜੀਆਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਜੀਆਂ।

ਮੈਂ ਅੰਕਲ ਦੇ ਘਰ ਆਂਟੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਆਂਟੀ! ਅੰਕਲ ਨੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕਮਾਲ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।”

“ਵੇ ਕਾਹਦੀ ਕਮਾਲ ਕਰਤੀ, ਸੌਦਾ-ਪੱਤਾ ਲੈਣ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਏ ਸੀ, ਹੁਣ ਤਕ ਬਹੁਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਮਰ ਗਿਆ।” ਆਂਟੀ ਦੇ ਤੇਵਰ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਡਰਦੇ ਡਰਦੇ ਨੇ ਆਂਟੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਅੱਜ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ, ਅੰਕਲ ਨੇ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਖੂਬ ਵਾਹ ਵਾਹ ਹੋਈ। ਆਂਟੀ ਫਿਰ ਭੁੜਕੇ, “ਮੈਂ ਫੁਕਣਾ ਫੋਕੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਨੂੰ, ਇਸ ਬੁੱਧੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਥੇ ਜਾਂਦਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ।” ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਖਿਸਕਣ ਵਿਚ ਭਲਾਈ ਸਮਝੀ।

-ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਂਪਲੇ

ਫੋਨ: 91-98724-05203

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ

ਤੀਸਰਾ ਨੇਤਰ

ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਤਾਂ ਦਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਨਿੱਬੜ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੁੜੀ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਬੀ.ਏ. ਕਰਕੇ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਕਾਲਜ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਸੀ ਪਰ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਮਸਾਂ ਮਰ ਕੇ ਦਸਵੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਬਾਪ ਬੋਲਿਆ, “ਉਂ ਤਾਂ ਜੀ...ਵਿੱਦਿਆ ਬੰਦੇ ਦਾ

ਪਰਸਪਰ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਘਨਿਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੰਦੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਹਰ ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਕਵੀ ਕਾਲੀਦਾਸ ਵਲੋਂ ਰਚੇ ਨਾਟਕ 'ਅਭਿਗਿਆਨਮ ਸ਼ਕੁੰਤਲਮ' ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਮੁੰਦਰੀ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਤਲਬ ਹੈ, 'ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ'। ਬਹੁਤੇ ਇਹ ਕਥਾ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੁਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ਼ਿਕਾਰ 'ਤੇ ਗਿਆ ਰਾਜਾ ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਵਣਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਨਾਲ ਗੰਧਰਵ ਵਿਆਹ ਰਚਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਵਾਪਿਸ ਮੁੜਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਵਿਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੇ ਮੁੰਦਰੀ ਪਹਿਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੁੰਦਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਛਾਪ ਜਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੁਰਵਾਸਾ ਰਿਸ਼ੀ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੀ ਝੋਂਪੜੀ ਵਿਚ ਪਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਖੋਈ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਉਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇ ਸਕੀ। ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਏ ਦੁਰਵਾਸਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਮਗਨ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਉਹ ਯਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ। ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੀਆਂ ਸਖੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿੰਨਤ ਤਰਲਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਆਪਣਾ ਸਰਾਪ ਨਰਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਚਲੇ ਜੇ ਤੂੰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦਿਖਾ ਸਕੇਂਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪਰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਅਸਰ ਕਾਰਨ ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੇ ਇਕ ਬਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਭਾਰਤ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਚਿਤਾਤੁਰ ਬਾਬਲ ਆਪਣੀ ਧੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਜਦ ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜਦੀ

ਮੁੰਦੀ ਯਾਨਿ ਛਾਪ

ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਾਪ ਦੇ ਅਸਰ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਮੁੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਮਾਛੀ ਨੂੰ ਪਕੜੀ ਹੋਈ ਮੱਛੀ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚੋਂ ਉਹੀ ਮੁੰਦਰੀ ਲਭਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁੰਦਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਗੁਨਾਹ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਨੂੰ ਲੈਣ ਵਣਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੈਰ, ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਰਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ 'ਸ਼ਕੁਨ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਵੱਡਾ ਪੰਛੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਲ ਆਦਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਪੰਛੀ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਕੁਨ ਕਹਾਉਂਦੇ ਇਹ ਪੰਛੀ ਜੰਗਲ ਦੇ ਖੂਂਖਾਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸ਼ਕੁਨ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸ਼ਗਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਕੰਮ 'ਚ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸ਼ਗਨ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਛੀ ਦੀ ਚਾਲ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਲੋਕ ਬੁਰੇ ਭਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਰਖਦੇ ਸਨ, "ਸ਼ਗਨ ਅਪਸ਼ਗਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵਹਿ।" -ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ।

ਸ਼ਗਨ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਸਉਣ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, "ਸੋਈ ਸਾਸਤੁ ਸਉਣ ਸੋਇ।" -ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ। ਸਉਣ ਸਾਸਤ ਉਸ ਸਾਸਤਰ ਨੂੰ

ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, "ਛਨਿਛਰਵਾਰ ਸਉਣ-ਸਾਸਤ ਬੀਚਾਰ" -ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮੁੰਦੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਅਰਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ

ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ 'ਮੁਦ੍' ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਛਾਪ ਲਾਉਣਾ, ਮੋਹਰ ਲਾਉਣਾ, ਠੱਪਾ ਲਾਉਣਾ ਆਦਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਛਾਪ ਲਾਉਣਾ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਸਾਂਝ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸੋਚੋ, ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੰਨ ਜਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਠੱਪੇ ਨੂੰ ਕਪੜੇ 'ਤੇ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਮੁਦ੍ ਦਾ ਅਰਥ ਛਾਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਦ੍ ਛਾਪਕ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਠੱਪ ਦੇਣਾ ਦਾ

ਮਤਲਬ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਠੱਪਾ ਲਾਉਣਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਛਾਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਸੀਲ' ਦਾ ਅਰਥ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਵੀ ਤੇ ਮੋਹਰ ਛਾਪ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁੰਦਣਾ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਮੁਦ੍ ਤੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਮੁੰਦਣਾ। ਮੁੰਦਰੀ ਜਾਂ ਮੁੰਦੀ ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਗਹਿਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਛਾਪੇ ਜਾਂ ਖੁਣੇ ਹੋਣ। ਧਿਆਨ ਦਿਉ ਛਾਪ ਦਾ ਅਰਥ ਮੁੰਦੀ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਛਪੇ ਹੋਏ ਅੱਖਰ ਜਾਂ ਚਿੱਤਰ ਵੀ। ਮੁੰਦਰੀ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਮੁਦ੍ਰਿਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਭੋਖ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਵਿਖਾਵਾ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਭਾਵ ਆਏ, "ਹਮਰੀ ਮੁਦ੍ਰ ਨਮਹਰਿ ਸੁਆਮੀ" -ਰਾਮ ਦਾਸ।

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਮੁਦਰਾ ਜਾਂ ਮੁਦ੍ਰਾ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਦਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਦਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਚ ਵਿਚ ਵੀ। ਨਾਥ ਪੰਥੀ ਜੋਗ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਇਹ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰੂਪ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਥ ਪੰਥੀ ਉਗਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਭੋਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮੁਦਰਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਨਾਥ ਪੰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਨ ਪੜਵਾ ਕੇ ਮੁੰਦਰਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਵੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੰਦਰਾਂ ਲਈ ਮੁੰਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ, "ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਝੋਲੀ ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਬਿਭੁਤਿ" -ਜਪੁ। ਮੁੰਦਰਾਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਕੰਨ ਵੀ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਨਾਥ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਗੁਝੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, "ਜੋਗਿ ਨਾ ਮੁੰਦੀ ਮੂਡਿਮੁਡਾਇਆ"। ਸਿਧਿ ਗੋਸਟਿ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਗਿਆਨ ਕੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਕਵਨ ਅਉਧੂ?"

ਮੁਦ੍ਰਾ ਇਕ ਅਰਥ ਅਲੰਕਾਰ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਪਦ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਬੋਧ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ "ਹਕ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ ਉਸ ਸੂਅਰ ਉਸ ਗਾਇ" ਵਿਚ ਸੂਅਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਈ ਅਤੇ ਗਾਇ ਹਿੰਦੂ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਛਪਣ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਾਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਮੁਦਰਾ ਵਜੋਂ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ, ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਭਾਵ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਕਾ ਜਾਂ ਕਰੰਸੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਰਜਾ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਉਹ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੋਹਰ ਦੀ ਛਾਪ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਛਾਪ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਾਗਜ਼ ਜਾਂ ਧਾਤ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਮੁਦਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਦਸਦੇ ਹਾਂ। ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਸੋਈ ਘਰ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੇਗਾ 'ਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਲਾਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਜਹਿਰ ਆਦਿ ਨਾ ਮਿਲਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਮੁੰਦਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਏਹ ਮੁਦਾਵਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਲਈ ਭਾਲ" -ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ। ਭਾਵ ਗੁਰਉਪਦੇਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਦ੍ਰਿੜਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰਛਾਪ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਨਾ ਹੋਵੇ। "ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਮਹਲਾ 5" ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਆਈ ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਦਾ ਭਾਵ ਅੰਤਮ ਮੋਹਰਛਾਪ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਪਾਠ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਹੀ ਬਹੁਤੇ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਫਾਰਸੀ ਸੁਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਮੁਹਰ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਦੇਖਣਗੇ ਕਿ ਮੁਹਰ ਵਿਚ ਹੀ ਛਾਪ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਮੁੰਦੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਹੈ। ਮੁੰਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਦਾ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਖੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤੇ ਇਹ ਮੁੰਦਰੀ ਲਭਣ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਪਿਆਰ ਮੁੜ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗਿਆਰਾਂ ਮਈ ਨੂੰ 'ਮਾਂ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਵਾ ਕੇ ਫੇਸਬੁੱਕ, ਟਵਿੱਟਰ ਅਤੇ ਵੱਟਸਐਪ 'ਤੇ ਪਾਈਆਂ। ਕਈ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਸੋਗ ਭਰੇ ਸੁਨੇਹੇ ਵੀ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਮਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਛੜੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹਉਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, 'ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਨੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਦਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਲੱਗਿਆ'; ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਦਾ ਆਹ ਫੇਸਬੁੱਕ, ਟਵਿੱਟਰ ਆ ਗਏ, ਹੁਣ ਫੋਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਭ ਸੁਨੇਹੇ ਗੂੰਗੀ ਜੁਬਾਨ 'ਚ ਹੱਥ ਹੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬੇਰ! ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਮਲਦਿਆਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਡਬੋ ਲਿਆ। ਮਾਂ ਦੀ ਘੂਰੀ ਤੇ ਚੂਰੀ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਮੈਂ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਫੀਸ ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਤਾਰੀਕ ਤੱਕ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਂ ਨੇ ਫੀਸ ਸੱਤ ਤਾਰੀਕ ਤੱਕ ਵੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ, ਤੇ ਮੈਂ ਅੱਠ ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਘਰ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਾਂ ਮਾਂ ਆਪ ਫੀਸ ਦੇ ਕੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ, ਮਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕੁੱਟਿਆ। ਮੈਂ ਰੱਜ ਕੇ ਰੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕਮੀਜ਼ ਪਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਨਿੱਕਰ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਚੱਪਲਾਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਰੋਂਦਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਸੁਧਾਰ ਤੱਕ ਤੁਰ ਕੇ ਗਿਆ। ਸੁਧਾਰ ਤੋਂ ਤੁੜੀ ਵਾਲੀ ਖਾਲੀ ਟਰਾਲੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਟਰਾਲੀ ਹਲਵਾਰੇ ਤੋਂ ਪੱਖੋਵਾਲ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਈ ਤੇ ਟਰਾਲੀ ਮੁੜਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਮੂੰਹੋਂ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰੀ ਜਾਵਾਂ-ਹੋ ਰੱਬਾ! ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲੈ।

ਹਲਵਾਰੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਫਿਰ ਤੁਰਿਆ। ਹਲਵਾਰੇ ਅਤੇ ਨੂਰਪੁਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਆ ਵਗਦਾ ਹੈ। ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵੱਡਾ ਬਰੋਟਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਥੱਲੇ ਲੱਗੇ

ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਏ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ...

ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ, ਮੂੰਹ ਧੋਤਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ। ਅੱਗੇ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਭੱਠੇ ਤੋਂ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਖੱਚਰ ਰੋਹਤਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਭੱਜ ਕੇ ਰੋਹਤੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਲਿਆ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਖੱਚਰ ਰੋਹਤਾ ਭੱਜਦਾ ਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਦਾ ਗਿਆ। ਖੱਚਰ ਰੋਹਤੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਚਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਾਹੋ-ਸਾਹ ਚੜ੍ਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਤਰ ਦਿੰਦਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਮਿਹਰ ਪਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਖੱਚਰ ਰੋਹਤਾ ਰੋਕ ਕੇ ਉਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਭਿੱਜੇ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਕੇਰੀ ਪੈਣ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਲਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਖਾਰਸ਼ ਛਿੜ ਗਈ ਸੀ। ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬੁੜੀਆਂ ਕਪਾਹ ਚੁਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਉ-ਜਿਉਂ ਨਾਨਕਾ ਪਿੰਡ ਨੇੜੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਡਰ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਘੇਰਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਖੱਚਰ ਰੋਹਤੇ ਵਾਲਾ ਮੈਨੂੰ ਨੂਰਪੁਰੇ ਉਤਾਰ ਗਿਆ। ਢਾਈ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੁਰਿਆ। ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਡਰਦੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖੇਤੋਂ ਗੰਨਾ ਵੀ ਨਾ ਪੁੱਟਿਆ। ਬੱਸ ਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਗਰਮੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਬਹੁਮੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਨਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਹਾ, "ਨੀ ਉਹ ਸਾਡਾ ਮੇਜੀ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦੇ?" ਸਾਰੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਵੱਲ ਵੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਸੁੱਖ ਤਾਂ ਹੈ? ਤੂੰ 'ਕੱਲਾ ਕਿਉਂ ਆਇਆਂ?'" ਮਾਸੀ ਇਕੋ ਸਾਹੋ ਕਈ ਸਾਵਲ ਪੁੱਛ ਗਈ ਪਰ ਮੈਂ ਰੋਂਦਾ-ਰੋਂਦਾ ਇੰਨਾ ਕੁ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਿਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁੱਟਿਆ ਹੈ।

ਮਾਸੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਧੋਤਾ, ਪਾਣੀ

ਪਿਲਾਇਆ। ਮੇਰੀ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ, ਤੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਵੀਹ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਚਾਹ ਪਿਛੋਂ ਮਾਸੀ ਨੇ ਰੋਟੀ ਖੁਆਈ। ਫਿਰ ਮਾਮੇ ਹੋਰੀ ਖੇਤੋਂ ਆ ਗਏ। ਸਭ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ। ਪਿੰਡ 'ਚ ਬੁੱਧਵਾਰੀਆਂ ਰਾਏਕੋਟ ਤੋਂ ਕੱਪੜੇ ਵੇਚਣ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਮਾਸੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸੂਟ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸ਼ਿੰਦਰ ਤਰਖਾਣੀ ਕੋਲ ਲਿਜਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਦੁਆ ਆਈ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਕੁਤਤਾ ਪਜਾਮਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮਕਾਣ ਗਈ ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਵੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਭੰਨਾਂਗੀ ਹੱਡ!"

ਇੱਧਰ ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਕੁੱਟ ਖਾ ਕੇ ਸਕੂਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮੈਂ ਘਰ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਮਾਂ ਕਮਲੀ ਹੋਈ ਸਭ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾਨਕੀ ਤੁਰ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਉਹ ਵੀ ਬੂਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਝੋਲਾ ਚੁੱਕ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਨਾਨਕੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪਲੱਘ ਬੋਲੇ ਲੁਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਰੋਂਦੀ ਹੋਈ ਅੰਦਰ ਵੜੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬੀਬੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਕਲਾਸ ਲਾਈ। ਜਦੋਂ ਬੀਬੀ ਰੋਣ ਤੋਂ ਨਾ ਹਟੀ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੇਰਾ ਮਾਮਾ ਮੈਨੂੰ ਪਲੱਘ ਬੱਲਿਉਂ ਕੱਢ ਲਿਆਇਆ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਬਾਹਾਂ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਗੁੱਸਾ-ਗਿੱਲਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਕਹਾਣੀ ਹਾਂਸੇ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਲੱਗੀ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਕੁਤਤਾ ਪਜਾਮਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਸੀ ਹੱਟੀਉਂ ਨਵੀਆਂ ਚੱਪਲਾਂ ਵੀ ਪੁਆ ਲਿਆਈ। ਫਿਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੈਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ

ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾ ਲੈਣਾ।"

ਬੀਬੀ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਚੂਰੀ ਖੁਆਉਂਦੀ ਪਿੰਡ ਲੈ ਆਈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬੀਬੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੇ ਕੁੱਟ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ 'ਮਾਂ ਦਿਵਸ' ਉਤੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ, ਮੈਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲਵਾਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਤਾਂ ਆਖਰੀ ਮੋਢਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਾ ਖੋਰੀ। ਉਹ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ... 'ਮਾਂ ਮਰ ਜਾਵੇ' ਅੱਜ ਜੇ ਮਾਂ ਉਚੀ ਵੀ ਖੰਘਦੀ ਹੈ, ਫਿਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੈਂ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਪੀਤਾ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸੈਰ ਕਰਨ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਬੋਬੇ ਦੇ ਗੋਡੀ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਬੋਬੇ, ਅੱਜ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਹੀਂ ਗਏ?" "ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ, ਅੱਜ ਮਾਂਵਾਂ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਬਿੱਲੁ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ, ਪਿੱਛੋਂ ਆ ਕੇ ਮੁੜ ਨਾ ਜਾਣ। ਤੇਰਾ ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਫੋਨ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਵੱਜ ਕੇ ਨਾ ਹਟ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣੇ ਨਾ।" ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਜੋਤਾ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਧੀ ਕੈਨੇਡਾ ਹੈ, ਇਕ ਇੰਡੀਆ। ਪੁੱਤ ਇਥੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗੁਆਂਢੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੀ ਮੈਂ ਬੋਬੇ-ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੁੱਤ-ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਬਾਪੂ ਬਾਹਰ ਬੈਠ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਬਾਪੂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਆਇਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, "ਲੰਗਰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਝੁਲਸਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਝੁਲਸ ਲੈ, ਫਿਰ ਘਰੇ ਜਾ ਕੇ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰੋਗੇ।"

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ

ਫੋਨ: 916-273-2856

www.boparaisudhar.com

ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਬਾਬੀ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ, ਨਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੀਦਾ।" ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਜੇ ਇੰਨਾ ਹੀ ਦੁੱਖ ਹੈ ਤਾਂ ਘਰ ਲੈ ਜਾ।" ਮੈਂ ਅੱਗਿਉਂ ਕੁਝ ਬੋਲਦਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮੋਢਾ ਘੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਪੂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਜਹਾਨੋਂ ਤੁਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਮੀ ਹਰ ਪਲ ਸਤਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੋਬੇ ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਜੰਨਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਬੋਬੇ-ਬਾਪੂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ-ਨੂੰਹ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਬੋਬੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਿਲਣ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੂੰਹ ਦੇ ਪੇਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨੂੰਹ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਰ! ਬੋਬੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਘਰ ਆ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੇ ਘੇਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਬੰਦਾ ਰੋਟੀ-

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਵਧੀਆ ਗਾਇਕ-ਕਲਾਕਾਰ, ਉਤਮ ਇਨਸਾਨ

ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਮਾਨ-4

ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੌਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੋਹਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੋਕ-ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਲਾ ਕੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਏ ਸਨ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਰਗੀ ਗਾਇਕਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਖ-ਮਿੱਸਾ ਖਾ ਕੇ ਅਮਨ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲਈ ਵਿਰਾਟ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੋਈ ਇਸ ਸੁੱਚੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।-ਸੰਪਾਦਕ

ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਜਿਹੀ ਪਿਆਰੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਇਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਨਾ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਇਹ ਉਹਨੂੰ ਮਿੱਤਰ-ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਲੰਮੀ ਸੂਚੀ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੇ ਬਾਰ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 41 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਡੈਸਕ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਇੰਦਰਜੀਤ, ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਇਮਰੋਜ਼ ਆਰਟਿਸਟ ਬਣਿਆ, ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਬਣੇ ਨਵੇਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੱਕ ਜਾ ਪੁਜਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਚੁੱਕੇ ਨਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-1165736868
bhullargs@gmail.com

ਕੋਹਲੀ, ਗਿਆਨੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ, ਫਿਕਰ ਤੌਸਵੀ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ ਤੇ ਉਰਮਿਲਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਸਾਥੀ ਪ੍ਰੋ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਿਲਬੀਰ ਕੌਰ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਤੇ ਭੀਸ਼ਮ ਸਾਹਨੀ, ਹਬੀਬ ਤਨਵੀਰ, ਅਚਲਾ ਸਚਦੇਵ, ਡਾ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਟਕਕਾਰ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ, ਹਰਪਾਲ ਤੇ ਨੀਨਾ ਦੀ ਟਿਵਾਣਾ ਜੋਤੀ ਆਦਿ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮੀ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚੀ ਹਸਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਵਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸਬਬ ਕਦੀ ਨਾ ਬਣਿਆ। ਬੱਸ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਤੇ ਇਪਟਾ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਛ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗ ਗਏ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਬਦਲਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਕਾਰਨ 1964 ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਟੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਪਾਰਟੀ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਤੇ ਇਪਟਾ ਦੀ ਆਧਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਛਾਈ ਜਾਂ ਨਾ ਛਾਈ, ਸਾਹਿਤਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬੇਦਿਲੀ, ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਛਾ ਗਈ। ਇਪਟਾ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੱਠੀਆਂ ਪੈਣ

ਲੱਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਪਟਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਨੇ 1967 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਸੋਵੀਅਤ ਦੂਤਾਵਾਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਦੇ ਪਿਆਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਮੰਚ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ ਚੰਗੇ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਅੰਗੇਵਧੂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਜਿਥੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੋਕ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਮੰਚ ਜਾਂ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ।

ਫੇਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਉਹ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਛ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤੀ ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਸੋਆਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਉਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਹਤਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਚੰਦਰੇ ਰੋਗ ਦੇ ਦੋ-ਧਾਰੇ ਦੁਖਦਾਈ ਸਰੀਰਕ-ਮਾਨਸਿਕ ਅਨੁਭਵ ਸਦਕਾ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਅਮਲੇ ਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ ਉਹ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਮਿਲੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਰਿਣ ਚੁਕਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ। ਸੋਚ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਰਿਣ ਧਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾ ਸਕਦਾ, ਕੋਈ ਭਲਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਤਾਂ ਚੁਕਾ ਹੀ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਤੇ ਉਹ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਦਫਤਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਆਰਥੋਪੈਡਿਕ ਵਾਰਡ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ-ਮਾਨਸਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਏ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹੀਆ-ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਘੁਮਾਉਂਦੇ, ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਖੁਆਉਂਦੇ-ਪਿਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ, ਉਹ ਅਨੁਵਾਦਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਮਰੀਜ਼-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, “ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਦਿਲੋਂ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਸੱਚੀਉਂ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਦਿਲ ਹਨ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।”

ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਰਹਿਣ ਚਲੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਦਕਾ ਲਗਾਤਾਰ ਬੇਚੈਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਕੋਰੀਆ, ਵੀਤਨਾਮ, ਜਰਮਨ ਤੇ ਜਾਪਾਨ, ਹਿੰਦ, ਅਫ਼ਰੀਕਾ, ਮਲਾਇਆ ਤੇ ਈਰਾਨ, ਸਭਨੀਂ ਥਾਈਂ ਧੜਕਦੀ ਹੈ ਇਕੋ ਜਾਨ!” ਉਹ ਆਖਦੇ ਸਨ, “ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੈਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਵੇਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੇ ਉਹਦਾ ਅੰਗ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।”

ਉਹ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇਮੀਗ੍ਰਾਂਟ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਨਾਂ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਭਾਰਤੀ ਆਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣ ਲਏ ਗਏ। ਉਹ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਬਣਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰਦੇ, “ਯਾਰ, ਇਕ ਵਾਰ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਬਣ ਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋ!

ਬਚਪਨ ਦੇ ਹਮਜ਼ਮਾਤੀ ਦੇਸਤ ਇਮਰੋਜ਼ ਨਾਲ, ਬੀਮਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਘਰ, 23 ਮਾਰਚ 2005

ਅੰਤਿਮ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ

ਦੁਖਿਆਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਕੁਛ ਕਰੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਜਾਓ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਜਾਓ। ਇਹ ਕਮਾਲ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ।...ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਉਹ

ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦੇ ਜੋ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਪਰਤਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਭਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਜਲੌਅ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, “ਉਹ

ਲਵੇ, ਤੱਤੇ ਰੇਤੇ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਇਕ ਪੈਰ ਚੁਕ ਲਵੇ, ਦੂਜਾ ਰੱਖ ਲਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਦੇ ਰੋਗੀ ਵਾਂਗ ਬੇਸੁਰੀ ਤੇ ਪਾਟੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਹੋਇ...ਹੋਇ... ਹਾਇ... ਹਾਇ... ਦੀਆਂ ਗੂੰਗਰਾਂ ਮਾਰ ਸਕੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਗਾਇਕ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੱਜਣ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਤਾਂ ਬੇਸੁਰੇ ਹਨ ਹੀ, ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਬੇਸੁਰੇ ਹਨ। ਹਾਂ, ਬੇਅਕਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਨੀਂ ਅਕਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਕਲਾ’ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਾ-ਦੇਖਣਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਮਿਲਦੀਆਂ ਦਰਜਨ ਕੁ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੈਸੇ, ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਖਾਤਰ ਅੱਧੀਆਂ, ਪੌਣੀਆਂ ਜਾਂ ਵੱਧ ਨੰਗੀਆਂ ਹੋਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਪਰੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰੋਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿਰਧੇ ਇਹ ਹੀਣੇ-ਉਣੇ ਬੰਦੇ-ਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਗਾਇਕ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਸਿਆਣੇ ਦੇਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਲੋਕ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਰੂਪ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਣਨ ਦੇ ਮਿਲੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਕੇ ਲੇਖ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਵਾਲੀ ਉਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮਗਰੋਂ ਸੈਫ਼ੁਦੀਨ ਕਿਚਲ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ-ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਰ ਉਹ ਇਕੱਲਾ-ਇਕਹਿਰਾ ਮੌਕਾ ਸੀ।...ਤੇ ਇਕੋ ਵਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਦੀ ਟੁਣੇਹਾਰੀ ਆਵਾਜ਼! ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਏਨੀ ਸੱਜਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਜਗਜੀਤ ਜ਼ੀਰਵੀ ਵਾਲੀ ਗਾਇਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਹੁੰਦੀ, ਏਨੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਦੀ ਉਸ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਵਾਲੀ ਸੁਰ ਅਤੇ ਲੈਅ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਸਿਰਜਨ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ। ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਭ-ਇਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ!”

ਇਹ ਮੇਰੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਅਨੁਭਵ ਇਹੋ ਰਿਹਾ। ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਾਲ, ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਨੂੰ ਸੁਣਦੀ ਤਾਂ ਬੱਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੀਲੀ ਸ਼ਹਿਦ ਆਵਾਜ਼!

ਮੇਰੇ ਲੇਖ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ ਮਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਮਾਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਹੋਏ ਕਿ ਇਕ ਸਰੋਤੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਾਰ ਸੁਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਚੇਤੇ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪ ਕੁਛ ਠਹਿਰ ਕੇ ਫੋਨ ਕਰਨਗੇ। ਕੁਛ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਪਤਾ-ਟਿਕਾਣਾ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸਾਡਾ ਘਰ ਤਾਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੈ, ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਣਾ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦੱਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਤਾਂ ਆਪ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਚਾਹਵਾਨ ਹਾਂ। ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਦਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਘਰ ਰੁਕਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਣ ਦੀ ਕਸਕ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ। ਬੀਬੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਦੀ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਆ ਸਕੇ। 25 ਜਨਵਰੀ 2012 ਨੂੰ ਉਹ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਤੇ ਇਪਟਾ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਗਾਇਕ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਇਕ ਉਤਮ ਇਨਸਾਨ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲੱਖਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀ ਰਹੇਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਧੁਰ ਰਸਭਰੀ ਆਵਾਜ਼!

(ਸਮਾਪਤ)

ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਏ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ...

ਟੁੱਕ ਦੇ ਜੁਗਾੜ ਖਾਤਰ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ! ਦਿਨ-ਦਿਹਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਆਹ ਬੇਬੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਮਿਲਣ ਨਾ ਆਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਟਿਕਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੇਬੇ-ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਬੇਬੇ ਜੀ! ਬਿੱਲੂ ਹੋਰੀ ਆ ਗਏ ਸੀ।”

“ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ, ਆਏ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।” ਬੇਬੇ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ।

“ਬੇਬੇ ਫਿਰ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ?” ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਪੁੱਤ ਤੇਰਾ ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਫੋਨ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਉਠਿਆ

ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਗਿਆ। ਪੁੱਤ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਹਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਨੂੰਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਈ ਹੋਵੇ।” ਬੇਬੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਨਮ ਅੱਖਾਂ ਪੁੰਝਦੀ ਬੋਲੀ।

ਮੈਂ ਅਜੇ ਬੇਬੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, “ਅੰਮੀ ਜਾਨ! ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਜਾਨ ਆਉਂਦਾ। ਚੱਲ ਤੂੰ ਖੀਰ ਲੈ ਕੇ ਆ, ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਹਾਂ।” ਉਸ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਪੁੱਤ ਵਾਸਤੇ ਖੀਰ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਕਹਿੰਦੀ, “ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਖੀਰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਬਣਾਈ।” ਬੇਬੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਝਲਕਦੀ ਮਮਤਾ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਬੇਬੇ ਦੇ ਕੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਖੀਰ ਪਾ ਲਿਆਈ। ਫਿਰ ਬੇਬੇ ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਮੈਂ ਤੇ

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੋਵੇਂ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਰੋਟੀ ਬੇਬੇ ਖੁਆ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਲਾਹ ਕੇ ਖੁਆ ਰਹੀ ਹੈ।...ਕਦਰਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਿੱਥੇ ਘਾਟਾਂ ਹੋਣ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਾਂਵਾਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂਵਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਤੁਰ ਗਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੇਖਿਓ ਕਿ ਮਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਰੋਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ- ‘ਮਾਂ! ਤੂੰ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਟ ਲਈਂ ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਜੰਨਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੋਜ਼ਖ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।’ ਪਰ ਬਿੱਲੂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਅੱਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਅਸੀਂ ਬੇਬੇ-ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆ ਗਏ। ਸਾਡਾ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਸੀ।... ਅਸੀਂ ਬੇਬੇ ਦੇ ‘ਮਾਂ ਦਿਵਸ’ ਮੌਕੇ ਤਰਸ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਬੋਲ ਸਕੇ!

ਅਫਰੀਕੀ ਦਰਦ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ

‘14 ਕਿਲੋਮੀਟਰ’ ਤੇ ‘ਏ ਸਕਰੀਮਿੰਗ ਮੈਨ’

ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਤਚੋਲ ਵੇਲੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਤਚੋਲ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅਵਾਮੀ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਤਚੋਲ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਦੋ ਅਫਰੀਕੀ ਫਿਲਮਾਂ '14 ਕਿਲੋਮੀਟਰ' ਅਤੇ 'ਏ ਸਕਰੀਮਿੰਗ ਮੈਨ' ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਅਹਿਮ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਸ ਮ ਕ ਾ ਲੀ ਅਫਰੀਕੀ ਮਨ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਅਵਾਮੀ

ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ

ਫੋਨ: 91-97799-34747

ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਮੱਚੀ ਉੱਥਲ-ਪੁੱਥਲ, ਕੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਨੇ ਅਫਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਣਾ ਹਰਾਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ, ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੱਬਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੱਲਾ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿਜੀਕਰਨ ਤਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭੈੜਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਈਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮੁਕਾਮੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਛਾਟੀ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਨ 2010 ਵਿਚ ਪਰਦਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਏ ਸਕਰੀਮਿੰਗ ਮੈਨ' ਇਸੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਮੁੱਖ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਐਡਮ 1965 ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਜੇਤੂ ਤੈਰਾਕ ਸੀ। ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤੈਰਾਕ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਤਲਾਬ ਵਿਚ ਤੈਰਾਕੀ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੈਰਾਕ ਦਾ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ ਉਹਦੇ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਲਾਬ ਹੀ ਤੈਰਾਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਹੋਟਲ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਛਾਟੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਿਉ ਅਤੇ ਪੁੱਤ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣਾ ਹੀ ਤਲਾਬ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੌਕਰੀ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਉ ਨੂੰ ਚੌਕੀਦਾਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਹੇਠ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਕੰਧ ਤਰਾਸਦੀ ਵਾਂਗ ਖੜ੍ਹੀ

ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਚੋਰੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਗਵਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਕੰਗਾਲੀ ਨਾਲ ਘੁਲਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਮੁਸੀਬਤ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਾਗੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਉਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਕਾਮੀ ਚੌਧਰੀ ਐਡਮ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਗੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਕਰੇ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਹਾਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਮ ਉੱਤੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਅਣ-ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਰੱਖਿਆ ਭਾਰ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪੈਸਾ ਖੋਹ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਹੱਕੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਅਵਾਮ ਉੱਤੇ ਬੇਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨਸ਼ੁਈ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਦਾਬਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਫੌਜੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਕੜੀ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਐਡਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੰਡਾ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੁੱਤ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਗਰਭਵਤੀ ਘਰਵਾਲੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਪਿਉ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚੋਂ ਚੋਰੀ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੁੰਡਾ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਉ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਕਿੰਨੀਆਂ ਨਦੀਆਂ

ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜਿਉਣ ਜੋਗੇ ਮਾਰੂਥਲ ਦੀ ਰੇਤ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਪਏ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦਾ ਖਾਜਾ ਬਣੇ ਕੀਮਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਆਂ ਦੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ '14 ਕਿਲੋਮੀਟਰ' ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਯੂਰਪ ਵਤਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਜੀਆਂ ਦੀ ਪਰਦਾਪੇਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਬੂਬਾ ਤੇ ਮੇਲੁਕਾ, ਅਤੇ ਕੁੜੀ ਵਾਇਲੇਟਾ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਬੂਬਾ ਅਤੇ ਮੇਲੁਕਾ ਨਾਇਜਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਇਲੇਟਾ, ਮਾਲੀ ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵਾਸੀ ਹੈ। ਬੂਬਾ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਬੂਬਾ ਦਾ ਮੁਲਕ ਨਾਇਜਰ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲਤ ਵਾਇਲੇਟਾ ਦੇ ਮੁਲਕ ਮਾਲੀ ਦੀ ਹੈ। ਅੱਲ੍ਹਤ ਵਾਇਲੇਟਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਉਹ ਨਫਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤਿੰਨੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਜਹਾਲਤ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਯੂਰਪ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, "ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ।" ਅੰਤਲਾ ਸਰਮਾਇਆ ਦਾਮ ਉੱਤੇ ਲਾ ਕੇ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਯੂਰਪ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਾਲੀ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੀ ਵਾਇਲੇਟਾ ਦਾ ਮੇਲ ਨਾਇਜਰ ਤੋਂ ਆਏ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਭਿਆਨਕ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਪਾਰ ਕਰਦੇ

ਹੋਏ ਮੇਲੁਕਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਮੁਕਾਮੀ ਘਮੰਤੂਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨਾਇਜਰ ਤੋਂ ਅਲਜੀਰੀਆ ਅਤੇ ਮੋਰਾਕੋ ਵਿਚ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਕੰਢੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਘੁਸਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ। 14 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਫਰ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਸਪੇਨ ਵਤਨ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਤੁਸੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤਿੰਨੋਂ ਅਫਰੀਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹਮਰਾਹੀ ਲਗਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਗਵਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੂਬਾ ਅਤੇ ਵਾਇਲੇਟਾ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਘਮੰਤੂ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਬੂਬਾ ਘਮੰਤੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, "ਤੁਸੀਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਸਾਡੀ, ਇਸ ਮੁਰਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ?" ਘਮੰਤੂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ, "ਤੂੰ ਗਲਤ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈਂ... ਗ਼ੈਰ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ। ਇੱਥੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਲੜਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਭੇਤ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਸਾਂਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।" ਬੂਬਾ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, "ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਯੂਰਪ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ?" ਘਮੰਤੂ ਤੁਰੰਤ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, "ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਉਰੇਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਰਹਿਣ ਦਾ

ਫਿਲਮ 'ਏ ਸਕਰੀਮਿੰਗ ਮੈਨ' ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ।

ਫਿਲਮ '14 ਕਿਲੋਮੀਟਰ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਫਿਲਮ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਵਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਰੂਥਲ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ।" ਬੂਬਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਰਕ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।" ਘਮੰਤੂ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਜਵਾਬ ਹੈ, "ਇਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ... ਅਸੀਂ ਭਗੋੜੇ ਬਣ ਕੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਲਹੂ ਸੁਕਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।"

ਘਮੰਤੂ ਦੀ ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਬਾਬਤ ਸੰਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਹੱਲ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਬਦਤਰ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਲਈ ਪਰਵਾਸ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕਰਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਿਰਤਾਂ ਹਨ।

‘ਸ਼ਾਹਿਦ’ ਨਾਲ ਛਾਇਆ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ

ਨੌਜਵਾਨ ਅਦਾਕਾਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਹਵਾ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਾਹਿਦ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਕੌਮੀ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਦਿਨ ਹੀ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਅੱਗੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਹੀ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਾਹਿਦ' ਇਕ ਵਕੀਲ ਦੀ ਅਸਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਨੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਇਸ ਕਦਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਅਸ਼-ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੰਸਿਲ ਮਹਿਤਾ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੀ ਇਸੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਸਿਟੀ ਲਾਈਟਸ' ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਸਦੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਜੋੜੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀਰੋਇਨ ਦਾ ਰੋਲ ਉਸ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਚਿੱਤਰਲੇਖਾ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ

ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਾਹਿਦ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਕੁਝ ਗੀਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਿੱਟ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਮਹੇਸ਼ ਭੱਟ ਕੈਂਪ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

31 ਅਗਸਤ 1984 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2010 ਵਿਚ ਨਵੀਂ-ਨਿਭਾਈ ਫਿਲਮ 'ਲਵ ਸੈਕਸ ਧੋਖਾ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ

ਚਰਚਾ 2013 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਕਾਈ ਪੋ ਚੇ' ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਹੋਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਸਰਵੋਤਮ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰ ਦੇ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਇਨਾਮ ਲਈ ਵੀ ਹੋਈ। ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਕੁਈਨ' ਦੀ ਖੂਬ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਕੰਗਨਾ ਰਾਣਾਵਤ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਬ ਤਾਰੀਫ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਖੂਬ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦਾ ਜਨਮ ਗੁੜਗਾਓਂ ਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਧਾਰਨ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸਦਾ ਉਚਾ ਉਡਣ ਦੀ ਸੋਚਦਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਹ 10ਵੀਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਟੇਜ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜੀਅ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਭ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਗਲੈਮਰਸ ਚਿਹਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਕੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਦਮ ਉੱਤੇ ਵੀ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਂਤ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਛੇਤੀ

ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ 'ਡੌਲੀ ਕੀ ਡੌਲੀ' ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਚਰਚਿਤ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸੋਨਮ ਕਪੂਰ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮੋਹਿਤ ਸੂਰੀ ਨਾਲ ਸਾਈਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ 'ਹਮਾਰੀ ਅਧੂਰੀ ਕਹਾਣੀ' ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਤੇ ਇਮਰਾਨ ਹਾਸ਼ਮੀ

ਵਰਗੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਹਨ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੜਾ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਫਿਲਮ ਵੱਖਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਾਹ ਆਪ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

DISH BRINGS LIVE GURBANI TO YOUR HOME

Watch live Gurbani from the Golden Temple and enjoy your favorite shows like Artist Specials, Ek Omkar and many more.

\$24⁹⁹_{mo.}

**BEST
PUNJABI
PROGRAMMING**

**PTC
PUNJABI**

**jus
punjabi**

**Q
eto
ਪੰਜਾਬੀ**

**GET
ਪੰਜਾਬੀ**

**mh
PHONE**

**JUS
one**

gPunjab

Add the Hindi Elite Pack and
enjoy the best DESI entertainment
FREE for 3 months!

StarPlusHD

**SONY
HD**

**2
HD
ZEE TV**

**aapka
colors**

Life OK

WILLOWHD

**TV ASIA
HD**

**SONY
SAB**

**SAHARAT
ONE**

Requires 24-month commitment, credit qualification, and subscription to qualifying American programming. Receive \$34.99/mo. credit for 3 months. Requires HD receiver to view International programming available in HD. Must subscribe to a qualifying American HD package to qualify for HD receiver.

LIMITED TIME OFFER.

ORDER NOW!

1-888-570-7674

dish

Important Terms and Conditions: Hindi 3 Months Free: Valid for activation and installation of qualifying DISH service between 3/13/14 and 7/13/14. Requires subscription to a qualifying American or DishLATINO package in addition to qualifying Hindi package. You will receive a monthly credit of \$34.99 for the first 3 months. You will be responsible for any monthly or upfront costs beyond the value of the credit. After 3 months, then-current everyday monthly price will apply unless you downgrade. **Promotional Offers:** Requires activation of new qualifying DISH service. All prices, fees, charges, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. **ETF:** If you cancel service during first 24 months, early termination fee of \$20 for each month remaining applies. **Activation fee may apply.** **Additional Requirements: Installation/Equipment Requirements:** Free Standard Professional Installation only. Certain equipment is leased and must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Upfront and additional monthly fees may apply. **Miscellaneous:** Offers available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. State reimbursement charges may apply. Additional restrictions and taxes may apply. Offers end 6/12/14.

© 2014 DISH Network LLC. All rights reserved.

7674-0252-month April

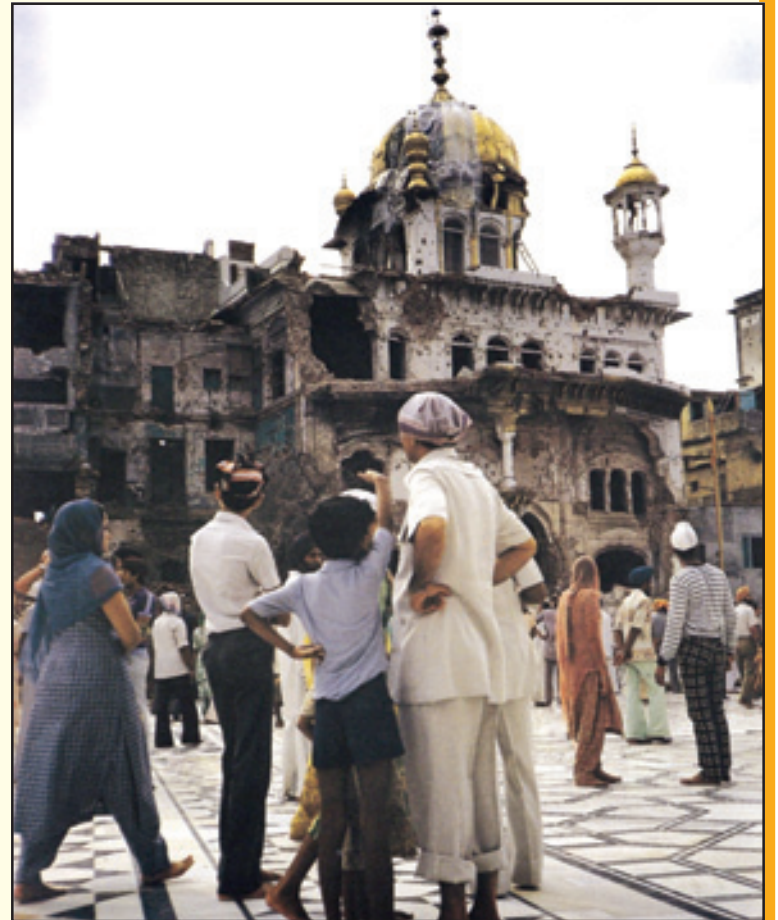
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ ਜੋ ਲਰੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ॥ ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟ ਮਰੈ ਕਬਹੂੰ ਨਾ ਛਾਡੈ ਖੇਤ॥

ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ

ਐਤਵਾਰ, 8 ਜੂਨ 2014

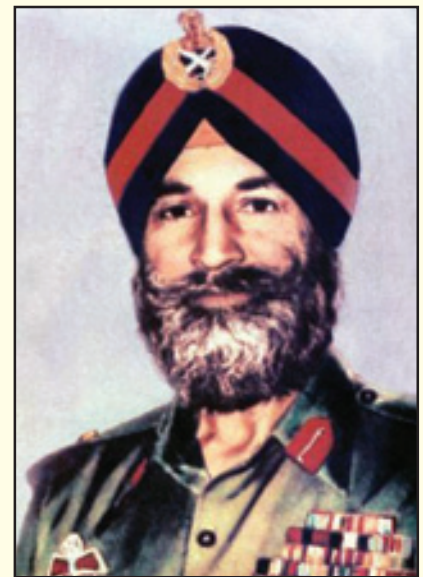
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ
ਜੂਨ 1984 ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਸੂਰ ਵਾਂਗ ਰੜਕਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉਤੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਉਦੋਂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੈਂਕੜੇ ਬੇਕਸੂਰ ਬੱਚਿਆਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ। ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਇਕ **ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ-ਕੈਂਟਨ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਵਿਖੇ 8 ਜੂਨ 2014 ਨੂੰ** ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਹੀਦ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

6 ਜੂਨ 2014, ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ-ਸਵੇਰੇ 6:00 ਵਜੇ
8 ਜੂਨ 2014, ਐਤਵਾਰ ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ-ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ

ਭਾਈ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਜਥਾ ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।
ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਿਲਗੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਾਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

ਕੈਂਟਨ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ- ਫੋਨ: 734-397-7281 ਜਾਂ 734-837-0881

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

3310 (S) Canton Center Rd., Canton, MI 48188, Ph: 734-397-7281